ארטור שאפּענהויער

זיין לעבן און פילאָזאָפיע

ק. גוטנבוים

א מאָדערנע איבעראַרבעטונג
אויף היימישער אידיש

באזירט אויף דער ווארשעווער אויסגאבע
א. גיטלין, 1922

וועגן דער אויסגאבע

די שפּראַך, זאַץ-בוי און אויסדרוקן זענען איבערגעאַרבעט געוואָרן אויף הײַנטיגער היימישער אידיש. דער סדר, טענות, בײַשפּילן און פילאָזאָפישע קאָנטראַסטן פונעם מקור זענען פּרעזערווירט געוואָרן. דאָס איז אַ מאָדערניזירטע לייען-אויסגאַבע מיט אָנגעצייכנטע רעדאַקציע-ענדערונגען, נישט אַ וואָרט-פאַר-וואָרט איבערזעצונג און נישט אַ קורצער סיכום.

דער ספר אַנטהאַלט דעם מחבר'ס פאָרוואָרט, דעם לעבנס-בילד, אַלע אַכט קאַפּיטלען און דעם נאָך-וואָרט. די דערקלערונגען און אַפּשאַצונגען זענען פון גוטנבוים; די ווערטער פון שאָפּענהויער ווערן איבערגעגעבן אין דער מאָדערניזירטער פאָרעם פונעם אידישן מקור, נישט ווי אַ נײַע איבערזעצונג פונעם דײַטשן אָריגינעל.

"הײַנט", "אונזער צײַט" און ענליכע ווערטער אין דעם מחבר'ס שטימע מיינען זײַן היסטאָרישע צײַט. פאַראַלטערטע טענות וועגן ירושה, פרויען, רעליגיעס און אַנדערע גרופּעס ווערן איבערגעגעבן אַלס היסטאָרישע מיינונגען, נישט באַשטעטיגט ווי הײַנטיגע פאַקטן. רעדאַקציע-באַמערקונגען זענען קלאָר אָנגעצייכנט געוואָרן אין קלאַמערן. דער טעות אין שאָפּענהויער'ס טויט-יאָר איז פאַרראַכטן געוואָרן מיט אַ מקור-באַמערקונג.

גראַפישע באַליידיגונגען, שעדליכע זעלבסט-באַשטראָפונגס-פּרטים און אייניגע דירעקט לעבנס-פאַרניינענדיקע אויסדרוקן זענען פּאַראַפראַזירט געוואָרן אָדער אויסגעלאָזט געוואָרן מיט באַמערקונגען. דער פילאָזאָפישער געדאַנק און דער אונטערשייד צווישן דעם מחבר'ס שטעלונג און די רעדאַקציע בלײַבן קלאָר.

די פאַרלאַגס רעקלאַמען, ביבליאָטעק-צייכנס, ליידיגע בלעטער און דער צווייטער סקען פונעם זעלבן לעצטן מחבר-בלאַט זענען נישט אַרײַנגענומען געוואָרן. דער אַלטער אינהאַלט-איבערבליק ווערט פאַרטרעטן דורך דעם ספרס קאַפּיטלען, אונטערקעפּ און די נאַוויגאַציע אינעם PDF.

פאָרוואָרט

אין אוראַלטן גריכנלאַנד האָט דאָס וואָרט "פילאָזאָפיע" אַרומגענומען יעדע גייסטיקע באַשעפטיגונג. עס האָט באַדײַט די ליבשאַפט צו חכמה. מיט דער צײַט האָבן זיך אָבער די פאַרשידענע וויסנשאַפטליכע פעלדער אָפּגעטיילט און אַנטוויקלט פאַר זיך. פילאָזאָפיע איז אַלץ מער געוואָרן דער פּרוּוו זיי צוזאַמענצובינדן אין איין גאַנצן בילד.

איינער פון אירע הויפּט-ענינים איז געוואָרן דער אונטערגרונט פון אַלעם וואָס עקזיסטירט: דער יסוד אויף וועלכן די באַזונדערע זאַכן און דערשיינונגען קומען אַרויס. וואָס איז דער אָנהייב פון אַלעם? פון וואָס קומט אַלץ אַרויס, און וואָס גייט אַלץ צוריק

אריין, און פון וואס קומט עס נאכאמאל ארויס? דער טייל פילאזאפיע וואס פארנעמט זיך מיט אזעלכע שאלות רופן מיר "מעטאפיזיק". ער האט זיך אלץ מער אפגעטיילט פון דער וויסנשאפט און אנגענומען א פלאץ צווישן וויסנשאפט און רעליגיע.

אזוי האט פילאזאפיע אויך איבערגענומען שאלות וואס האבן פריער געהערט צום רעליגיעזן געביט, בפרט די שאלות פון מוסר. דער פילאזאף האט זיך דערמיט דערנענטערט צו דער ראלע פון א כהן, א גייסטיקן וועגווייזער.

לעבן מעטאפיזיק שטייט עטיק, די לערע וועגן דער אויפפירונג פון מענטשן און זייערע פליכטן צו דער וועלט, צו זיך אליין און צו אנדערע. ביי סאקראט האט עטיק פארנומען דעם ערשטן פלאץ. מעטאפיזיק, וואס איז אין דעם פריערדיקן פאעטיש-מיטאלאגישן פעריאד געווען דער יסוד פון פילאזאפיע, איז אביסל צוריקגערוקט געווארן.

ביי סאקראט איז אויך געבוירן געווארן דער דריטער גרויסער טייל פון פילאזאפיע: די טעאריע פון דערקענונג, אויך גערופן גנאסעאלאגיע. זי פארנעמט זיך קריטיש מיטן מענטשליכן שכל. וואס קען דער שכל וויסן? אויף וואס האט ער א רעכט, און וואו זענען זיינע גרעניצן? דער ענין איז שפעטער געווארן א הויפט-יסוד פון דער אייראפעאישער פילאזאפיע.

לויטן סדר פון די שאלות וואלט די טעאריע פון דערקענונג געדארפט קומען ערשט. איידער מען שטעלט אויף א לערע וועגן דער וועלט, דארף מען דאך וויסן וואס דער מענטשליכער שכל קען בכלל דערקענען. די געשיכטע האט זיך אבער נישט אנטוויקלט לויט דעם סדר. ביי פלאטאן, דעם גרויסן תלמיד פון סאקראט, געפינען מיר שוין אויסגעארבעטע געדאנקען וועגן דערקענונג, וואס זענען געווארן א יסוד פאר דער שפעטערדיקער פילאזאפיע. א פארגלייכבארע אנטוויקלונג האט פילאזאפיע אויך דורכגעמאכט אין אינדיע, נאך א לאנד מיט א קלאסישער טראדיציע פון טיפן טראכטן.

די דריי פעלדער זענען געבליבן אויך אין די שיטות פון די גרויסע פילאזאפן. מען טאר זיי אבער נישט שארף אפשיידן איינס פון צווייטן. געווענליך זענען זיי אזוי איינגעוואקסן איינס אין צווייטן, אז איין טייל אנטהאלט שוין עלעמענטן פונעם צווייטן. עס איז שווער צו זאגן גענוי וואו איינער ענדיקט זיך און דער צווייטער הייבט זיך אן. פונדעסטוועגן איז די צעטיילונג נוצליך. אויך אין אונזער ארבעט וועגן שאפענהויער וועלן מיר זיך האלטן צו איר.

די דריי טיילן דארפן זיך צוזאמענפאסן אין א פילאזאפישער שיטה, אין עפעס גאנצעס און אויסגעארבעט. דאס איז וואס מיר רופן א פילאזאפישע וועלט-באטראכטונג. פילאזאפיע ווענדט זיך צו פארשידענע כוחות פונעם מענטשליכן גייסט: צום אבסטראקטן טראכטן, צו פארשונג דורך פראקטישע פרואוון, צום פאעטישן געפיל, צום געפיל פאר יושר, און אויך צום בלינדן גלויבן.

דאס מיינט נישט אז יעדע פילאזאפישע שיטה מוז אנטהאלטן אלע די טיילן בגלוי. אין געוויסע שיטות פעלט אויס איינער אדער דער אנדערער. אמאל איז ער אבער פארהאן אין א באהאלטענער פארעם.

פילאזאפיע אונטערשיידט זיך פון וויסנשאפט נישט בלויז אין איר געבוי, נאר אויך אין דעם וועג ווי זי ווערט געשאפן. אין דעם ווערט זי נאענטער צו פאעזיע, אזוי ווי זי איז אין דער אלטער וועלט געווען נאענט צום רעליגיעזן שאפן. פילאזאפיע קען זיך דערמיט פארוואנדלען אין א סארט פאעזיע.

אין שאפענהויער'ס שיטה, צו וועלכער מיר גייען איצט צו, פאלט דער פאעטישער עלעמענט באזונדער שטארק אין די אויגן. זיין גאנצע פילאזאפיע טראגט דעם כאראקטער פון דער גרויסער ראמאנטישער שולע אין דייטשלאנד. אויסער ניטשע איז ער איינער פון די פאראויסגייענדיקע פילאזאפן-פאעטן. אין דייטשלאנד רופט מען אים נאך אלץ דעם גרעסטן בעל-סגנון צווישן די פילאזאפן.

[רעדאקציע-באמערקונג: "נאך אלץ" און די אנדערע צייט-באצייכענונגען אינעם ספר באציען זיך צום מחבר'ס צייט, 1922, נישט צום היינטיגן יאר.]

שאפענהויער נעמט אויך א באזונדערן פלאץ אין דער געשיכטע פון פילאזאפיע צוליב זיין מעטאד. אין פילאזאפישן שאפן זענען פארהאן צוויי הויפט-וועגן. מען קען זיי זען ווען מען פארגלייכט דעם אופן פון טראכטן אין אוראלטן גריכנלאנד מיט דעם פון דער אלטער אינדיע.

דער ערשטער וועג איז אנאליטיש: מען צעטיילט און באטראכט דעם ענין דורך באגריפן. דער צווייטער איז אינטואיטיוו: מען גייט ארויס פון דירעקטע איינדרוקן און אינערליכע פארשטעלונגען. דער ערשטער רופט צו הילף די גאנצע קראפט פונעם אבסטראקטן, טראכטנדיקן מוח. דער צווייטער פארלאזט זיך אויף דער אינערליכער דערזעונג און אויפן טיפן אריינדרינגען אין ענליכקייטן צווישן זאכן.

שפינאזא און העגעל זענען אין דער נייער פילאזאפיע אויסגעצייכנטע ביישפילן פונעם אנאליטישן וועג. שאפענהויער האט אויסגעארבעט דעם וועג פון אינערליכער דערזעונג. זיין פילאזאפיע גייט, לויט דער באשרייבונג פונעם מחבר, נישט לויט א ריין לאגישן אויסרעכענונגס-גאנג. ווי מיר וועלן שפעטער זען, איז עס אין א גרויסן מאס דער אינדישער אופן פון טראכטן, אריבערגעטראגן אויפן אייראפעאישן באדן. שוין דאס אליין גיט איר א גרויסן צוציאונגס-כח.

שאפענהויער'ס פילאזאפיע האט געהאט א געוואלדיגע השפעה, סיי אינעם געזעלשאפטליכן לעבן, סיי אין דער וועלט פון טראכטן. דאס שטארקסטע האט זי אבער געווירקט אין די קינסטלערישע קרייזן, ביי פאעטן און קאמפאזיטארן. זי האט לאנג געדינט, און דינט נאך, ווי א וועגווייזער פאר קינסטלער.

אין די יעצטיגע צייטן זענען מענטשן אפשר באזונדער גרייט אנצונעמען שאפענהויער'ס געדאנקען. דער בעסטער קעגנמיטל צו זיין פעסימיזם איז אבער צו דרינגען טיף אריין אין זיין פילאזאפיע אליין.

איך האב זיך באמיט איבערצוגעבן שאפענהויער'ס פילאזאפיע ווי פול און אביעקטיוו עס איז מעגליך. איך וויל דעם לייענער באפרייען פון א דאפלטער ארבעט: ער זאל נישט דארפן גלייכצייטיג לייענען וועגן דער פילאזאפיע און וועגן דער קריטיק אויף איר.

א. שאפּענהויער און זיין לעבן

ווען מיר רעדן פון א גאנצער פערזענליכקייט, מיינען מיר א מענטש וועמענס לעבנס-וועג האט א געוויסע איינהייט: די פארשידענע תקופות פון זיין לעבן, זיינע רעאקציעס און זיינע מעשים זאלן נישט שטיין אין א שטענדיגער סתירה איינס צום צווייטן. אזא איינהייט איז ביי אונז נישט בלויז אן אידעאל, נאר אויך א בארעכטיגטע פאדערונג.

צו פארשטיין דעם כאראקטער פון א מענטש, זיין גייסטיגן און מאראלישן אויפבוי, באטראכטן מיר סיי זיין אלגעמיינע אויפפירונג, סיי זיינע באזונדערע רעאקציעס אין פארשידענע לעבנס-מצבים. יעדער מענטש איז אבער מער פארפלאנטערט ווי א פשוטע סכעמע. מיר געפינען סתירות צווישן זיין וועלט-באטרעכטונג און זיין פראקטישן לעבן.

ביי גרויסע גאונים ווערט די סתירה נאך שארפער. זייערע קעגנער ווייזן אפט אויף זייער לעבן ווי די בעסטע אפפרעג פון זייער לערע. פון א גאון פאדערן מיר טאקע מער, ווייל מיר קוקן אויף אים ווי אויף א לעבעדיגן ביישפיל פון זיין אייגענער לערע. אויב עס איז אמאל געווען א פילאזאף וועמענס לעבן האט אינגאנצן געשטימט מיט זיין שיטה, איז דאס אפשר געווען שפינאזא. שאפּענהויער איז, פארקערט, געווען פון די ווייטסטע פון זיין אייגענער לערע.

די אלע מתנות פונעם לעבן, וואס ער האט אין זיין פילאזאפיע אוועקגעמאכט ווי צעבראכענע כלים, זענען אים אין זיין פערזענליכן לעבן געווען זייער טייער. אויך דאס לעבן אליין, וואס איז לויט זיין לערע דאס גרעסטע שלעכטס, האט ער ליב געהאט. כבוד, די ליבשאפט פון פרויען און רייכקייט זענען ביי אים נישט געווען קליינע זאכן. ער האט זיך זיין גאנץ לעבן, ביז אין טיפן עלטער, נאכגעיאגט נאך זיי.

פון די פאקטן פון זיין לעבן קען מען גרינג אויספירן אז ער איז געווען ווייט פון זיין לערע, און אפשר האט ער אליין נישט אין איר געגלויבט. קונא פישער, למשל, פארגלייכט אים מיט א צושויער אין טעאטער. די פארשטעלונג קען לאזן ביי אים א שטארקן רושם, אבער ווען דער טעאטער ענדיגט זיך, גייט ער אהיים און פאלט צוריק אריין אינעם געוויינליכן לעבן.

וואו זאלן מיר דעריבער זוכן דעם אמת'ן שאפּענהויער: אין זיינע ווערק אדער אין זיין לעבן? עס זעט אויס ווי די צוויי שאפּענהויער'ס האבן ווייניג געמיינזאם. אדער, גענויער געזאגט, א דעמאניש צוציענדע געשטאלט האט זיך צעטיילט אויף צוויי, און מיר ווייסן נישט אין וועלכער העלפט דער עיקר איז געבליבן.

דער רעטעניש ווערט נאך גרעסער ווייל שאפּענהויער'ס פילאזאפיע איז דורכאויס סוביעקטיוו. זי שפיגלט אפ זיין כאראקטער, זיין גאנצע גייסטיגע און מאראלישע געשטאלט.

שאפּענהויער אליין שרייבט וועגן דעם:

"איך האב זיך אמאל געפילט אומגליקליך ווייל איך האב מיך געהאלטן פאר אן אנדערן ווי איך בין באמת געווען. איך האב באוויינט דעם אנדערן, ווער ער זאל נאר זיין: א פריוואט-דאצענט וואס וויל ווערן א פראפעסאר און האט נישט קיין צוהערער; א מענטש וועגן וועמען א פיליסטער האט גערעדט שלעכט; אן אנגעקלאגטער אין א פראצעס וועגן א באליידיגונג; א פארליבטער וועמענס געליבטע וויל אים נישט; א קראנקער וואס קען נישט ארויסגיין פון שטוב; אדער איינער וואס איז פארנומען מיט אנדערע אזעלכע קלייניקייטן.

"דאס אלעס בין אבער נישט איך געווען. איך בין דער וואס האט געשריבן 'די וועלט אלס ווילן און פארשטעלונג', און דערמיט אזוי פארענטפערט דעם פראבלעם פונעם לעבן, אז מיין ענטפער שטייגט איבער אלע פריערדיגע פרואוון. אויך אין דער צוקונפט וועט זי בלייבן א מוסטער פאר יעדן סארט פילאזאפיע."

אין אן אנדערן ארט שרייבט ער:

"מיין בעסערע און אמת'ע לעבן איז מיין פילאזאפישע באשעפטיגונג. דאס איבעריגע איז נישט מער ווי א קליינע צוגאב דערצו."

מיט דעם וויל שאפענהויער אונטערשטרייכן אז זיין אמת'ע פערזענליכקייט האט נישט קיין שייכות מיט זיין טאג-טעגליכן לעבן. עס איז אבער שווער מסכים צו זיין מיט אזא הנחה. דער הויפט-כח וואס טרייבט א מענטש צו א מעשה איז געווענליך פארבונדן מיט זיינע איבערלעבענישן. דיווארצלען פון יעדן סארט שאפן מוזן זיין איינגעוואקסן אין די אייגנשאפטן פונעם מענטש.

אויב מיר זעען נישט דעם פארבינדונג צווישן שאפענהויער'ס לעבן און זיין שאפן, איז דאס אפשר ווייל די ווארצלען פון זיין שאפן ליגן טיפער ווי מיר מיינען. די איינהייט צווישן זיין לעבן און זיין ווערק, ווי ביי יעדן גאונישן שאפן, איז אן ארגאנישע און אומבאוואוסטע איינהייט.

דעם שליסל צו דער סתירה צווישן דעם גאונס לעבן און זיין שאפן דארפן מיר זוכן אין דעם, וואס די זעלבע דרויסנדיגע אומשטענדן קענען ביי פארשידענע מענטשן ברענגען גאר פארשידענע אינערליכע איבערלעבענישן. וואס שטארקער דער אינערליכער דראנג איז, אלץ שטארקער שפירט דער מענטש וואס ער לעבט איבער.

קלייניקייטן וואס רוב מענטשן באמערקן קוים, קענען ביי א גאון ווערן גרויסע, שטורמישע געשעענישן. פון זיי קען ארויסוואקסן קינסטלעריש, וויסנשאפטליך אדער פילאזאפיש שאפן. נישט די אויסערליכע געשעעניש איז דער עיקר, נאר ווי שטארק זי ווערט אינעווייניג אויפגענומען. יעדער קען די מעשה פון ניוטאן, ווי ער האט געזען אן עפל פאלן פון א בוים, און ווי דאס האט אים געברענגט צו דער אנטדעקונג פונעם געזעץ פון צוציעונג.

שאפענהויער דערציילט אז ער האט געזען זיין פילאזאפיע אין יעדן קליינעם ענין פונעם לעבן: אין דעם קליינעם מאגנעטישן נאדל וואס ציט זיך מיט עקשנות צום צפון, אינעם וואסערפאל וואס שטורצט מיט אזא כח אראפ, און אין ענליכע דערשיינונגען. פון איין

זייט רעדט אלץ צו אים פון א ברענענדיגן חשק צו עקזיסטירן. פון דער אנדערער זייט זעט ער די ווייטאגליכעליידן פון דעם עקזיסטירן, און דעם פארלאנג זיך צו באפרייען פון זיין שרעקליכן יאך.

מיר דוכט זיך אז דא טרעפן זיך אפשר שאפענהויער'ס פילאזאפיע און זיין פערזענליכקייט. זיין ווילדע,ליידנשאפטליכע, דעמאנישע נאטור געפינט אן אויסדרוק אין דער אנערקענונג אז די וועלט אליין איז א שרעקליכע, ליידנשאפטליכע מציאות. זי קען נישט קיין רו און קיין אויפהער, און איז דאך דורכגעדרונגען מיט א טיפן באדייט. אין דער זעלבער צייט שטייט דער פארלאנג צו מאכן א סוף צו דעם גאנצן צושטאנד.

די צוויי עלעמענטן זענען זיך סותר: דער ערשטער איז בלינד און ווילד; דער צווייטער איז באוואוסטזיניג און שאצט אפ. די סתירה ווערט נאך גרעסער ווען מיר גייען טיפער אריין אין זיין פילאזאפיע.

דער מהות פון אלעם וואס עקזיסטירט איז, לויט אים, דער ווילן. דאס איז דער זעלבער ווילן וואס מיר שפירן ווי אונזער אמת'ן "איך". דאס וואס מיר דערקענען ווי שכל איז בלויז א בייזאך, אן אינסטרומענט וואס דער ווילן האט געשאפן פאר זיין דינסט. דער שכל קען זיך אבער נישט בלויז צייטווייליג באפרייען פון דער השפעה פונעם ווילן, ווי אין דער קונסט. ער קען אויך אינגאנצן אויסלעשן דעם ווילן.

שאפענהויער האט נישט געקענט געבן קיין הסבר אויף דער מאדנער סתירה. ער האט בלויז געוויזן אויף איר ווי אויף א וואונדער. אפשר איז דער זעלבער וואונדער אויך דער וואונדער פון זיין לעבן און זיין פערזענליכקייט. אפשר איז דאס דער פונקט וואו די פארשידענע זייטן פון אים טרעפן זיך.

אויב דזשעימס איז גערעכט אז אין דעם אומבאוואוסטן טייל פון די גרויסע פילאזאפן ליגט עפעס א באזונדערע, אומבאקאנטע איבערלעבעניש וואס ווערט דער מקור פון זייער שאפן, קענען מיר זיך פארשטעלן אז ביי שאפענהויער איז עס געווען ווי א גרויסער פייער: ער פלאקערט אויף מיט ווילדן כעס, און ווערט איינגעשטילט דורך אן אנדערן כח. דאס איז אפשר די טיפסטע איבערלעבעניש וואס ליגט אונטער זיין פילאזאפיע.

ארטור שאפענהויער איז געבוירן געווארן אין דאנציג דעם 22סטן פעברואר 1788. זיין פאטער איז געווען א דאנציגער סוחר; זיין מוטער איז געווען א באקאנטע שרייבערין אין איר צייט. שוין אלס קינד האט ארטור געוויזן גרויסע פעאיגקייטן און געוואלט זיך אינגאנצן אפגעבן מיט וויסנשאפט.

אין די נאטיצן וואס ער האט געשריבן אלס יונגער וועגן זיין רייזע דורך ענגלאנד, פראנקרייך, שווייץ און עסטרייך, זעט מען שוין טאלאנט און א שארפן בליק. זיין פאטער האט אונטערגענומען די רייזע בכוונה, כדי אוועקצוציען דעם זון פון וויסנשאפט. אין די נאטיצן דערקענט מען אבער שוין דעם צוקונפטיגן פילאזאף און פעסימיסט.

דער פאטער האט זיין ציל נישט דערגרייכט. צוריקגעקומען אהיים, האט דער יונגער ארטור זיך אריינגעווארפן אין לערנען, בפרט אין נאטור-וויסנשאפט און פילאזאפיע. אין 1813 האט ער פארגעשטעלט זיין דיסערטאציע, "וועגן דעם פירפאכיגן ווארצל פונעם

געזעץ פון גענוגנדיגן גרונד". דער ענין איז געווען צו באלייכטן און אפשאצן קאנט'ס לערע פון אפריארישע דערקענונג.

דער מחבר גייט פון דא איבער צו שאפענהויער'ס ערשטע טעטיגקייט אלס פראפעסאר, וואס ער האט נישט לאנג פארגעזעצט צוליב זיינע קאנפליקטן מיט די גרויסע פילאזאפן פון זיין צייט: העגעל, פיכטע און שעלינג. בעיקר האט ער זיך געקריגט מיט העגעל, וועמענס פילאזאפיע האט דעמאלט געהערשט אויף די אייראפעאישע אוניווערסיטעט-קאטעדראס.

[רעדאקציע-באמערקונג: דער מקור פארבינדט די דיסערטאציע און די שפעטערדיגע לערער-טעטיגקייט אין איין קורצן איבערגאנג. די דיסערטאציע איז פון 1813; ער האט אנגעהויבן לעקטורירן אין בערלין אין 1820. דער מקור פארמישט אויך די רייזעס קיין איטאליע און די ארויסגאבע פונעם הויפט-ווערק. דער פאראגראף ווערט דא איבערגעגעבן ווי דער מחבר'ס קורצע באשרייבונג, נישט ווי א גענויע כראנאלאגיע.]

שאפענהויער'ס שארפע זידלערייען קעגן די פילאזאפן און זייערע שיטות קענען נאך היינט אויפוועקן כעס און עקל. זיי האבן אונטערגעגראבן זיין אנגעזעענקייט ביי דער יוגנט. ביז צום לעצטן טאג האט ער געהאלטן דעם כעס קעגן די אוניווערסיטעט-פילאזאפן, און בכלל קעגן די אפיציעלע געלערנטע. זיי זענען, האט ער געזאגט, אנגעשטאפט מיט קענטענישן ווי א פויגל וואס מען האט אנגעפילט מיט שטרוי.

פארביטערט האט ער פארלאזט בערלין און איז געפארן קיין איטאליע. ביים פארלעגער האט ער איבערגעלאזט דעם כתב-יד פון זיין הויפט-ווערק, "די וועלט אלס ווילן און פארשטעלונג". דער זעלבער כעס און אומצופרידנקייט האט אים באגלייט זיין גאנץ לעבן. אין דער דעמאנישער נאטור איז שווער צו געפינען עפעס ענליך צו ליבשאפט, פריינדשאפט אדער צארטקייט.

אויך זיין באציאונג צו זיין מוטער איז געווען פול מיט האס. זיין פאטער איז שוין נישט געווען ביים לעבן. כדי נישט צו זיין אינגאנצן אומגערעכט צו שאפענהויער, דארף מען אבער באמערקן אז זיין שטאלצע, באקאנטע מוטער האט זיך נאך איר מאנס טויט אויפגעפירט אויף אן אופן וואס דער יונגער ארטור האט באטראכט ווי א באליידיגונג פאר זיין פארשטארבענעם פאטער. צו אים האט ער זיך געהאלטן מיט כבוד. אפשר האט דער באציאונג צו זיין מוטער אים געגעבן דעם ערשטן שטויס צו דער פיינטשאפט קעגן פרויען וואס קומט אפט ארויס אין זיינע ווערק.

[רעדאקציע-באמערקונג: דאס איז דער מחבר'ס פסיכאלאגישע אויסטייטשונג פון דעם משפחה-קאנפליקט, נישט א באשטעטיגונג אז די מוטער האט געטראגן אחריות פאר דעם זונס פיינטשאפט צו פרויען.]

נאך אנדערע קליינע טראגעדיעס האבן אים אלץ מער געטריבן צו איינזאמקייט און אפגעזונדערטקייט. צו געוויסע מענטשן פון זיין דור האט ער זיך פונדעסטוועגן געהאלטן מיט כבוד. דער ערשטער צווישן זיי איז געווען געטע. ער האט אויך געהאט א קליינעם קרייז תלמידים און אנהענגער.

ערשט אין די לעצטע יארן פון זיין לעבן האט די זון פון זיין פילאזאפיע אנגעהויבן אויפצוגיין. די פאליטישע געשעענישן האבן געשאפן א באדן וואס איז געווען גינסטיג פאר זיין לערע. דער עלטערער שאפענהויער האט מיט פארגעניגן געזען ווי זיין

פילאזאפיע דרינגט אלץ מער אריין אין דער געזעלשאפט און אין די קרייזן פון געלערנטע.

דער פלוצלינג געוואקסענער אינטערעס איז אפשר געווען די איינציגע באפרידיגונג פונעם איינזאמען זקן פאר זיין גאנץ לעבן. פריער האט ער געזאגט אז די אמת'ע אנערקענונג פון זיין פילאזאפיע געהערט צו דער צוקונפט. ער האט ליב געהאט צו פארגלייכן די אנערקענונג פונעם יעצטיגן דור מיט דער ליבשאפט פון א גאסן-פרוי, וואס קיין איינער בארימט זיך נישט דערמיט; די אנערקענונג פון די קומענדיגע דורות האט ער פארגליכן מיט דער ליבשאפט פון א שטאלצער אריסטאקראטישער דאמע, וואס ברענגט דעם מענטש כבוד.

אויפן עלטער האט ער זיך אבער שטארק אינטערעסירט אין דעם וואס פארשידענע קרייזן פון דער געזעלשאפט האלטן פון זיין פילאזאפיע. אפילו דער דערגרייכטער ערפאלג האט אים נישט ארויסגעפירט פון זיין איינזאמקייט און אפגעזונדערטקייט. די לעצטע יארן האט ער פארברענגט אין פראנקפורט, וואו ער איז געשטארבן דעם 21סטן סעפטעמבער 1860.

[רעדאקציע-באמערקונג: אינעם מקור שטייט דא 1861. דער יאר איז פארראכטן געווארן אויף 1860 לויט דער באשטעטיגטער ביאגראפישער דאטע. מקור פאר דעם תיקון און דער כראנאלאגיע-באמערקונג אויבן: Stanford Encyclopedia of Philosophy, "Arthur Schopenhauer", https://plato.stanford.edu/Entries/schopenhauer/.]

ב. די יסודות פון שאפענהויער'ס פילאזאפיע און זייער געשיכטליכע אנטוויקלונג

אין דעם פארווארט צו זיין הויפט-ווערק פאדערט שאפענהויער פונעם לייענער זיך פריער גוט באקאנט צו מאכן מיט קאנט, פלאטאן און די אינדישע וועדאס, בפרט מיט קאנט. מיט דעם וויל ער אונטערשטרייכן אז זיין פילאזאפיע, כאטש זי איז נייע און אריגינעל, וואקסט ארויס פון די ווארצלען פון די דריי גרויסע שיטות.

ער לייקנט קאטעגאריש אז זיין פילאזאפיע איז בלויז א צוזאמענשטעל פון פריערדיגע געדאנקען, און נאך ווייניגער אז ער האט צונויפגעקליבן וואס עס האט אים געפאלן פון פארשידענע שיטות. קאנט, פלאטאן און די אינדישע פילאזאפיע זענען לויט אים בלויז צוגרייטנדיגע שטאפלען, וואס מאכן גרינגער דעם צוטריט צו זיין אייגענער לערע.

אין דער געשיכטע פון פילאזאפישן טראכטן טרעפט מען אבער אפט א גרויסן טעות פונעם דענקער לגבי דעם אפשטאם פון זיין לערע. ער לעבט דעם געדאנק איבער מיט אן אויסערגעוויינליכן כח, באנייט אים און גיסט אים אריין אין נייע פארמען. די אלטע געדאנקען גייען דורך זיין שאפערישן מוח און באקומען א שטרענג פערזענליכן כאראקטער. ווי ליכט וואס גייט דורך א פריזמע און צעטיילט זיך אויף זיינע הויפט-קאלירן, ווערן אויך די אלטע געדאנקען דורכגעבראכן דורך זיין אריגינעלן טראכטן. דאס קען סיי דעם לייענער און סיי דעם מחבר ברענגען צו א טעות וועגן זייער אפשטאם.

די הויפּט-יסודות פון שאָפּענהויער'ס פילאָזאָפיע קענען מיר באַצייכענען מיט די נעמען: פענאָמענאַליזם, פאַנטעאיזם, וואָלונטאַריזם, פּעסימיזם און די לערע פון אויסלייזונג. די געדאַנקען זענען אפשר בכלל די הויפּט-מאָטיוון פון פילאָזאָפישן טראַכטן. שוין אין דער אַלטער וועלט זענען זיי אויסגעאַרבעט געוואָרן אויף זייער אַ הויכער מדרגה.

טוט דאָס עפּעס אָוועקנעמען פון שאָפּענהויער'ס אָריגינעלקייט? זיכער נישט. ערשטנס זענען פאַרהאַן פאַרשידענע מדרגות אין פאַרשטיין אַ געדאַנק: פון אים לערנען ווי אַ תלמיד, ביז אים איבערלעבן נאָך שטאַרקער ווי זיין ערשטער מחבר האָט עס געטאָן.

צווייטנס איז אַ פילאָזאָפישער טערמין נישט ווי אַ גענוי באַשטימטער מאַטעמאַטישער טערמין, וואָס באַדייט שטענדיג דאָס זעלבע. אַ פילאָזאָפישן טערמין קען מען אויסטייטשן אויף פאַרשידענע אופנים. מען האָט נאָך נישט פאַרשטאַנען אַ פילאָזאָפיע ווייל מען קען איר נאָמען. מען דאַרף אַריינגיין אין די פּרטים און אין דעם פילאָזאָפס מסקנות.

אויך איין און דער זעלבער געדאַנק האָט פאַרשידענע געשיכטליכע פאָרמען. ער האָט אַ פאַרגאַנגענהייט, אַ הווה און אַ צוקונפט. ער קומט אַרויס אויפן האָריזאָנט פון טראַכטן אין פאַרשידענע שטאַפּלען. פאַר אונז איז דער וויכטיגסטער שטאַפּל דער וואָס רעדט צו אונזער צייט. שפּעטער וועט ער, דורכן אייגענעם ווייטערדיגן אַנטוויקלונגס-גאַנג, אָפּטרעטן זיין פּלאַץ פאַר אַן אַנדערן.

קאַנט, פּלאַטאָן, די אינדישע פילאָזאָפיע, און טיילווייז אויך שפּינאָזאַ און פיכטע, אַנטהאַלטן אפשר אַלע באַזונדערע עלעמענטן פון שאָפּענהויער'ס פילאָזאָפיע. פאַר אונז איז אָבער וויכטיג ווי שאָפּענהויער האָט זיי פאַרשטאַנען. לאָמיר דעריבער נאָכגיין די אַנטוויקלונג פון זיינע הויפּט-געדאַנקען, כדי זיי צו פאַרגלייכן מיט דעם באַדייט וואָס ער האָט זיי געגעבן.

פענאָמענאַליזם: די וועלט ווי זי באַווייזט זיך צו אונז

פענאָמענאַליזם הייסט: דאָס וואָס מיר דערקענען איז נישט די זאַך אין איר אייגענעם מהות, נאָר די דערשיינונג פון איר. די זאַכן אַליין זענען אָדער נישט פאַרהאַן, אָדער באַהאַלטן פון אונז, אָדער שטייען אין אַ געוויסן פאַרבינדונג מיט די דערשיינונגען. וואָס ליגט אונטער די דערשיינונגען איז אונז אומבאַקאַנט; לויט דעם שטרענגען אויסדרוק פון דער לערע איז אומזיסט צו שפּעקולירן וועגן דעם.

אין די אינדישע וועדאַס געפינען מיר שוין די לערע פון "מאַיאַ": אַ דעקטוך וואָס פאַרדעקט אַלץ פון אונזערע אויגן. אַלץ וואָס מיר פילן, טראַכטן און טוען איז ווי אַ חלום. די גאַנצע וועלט, מיט אַלע אירע פאָרמען, שטרעבונגען און ליידנשאַפטן, איז ווי אַ גרויסער חלום. זי האָט נישט מער ווירקליכקייט אונטער זיך ווי אַ חלום, און דעריבער האָט זי אויך דעם ווערט פון אַ חלום.

שאָפּענהויער לערנט אַז אין דעם אופן פון דערקענונג אַליין קענען מיר נישט פעסטשטעלן דעם חילוק צווישן חלום און ווירקליכקייט. די זעלבע פונקציע פונעם באַוואוסטזיין איז טעטיג איןביידע. אינעם קוק אויף דער וועלט ווי אויף אַן

איבערגעלעבטן חלום ליגט דער מקור פון דער רעליגיעזער און פאעטיש-קינסטלערישער וועלט-באטרעכטונג.

פלאטאן זוכט דעם חילוק צווישן חלום און ווירקליכקייט אין זיין גרויסער צעטיילונג צווישן אידייען און די צופעליגע דערשיינונגען. אויך די רעליגיעזע באטרעכטונג פונעם מיטל-אלטער האט שטארק געניגט צו זען די וועלט ווי א לאנגן, שלעכטן און פארפירערישן חלום, פון וועלכן דער הייליגער מענטש לאזט זיך נישט פארפירן.

די נייע פילאזאפיע האט אויפגענומען דעם געדאנק אנדערש. די רענעסאנס, מיט איר חשק צום לעבן, איר באשטעטיגונג פונעם לעבן און איר נאכיאגן נאך דער קונסט פון לעבן אין דער דאזיגער וועלט, האט זיך אפגעקערט פון דער מיטל-אלטערישער באטרעכטונג. זי איז נישט געווען געניגט צו קוקן אויף דער וועלט ווי אויף א חלום.

די וועלט איז געווארן דער פלאץ פונעם קאמף, דער מקור פון קונסט, שיינקייט און שאפן, די איינציגע ווירקליכקייט. דער נאאיווער רעאליזם האט גע'טענה'ט אז זאכן און דערשיינונגען זענען אין דער אמת'ער וועלט גענוי אזוי ווי מיר נעמען זיי אויף. דאס איז געווארן דער לאזונג פון דער גלאנצפולער תקופה, וואס האט ליב געהאט די ערד און זיך אפגעקערט פונעם הימל.

אין דער נייער פילאזאפיע האט מען אבער געדארפט א באגרינדונג פאר דעם רעאליזם. דעקארט האט געזאגט אז גאט איז נישט קיין באטריגער, וואס זאל אונז ווייזן עפעס אנדערש ווי די ווירקליכקייט. שפינאזא האט געהאלטן אז די ווירקליכקייט קומט ארויס גלייכצייטיג אין צוויי פארמען.

אבער שוין ביי זיי געפינען מיר דעם אנהייב פון סוביעקטיוויזם: נישט אלעס וואס מיר שפירן אין זאכן געהערט באמת צו די זאכן אליין. רוב אייגנשאפטן זענען סוביעקטיוו, דאס הייסט אז אונזער גייסט טראגט זיי אריין אין דעם וואס מיר דערקענען.

דער חילוק צווישן סוביעקטיווער און אביעקטיווער אויפנעמונג איז געווארן נאך טיפער ביי לייבניץ און ביי די ענגלישע עמפיריסטן, בפרט יום. זיי האבן אים געגעבן א פסיכאלאגישע פארעם. ביי צוויי אנדערע פילאזאפן, דעם פראנצויז מאלעבראנש און דעם ענגלענדער בערקלי, געפינען מיר לויטן מחבר דעם פולן פענאמענאליזם אין אן אופן וואס דערמאנט אין דער ערשטער אינדישער פארעם: די וועלט ווי א חלום, וואס דארף נישט קיין באזונדערן רעאלן אונטערגרונט.

קאנט האט פרובירט מאכן א מחיצה צווישן דער וועלט פון דערשיינונגען און דער וועלט פון דעם רעאלן עקזיסטירן. ער אונטערשיידט צווישן "פענאמענען" און "נאומענען". פענאמענען זענען דאס וואס מיר באגרייפן און שפירן אין זאכן, נאכדעם וואס עס איז שוין דורכגעגאנגען די געזעצן פונעם שכל. נאומענען זענען דאס וואס ליגט אונטער די דערשיינונגען. מיר קענען עס נישט דירעקט דערקענען, ווייל עס ליגט אויסער די געזעצן פון אונזער דערקענונג, און דאך איז עס דער מהות פון דער וועלט.

אבער אויך קאנט'ס נאומענען, אדער "די זאך אין זיך", האבן לויטן מחבר זיך געוואקלט אונטער דער קריטיק. דער באגריף האט זיך פארוואנדלט אין אן אבסאלוטן גארנישט. קאנט'ס גרויסער פארדינסט איז זיין אפריאריזם, וואס מיר וועלן גענוי באטראכטן אינעם

קומענדיגן קאפיטל.

שאפענהויער האט איבערגענומען און פארטיפט דעם אפריאריזם, און אים דערצו געגעבן דעם כאראקטער פונעם אינדישן חלום. דער צוזאמענבונד פון אייראפעאישע שיטות מיט אינדישע געדאנקען איז אפשר די בעסטע באשרייבונג פון זיין טראכטן. איין און דער זעלבער געדאנק נעמט דא אן אנדערע פארמען ביי אנדערע פעלקער און אין אנדערע תקופות.

פאנטעאיזם: איינהייט פון נאטור און גאטהייט

דער צווייטער הויפט-געדאנק ביי שאפענהויער איז פאנטעאיזם. דער טערמין האט אפשר נאך מער פארשידענע באדייטן ווי פענאמענאליזם. די לערע, וואס איז געווען באזונדער פרוכטבאר אין דער געשיכטע פון פילאזאפיע, איז פריער געשאפן און אויסגעארבעט געווארן אין אינדיע.

דער געדאנק פארבינדט צוויי העלפטן. יעדע קען מען אויך באטראכטן פאר זיך, און דאס האט מען טאקע אפט געטאן. די ערשטע איז מאניזם, דער געדאנק פון איינהייט: די גאנצע נאטור, אריינגערעכנט דעם מענטש, איז עפעס גאנצעס, ווי איין ארגאנישער קערפער. מען קען גיין נאך ווייטער און זאגן אז אלע זאכן און דערשיינונגען זענען איינס און דאס זעלבע, נאר אין פארשידענע פארמען.

דער מאניזם, ווי דער געדאנק פון דער איינהייט פון אלע וועלט-כוחות, איז אויך אנגענומען געווארן אין דער מאדערנער וויסנשאפט. דארט האט ער אבער א פיזישן, וויסנשאפטליכן באדייט, נישט דעם פילאזאפישן באדייט פון א לערע וועגן דעם לעצטן מהות פון דער וועלט.

די ערשטע גריכישע פילאזאפן, טאלעס, אנאקסימענעס און העראקליט, האבן געזוכט איין יסוד-חומר פאר דער גאנצער וועלט: וואסער, לופט אדער פייער. דערמיט האבן זיי געגעבן מעטאפיזיק א מאניסטישע ריכטונג, וואס איז דורך פארשידענע שטאפלען אנגעקומען ביז דער וויסנשאפט פון אונזער צייט.

[רעדאקציע-באמערקונג: אינעם מקור שטייט "אנאקרעאן" ביים ביישפיל פון לופט. דער נאמען איז פאררעכטן געווארן אויף אנאקסימענעס, דער פילאזאף וואס האט געהאלטן לופט פארן יסוד פון זאכן. מקור: Internet Encyclopedia of Philosophy, "Anaximenes", https://iep.utm.edu/anaximenes/.]

די צווייטע העלפט איז גאטהייט, אדער טעאיזם. דאס איז אפשר דער עלטסטער און אלגעמיינסטער געדאנק אין דער קולטורעלער אנטוויקלונג פון דער מענטשהייט. פון די ערשטע פארמען פון גלויבן אין הייליגע זאכן ביז שפינאזא'ס לערע זעט דער מחבר איין גרונט-געפיל, וואס דער מענטש שפירט אינעווייניג אומאפהענגיג פון זיין קולטורעלער מדרגה.

[רעדאקציע-באמערקונג: דער מקור באשרייבט די פריע גלויבנס-פארמען מיט א פאראלטערטן, דערנידערנדיגן אויסדרוק פאר פעלקער. דער באדייט פון דער היסטארישער השוואה איז דא פרעזערווירט געווארן, אן דעם אויסדרוק.]

די צווייטע העלפט באציט זיך צו דער ערשטער ווי רוחניות צו גשמיות, אדער ווי נשמה צום גוף. זיי שטייען אפילו אין א סתירה, אפשר אין א קאמף, און דאך האבן זיי א געוויסן פארבינדונג.

דער פארקערטער געדאנק פון מאניזם איז פלוראליזם: די וועלט באשטייט פון פארשידענע עלעמענטן. זיי קענען קומען אין בארירונג איינס מיטן צווייטן, אבער זענען דאך באזונדער. סיי אין פילאזאפיע און סיי אין וויסנשאפט האט דער פלוראליזם געהאט זיינע פארדינסטן.

צום מאניזם פאסט דער גלויבן אין איין גאט אדער איין סובסטאנץ; צום פלוראליזם פאסט דער געדאנק פון פיל סובסטאנצן. איןביידע פאלן זענען אבער די צוויי העלפטן, גשמיות און רוחניות, נאך ווייט איינע פון דער אנדערער. סיי דער וויסנשאפטליכער פארשונגס-דראנג און סיי דער רעליגיעזער געפיל זענען נישט גרייט פשוט צו זאגן אז גוף און נשמה זענען דאס זעלבע.

פילאזאפיע, וואס שטייט צווישן וויסנשאפט און רעליגיע, האט פארבונדן די צוויי אין דעם באגריף "פאנטעאיזם": גאטהייט און נאטור זענען איין זאך. נישט בלויז קען איינע נישט עקזיסטירן אן דער אנדערער; יעדע זאך געהערט צו ביידע. דער חילוק ליגט נאר אין דער זייט פון וועלכער מיר דערקענען זי.

דאס איז שוין שפינאזא'ס פאנטעאיזם. נישט אומעטום האט די לערע אנגענומען אזא קלאר אויסגעארבעטע פארעם. דער ביישפיל ווייזט ווי איין פילאזאפישער באגריף קען דורכגיין פארשידענע וואקלונגען און שטאפלען אין זיין געשיכטע. מיר וועלן זיך אפשטעלן אויפן אינדישן פאנטעאיזם, וואס איז דער נאענטסטער צו שאפענהויער.

אין אינדיע האט דער ווערישער פאנטעאיזם, וואס איז ארויסגעקומען ווי א קעגנשטעל צו דעם דואליזם פון דער סאנכיא-שולע, געלערנט אז אלץ איז גאטהייט. דער מקור גיט איבער דעם געדאנק אזוי:

"עס איז נישטא גארנישט וואס זאל נישט זיין בראמא. נאר בראמא עקזיסטירט. ער איז דאס עקזיסטירן און דער געדאנק. ער האט נישט קיין באזונדערע אייגנשאפטן. ער איז אין אלעם און אלץ איז אין אים. מען קען אים באצייכענען נאר דורכן זאגן 'ניין, ניין', און רעדן וועגן אים דורך שווייגן. די גאנצע פארביגע, באוועגליכע, טומלדיקע וועלט, מיט אירע וואנדערנדיגע נשמות, איז בלויז ווי א חלום. באמת איז נאר איין מציאות פאראן: בראמא, וואס איז אלץ, און וואס איז אויך דו אליין."

[רעדאקציע-באמערקונג: דער טערמין "בראמא" און די ציטאטן פון אינדישע לערעס ווערן דא איבערגעגעבן לויט דעם מחבר'ס באשרייבונג. ער גיט נישט קיין גענויע מקור-באצייכענונג פאר יעדן ציטאט.]

דאס לעצטע איז דער וויכטיגסטער פונקט. דעם אמת'ן בראמא, וואס איז אלץ, דארף מען זוכן אין זיך אליין. ווען דו ווייסט וואס דו ביסט, ווייסטו אויך וואס איז דער גאנצער עולם. אויף דער שאלה "וואס ביסטו אליין?" ענטפערט די ווערישע לערע, לויטן מחבר: "דיין אינערליכער פייער, דער אנהייב פון יעדע טעטיגקייט."

דער ווילן ווי יסוד פון דער וועלט

אין דעם פונקט גייט פאנטעאיזם איבער אין וואלונטאריזם: די לערע וואס שטעלט דעם ווילן אין צענטער. דאס איז דער הויפט-מאטיוו פון שאפענהויער'ס גאנצן שאפן, דער קערן פון זיין פילאזאפיע. די גאנצע וועלט איז נישט בלויז ענליך צום ווילן וואס מיר שפירן אין זיך. זי איז דער זעלבער ווילן, וואס מיר דערקענען ווי אונזער מהות.

דא ליגט דער ווארצל פון מעטאפיזיק. די וועלט אליין איז דאס וואס מיר שפירן ווי אונזער "איך". דער גאנצער אונטערשייד צווישן די שיטות ליגט אין דער ענטפער אויף דער שאלה: וואס איז דער נאענטער און דאך אומפארשטענדליכער געפיל פון "איך"?

פאנטעאיזם שטעלט בלויז די גרויסע שאלה. אז גאטהייט און נאטור זענען איינס, איז נאך נישט דער סוף פון מעטאפיזיק. מען דארף ערשט זוכן די אייגנשאפטן פון דער גאטהייט וואס דרינגען דורך די נאטור, דעם מהות פון דעם קוואל פונעם לעבן. איז די וועלט-נשמה דורכגעדרונגען מיט שכל? האט זי פארשטענדליכע צילן צו וועלכע זי שטרעבט? אדער איז זי בלינד, אן לאגיק און אן ציל, א ווילדער כח וואס איז דער פארקערטער פון שכל? דא צעטיילט זיך מעטאפיזיק אויף צוויי וועגן.

דער מחבר האלט אז די מעטאפיזיקער זענען איינשטימיג אין דעם: דעם יסוד פון דער וועלט דארף מען זוכן אינעם מהות פון דער מענטשליכער נשמה. די נשמה באשטייט, מיט אלע אירע פארפלאנטערטע זייטן, פון צוויי הויפט-כוחות: שכל און ווילן. איז איר עיקר אויפפאסן, אפשאצן און פארשטיין, אדער וועלן און טאן?

די אייראפעאישע, ראציאנאל-דיאלעקטישע מעטאפיזיק נעמט דעם שכל אלס דעם אמת'ן מהות פון דער נשמה. דער ווילן איז בלויז א פארעם פונעם שכל, און דער שכל איז דער אינהאלט פון דער וועלט. די דאזיגע מעטאפיזיק, וואס שטעלט אויף פעסטע מסקנות וועגן דעם עקזיסטירן דורך שכל, דערגרייכט איר העכסטן פונקט ביי שפינאזא און העגעל.

די אינדישע מעטאפיזיק נעמט, לויט דעם מחבר'ס אויסטייטשונג, פארן עיקר פון דער נשמה דעם ווילן: דעם אייביגן, בלינדן, אומ'שכל'דיגן פארלאנג. שכל און פארשטאנד זענען בלויז א צושטאנד פונעם ווילן. דער גאנצער אינהאלט פון דער וועלט איז דאס וועלן וואס לעבט אין אונז, אזוי נאענט און דאך אזוי אומפארשטענדליך, און וואס מיר שפירן ווי אונזער אמת'ן "איך".

אין דער אייראפעאישער פילאזאפיע האבן שעלינג און פיכטע ערשט אנערקענט דעם ווילן ווי דעם לעצטן יסוד. שאפענהויער האט אריבערגעטראגן דעם אינדישן וואלונטאריזם אויפן אייראפעאישן באדן. צוזאמען דערמיט, און ווי א המשך דערפון, האט ער אויך אריבערגעטראגן דעם אינדישן פעסימיזם און די לערע וועגן באפרייאונג פון די וועלט-ליידן.

בודיזם, ליידן און אויסלייזונג

מיר וועלן זיך אביסל אפשטעלן אויפן אינדישן וואלונטאריזם און זיינע מסקנות: פעסימיזם און די לערע פון אויסלייזונג. א קורצע באשרייבונג פון בודיזם קען אונז דינען ווי א צוגרייטנדיגער איבערבליק צו שאפּענהויער.

די וועלט אליין איז אונז אומבאקאנט. זי איז אזוי אומבאקאנט, אז מיר קענען אפילו נישט וויסן צי זי עקזיסטירט. דער גאנצער שפעקולאציע וועגן דעם איז איבעריג. דאס איינציגע וואס מיר ווייסן איז אז זי איז אן אומאויפהערליכער, ברענענדיגער פארלאנג צו האלטן זיך ביים עקזיסטירן. דער פארלאנג איז נוצלאז און מאכט א קייט פון ליידן.

די גאנצע וועלט איז ווי אין א פייער וואס קען זיך קיינמאל נישט זעטיגן. דעריבער איז זי אן ארענע פון שטענדיגע ליידן. דאס טומלדיקע לעבן איז אין דער זעלבער צייט א זינד קעגן הייליגקייט און מנוחה. אלע באשעפענישן ליידן אונטער דעם שווערן יאך פונעם לעבן, אונטער דער מאכט פונעם שרעקליכן לעבנס-ווילן וואס האלט זיי געכאפּט. עס איז אבער פארהאן א פירפאכיגע לערע וואס פירט צו באפרייאונג פון די לעבנס-יסורים.

דער ערשטער וויסן איז אז אלץ איז ליידן. אן אומדערזעטיגטער פייער פרעסט אייביג אויף די וועלט. אלע אונזערע געפילן שטייען אין פלאמען, סיי ליבשאפט, סיי האס. געבורט, עלטער און טויט צינדן זיי אן, ווי אויך פיזישע און גייסטיגע ליידן, בענקשאפט און פארצווייפלונג.

דער צווייטער וויסן איז וועגן דעם אפשטאם פון ליידן. דער מקור איז דער דארשט צום לעבן, סיי אויפן הימל, סיי אויף דער ערד. פרומקייט מיטן ציל צו באקומען א צוקונפטיגע וועלט איז, אין דער דאזיגער באשרייבונג פון בודא׳ס לערע, דער זעלבער דראנג ווי דאס נאכיאגן נאך פארגעניגן אין דער דאזיגער וועלט. איין לעבנס-ווילן טרייבט ביידע פארלאנגען.

דער דריטער וויסן איז אז מען קען זיך באפרייען פון דעם יאך. עס איז פארהאן א צושטאנד אויסער דער הערשאפט פונעם לעבנס-ווילן: נירוואנא. דארט פלאקערט נישט דער לעבנס-פייער, און דאך איז עס א פארעם פון עקזיסטירן. אין דעם צושטאנד הערט אויך אויף די וואנדערונג פון נשמות. דער מחבר אונטערשטרייכט אז מען דערגרייכט נישט נירוואנא דורך טויט אדער זעלבסטמארד. אין דער דאזיגער לערע זענען זיי בלויז אן איבערגאנג צו א נייער געבורט און נייע ליידן. דער פערטער וויסן לערנט ווי מען דערגרייכט נירוואנא.

דער מחבר גיט איבער א פאעטישע באשרייבונג פון דעם וועג:

"א דיקע פינצטערניש רינגלט אונז ארום, און אינעווייניג דארפן מיר זוכן ליכט. דער מענטש קלייבט בלומען אויפן וועג; זיין געדאנק דארשט נאך פארגעניגן. אזוי ווי וואסער פארפלייצט אן איינזאם דערפל, אזוי דערנענטערט זיך דער טויט און כאפט אים אוועק. דער טויט נעמט אלץ וואס דארשט און גלוסט. מען קען נישט געפינען קיין פלאץ וואו זיין כח הערשט נישט, נישט אין דער לופט, נישט אין די ימים, מדבריות אדער בערג.

"פון פרייד קומט ליידן; פון פרייד קומט שרעק. ווער עס איז פריי פון ליבשאפט איז פריי פון ליידן. פון וועמען דארף ער דעמאלט מורא האבן? דער וואס קוקט אויף דער וועלט ווי אויף א זייפן-בלאז אדער א שאטן, ווייסט שוין נישט פונעם טויט. דער וואס איז אראפ פון דעם פארפירערישן וועג פון צוגעבונדנקייט און אנגעקומען צום ברעג פון א נייער, ווילן-לאזער וועלט, איז אן אויסגעלייזטער, אן אמת'ער בראמא."

ווער עס איז שוין דורכגעגאנגען דעם מדבר, דערגרייכט נירוואנא. סיי ליידן, סיי לעבנס-פארגעניגן זענען ביי אים נישטיג. ליבשאפט און האס זענען אים פרעמד. זיין אופן פון עקזיסטירן קענען מיר נישט באגרייפן מיט אונזערע געוועגליכע געפילן.

בודיזם בלייבט, לויט דער באטרעכטונג פונעם מחבר, א ביישפיל פון טיפן טראכטן און א קאלטער אפשאצונג פונעם ווערט פון לעבן. ער איז אויך א ביישפיל פון א טיף רעליגיעזן געפיל וואס איז דאך אטעאיסטיש. ווי א לייכטטורעם ווינקט ער צו אונז פון דער טיפעניש פון די צייטן, און דער מאדערנער געדאנק זוכט אלץ אפטער זיין ליכט.

שאפענהויער, וואס האט זיך זיין גאנץ לעבן געפונען אונטער דער השפעה פון בודיזם, האט הייס באגריסט דעם וואקסנדיגן אינטערעס אין דעם אינדישן אוצר פון חכמה. ער האט געמיינט אז דער אוצר וועט שפילן א גרעסערע ראלע ווי די אויפלעבונג פון דער גריכישער ליטעראטור און פילאזאפיע אין דער רענעסאנס.

די אינדישע געדאנקען האבן אבער, ווען זיי זענען אריין אין אייראפע, אנגענומען אן אייראפעאישן כאראקטער. איין און דער זעלבער געדאנק טוישט זיינע ניואנסן ווען ער גייט פון פאלק צו פאלק און פון צייט צו צייט.

דער אייראפעאישער פעסימיזם, מיט זיין האס און פארביטערונג; די העלדן פון שאטאבריאן און בייראן; לעאפארדי'ס פארצווייפלונג: דאס אלעס איז פרעמד צום אינדישן צוריקציען זיך פונעם עקזיסטירן. די אינדישע חכמה האט נישט געקענט די פארביטערונג און דעם האס. זי האט געקענט א שטילע נאכגיביגקייט און א זיסן אויסשטילן זיך.

ג. די וועלט אלס פארשטעלונג: דער אפריאריזם פון קאנט און שאפענהויער

"די וועלט איז מיין פארשטעלונג." מיט די ווערטער הייבט שאפענהויער אן זיין פילאזאפיע. לויט אים איז דאס דער אנהייב פון יעדן פילאזאפישן טראכטן. ווער עס האט איינמאל פארשטאנען דעם באדייט פון דער קורצער פארמולע, האט זיך שוין אויפגעהויבן צו דער מדרגה פון פילאזאפיע. פאר רוב מענטשן זאגן די ווערטער אבער גארנישט. ביי זיי איז די וועלט פשוט די וועלט, און דעריבער זענען זיי נאך ווייט פון פילאזאפישן טראכטן.

דער נאאיווער רעאליזם זאגט אז די וועלט שפיגלט זיך אפּ אינעם מענטש געַנוי ווי זי איז באמת. לויט שאָפּענהויער קען דאס נישט זיין ריכטיג, ווייל עס וואלט דערפון אויסגעקומען אז די וועלט איז דא צוויי מאל, אין צוויי גלייכע פארמען. שפינאזא האט עס טאקע אזוי פארשטאנען.

"די וועלט איז מיין פארשטעלונג" זאגט עפעס אנדערש: די וועלט וואס איך דערקען געפינט זיך נישט אויסער מיר, נאר אין מיר. דאס הייסט נאך נישט אז עס עקזיסטירט נישט קיין וועלט אויסער מיר. עס הייסט אז צווישן מיר און דער וועלט שטייט מיין כח פון פארשטעלן, מיין אינטעלעקט. דער אינטעלעקט קומט שוין צו דער וועלט מיט זיינע אייגענע, פריערדיגע געזעצן. דער שווערפונקט פון דער וועלט-דערקענונג ווערט אריבערגעטראגן פון אינדרויסן צו אינעווייניג.

דאס וואס איך פארשטיי איז שוין דורכגעגאנגען געוויסע געזעצן און אריין אין די סכעמעס פונעם שכל. דער שכל האט עס איבערגעארבעט און אויפגענומען אויף זיין אייגענעם אופן. דאס איז דער עיקר פון קאנט'ס פילאזאפיע, פון דער "קאפערניקאנישער איבערקערעניש", ווי קאנט האט עס גערופן.

פאר קאפערניקוס האבן מענטשן געגלויבט אז די ערד שטייט און די זון באוועגט זיך ארום איר. קאפערניקוס האט געוויזן אז דער קוק דארף איבערגעקערט ווערן. אזוי האבן מענטשן פאר קאנט געמיינט אז דער שכל איז פאסיוו און אומבאוועגליך, בשעת זאכן און דערשיינונגען שפיגלען זיך אפּ אין אים. קאנט האט געוויזן אז די פארמען אין וועלכע מיר דערקענען ענדערונגען, געשעענישן, נאטור-געזעצן, ארט און צייט, ליגן אינעם אינטעלעקט.

ארט, צייט און סיבה

ארט און צייט, אין וועלכע מיר דערקענען אלץ, זענען נישט פשוט אייגנשאפטן פון דער דרויסנדיגער וועלט. זיי זענען די באדינגונגען אונטער וועלכע אונזער אינטעלעקט קען עפעס אויפנעמען. אין דעם זין עקזיסטירן זיי אינעם מוח און פארן מוח.

דאס זעלבע זאגט די לערע וועגן די געזעצן פון דער נאטור, בפרט דעם געזעץ פון סיבה און תוצאה, אויך גערופן קאוזאליטעט. יעדע דערשיינונג מוז האבן א פריערדיגע סיבה; פון גארנישט קומט גארנישט. לויט קאנט זענען דאס נישט אייגנשאפטן וואס מיר האבן סתם אויסגעלערנט פון דער נאטור. זיי זענען די געזעצן פון דערקענונג, די באגריפן אין וועלכע דער מוח נעמט אלץ אריין. דער מוח גיט די נאטור אירע געזעצן, נישט פארקערט ווי דער נאאיווער רעאליזם מיינט.

דערמיט ווערט אבער די ווירקליכקייט פון דער דערפארונג נישט אפגעשאפט. זי בלייבט גילטיג און האט אן אלגעמיינעם, אביעקטיוון כאראקטער פאר יעדן באוואוסטזיין, נאטירליך אין די גרעניצן פון דערקענונג. די אפריארישע כללים פונעם אינטעלעקט זענען באגרינדעט אין זיינע אייגענע געזעצן. דעריבער זענען זיי אלגעמיין און פארפליכטנדיג פאר יעדן וואס דערקענט.

"אפריארי" הייסט דא: נישט ארויסגענומען פון א באזונדערער דערפארונג, נאר גילטיג נאך פאר איר, אלס א באדינגונג וואס מאכט זי מעגליך. "אפאסטעריארי" הייסט: וויסן וואס קומט פון דערפארונג.

דאס איז אין קורצן קאנט'ס ענטפער אויף דער הויפט-שאלה וואס שטייט ביים אנהייב און סוף פון זיין פילאזאפיע. ווייל די שאלה און די ענטפער שפילן אזא גרויסע ראלע ביי שאפענהויער, דארפן מיר זיך מער אויספירליך אפשטעלן אויף זייער באדייט און געשיכטע.

ראציאנאליזם און עמפיריזם

די נייע פילאזאפיע פאר קאנט קען מען, לויט איר עיקר, צעטיילן אין צוויי קעגנערישע לאגערן: ראציאנאליזם און עמפיריזם.

ראציאנאליזם האלט אז אלע אונזערע באגריפן, ידיעות און דערפארונגען זענען אונז באקאנט בלויז דורך שכל. וואס מיר ווייסן פון דער נאטור, קענען מיר אין יסוד וויסן נאך פאר מיר מאכן דעם פרואוו. דער פרואוו איז בלויז א נידעריגער שטאפל פון שכל, און איז נויטיג צוליב דעם וואס אונזער שכל איז נישט גאנץ.

אויב עס וואלט געווען אן אומבאגרעניצטער, שלימות'דיגער שכל, ווי דער שכל וואס מיר שרייבן צו דער גאטהייט, וואלט ער געקענט דערקענען די גאנצע נאטור אפריארי, נאר פון זיך אליין און זיינע אייגענע באגריפן. די נאטור וואלט נישט געדארפט ווירקן אויף אים. דעם פארבינדונג צווישן נאטור און פארשטאנד, אדער צווישן קערפער און גייסט, האט ראציאנאליזם דערקלערט דורך פעסטע דאגמען.

דאס זענען אבער געווען שוואכע, נישט באוויזענע טענות. ראציאנאליזם, וואס האט ביי שפינאזא דערגרייכט זיין העכסטן שטאפל, האט אלץ מער פארלוירן דעם באדן אונטער זיך און איז צום סוף דורכגעפאלן.

נישט בעסער איז געווען דער גורל פון דער קעגנערישער שולע, עמפיריזם, וואס די ענגלישע פילאזאפן בעיקאן, לאק, יום און אנדערע האבן געשאפן. לויט עמפיריזם ברענגט דער מענטש נישט מיט קיין אייגענע באגריפן. דאס געבוירענע קינד איז ווי א ליידיגער טאוועל, אויף וועלכן מען קען אנשרייבן וואס מען וויל.

ער האט נישט קיין איינגעבוירענע געדאנקען, למשל דעם געדאנק פון גאטהייט וואס די ראציאנאלע טעאלאגיע האט געהאלטן אז די נשמה ברענגט מיט אויף דער וועלט. די שפעטערדיגע דערפארונגען געבן דער נשמה אלע באגריפן און ידיעות. די מסקנות פונעם שכל זענען ווי אן אפגעשוואכטע דערפארונג. לויט דעם איז אונזער גאנצער וויסן אפאסטעריארי.

עס איז אבער זיכער אז דער שכל האט אויך באגריפן וואס זענען נישט גענומען פון דערפארונג.

אנאַליטישע און סינטעטישע זאצן

לאָגישע זאַצן קען מען צעטיילן אין צוויי סאָרטן, כאָטש מען קען נישט אַלעמאָל ציען אַ פעסטע מחיצה צווישן זיי: אַנאַליטישע און סינטעטישע.

אַן אַנאַליטישער זאַץ זאָגט אַרויס אַ געדאַנק וואָס ליגט שוין אין דעם באַגריף אַליין. ער צעלייגט און דערקלערט די דעפֿיניציע. למשל: "יעדער קערפּער נעמט איין אָרט." אינעם באַגריף פֿון אַ קערפּער ליגט שוין אַז ער האָט אַן אויסשפּרייטונג אין אָרט.

אַ סינטעטישער זאַץ זאָגט עפּעס וואָס ליגט נישט פֿריִער אינעם באַגריף. מען האָט עס דערקענט דורך דערפֿאַרונג אָדער דורך אַן אַנדערן וועג. למשל: "יעדער קערפּער האָט אַ וואָג." אינעם באַגריף "קערפּער" ליגט שוין אָרט, אָבער נישט וואָג.

די שאלה וועגן דעם מקור פֿון אונזער וויסן איז דערי־בער שטאַרק פֿאַרבונדן מיטן כאַראַקטער פֿון אונזערע זאַצן. אין דעם מחבר'ס קורצער סכעמע זאָגט ראַציאָנאַליזם אַז אונזערע זאַצן זענען אַנאַליטיש און אַפּריאָרי; עמפּיריזם זאָגט אַז זיי זענען סינטעטיש און אַפּאָסטעריאָרי.

קאַנט קומט אַריין ווי אַ פֿאַרמיטלער צווישן די צוויי. ער האָט אַרויסגעבראַכט אַז לאָגיק און דערפֿאַרונג זענען צוויי פֿאַרשידענע פֿונקציעס פֿון דערקענונג, כאָטש זיי זענען פֿאַרבונדן. ער זוכט ווי זייער צוזאַמענאַרבעט קען געבן וויסן וואָס איז אַפּריאָרי.

נאָר סינטעטישע זאַצן קענען צולייגן עפּעס צו אונזער וויסן פֿון דער נאַטור. אַזעלכע זאַצן דאַרפֿן אָבער אויך קענען זיין אַפּריאָרי. ווען זיי וואָלטן געקומען בלויז פֿון אַ פּרוּוו, וואָלטן זיי געזאָגט עפּעס בלויז וועגן יענעם איינצלנעם פֿאַל. זיי וואָלטן נישט געהאַט דעם אַלגעמיינעם כאַראַקטער וואָס וויסנשאַפֿט פֿאָדערט.

אויף וואָס פֿאַר אַ יסוד קענען זאַצן זיין סינטעטיש, און דאָך אַפּריאָרי? דאָס איז דער באַדייט פֿון קאַנט'ס גרויסער שאלה: "ווי זענען סינטעטישע זאַצן אַפּריאָרי מעגלעך?" אַנדערש געזאָגט: ווי זענען אונזערע וויסנשאַפֿטן מעגלעך, וואָס פּאַסן צוזאַם אונזערע ידיעות?

מיר טיילן די הויפּט־וויסנשאַפֿטן דאָ אין מאַטעמאַטיק, נאַטור־וויסנשאַפֿט און מעטאַפֿיזיק. קאַנט'ס סוביעקטיוויזם, וואָס האָט אין דער זעלבער צייט אויך אַן עלעמענט פֿון רעאַליזם, זוכט צו באַגרינדן און באַרעכטיגן זייער וויסן. זיין באַטראַכטונג האָט דריי טיילן: די טראַנסצענדענטאַלע עסטעטיק, די טראַנסצענדענטאַלע אַנאַליטיק און די טראַנסצענדענטאַלע דיאַלעקטיק. זיי פֿאַרנעמען זיך, איינס נאָך צווייטן, מיט דער מעגליכקייט פֿון אַפּריאָרישע סינטעטישע זאַצן אין מאַטעמאַטיק, נאַטור־וויסנשאַפֿט און מעטאַפֿיזיק.

אין דער טראַנסצענדענטאַלער עסטעטיק דערקלערט קאַנט די מאַטעמאַטיק. אָרט און צייט, מיט וועלכע מאַטעמאַטיק פֿאַרנעמט זיך, זענען נישט אייגנשאַפֿטן פֿון דער דרויסנדיקער וועלט, נאָר די דירעקטע פֿאָרמען פֿון אונזער דערזעונג. זיי זענען נישט געקומען פֿון דערפֿאַרונג; זיי זענען די באַדינגונגען פֿון דערפֿאַרונג און מאַכן זי מעגליך.

אלץ וואס דער אינטעלעקט קען אויפנעמען דארף דורכגיין די פארמען פון ארט און צייט. דעריבער זענען אויך זייערע אייגנשאפטן א באזיץ פון דער דערקענונג אליין, און גילטיג פאר יעדן באוואוסטזיין.

אין דער טראנסצענדענטאלער אנאליטיק דערקלערט קאנט די נאטור-וויסנשאפטן. די נאטור-געזעצן, בפרט דאס געזעץ פון סיבה און תוצאה, זענען די באדינגונגען פונעם שכל, אן וועלכע ער קען נישט וויסן אדער דערפארן. דעריבער זענען סינטעטישע זאצן פונעם שכל וועגן דער נאטור בארעכטיגט.

מעטאפיזיק געפינט זיך אין אן אנדערן מצב. זי האט נישט די געהעריגע דירעקטע דערזעונג אויף וועלכער מען קען באגרינדן אירע מסקנות. דער שכל קען זיך דעריבער אליין נארן: ער נעמט זיינע אייגענע פונקציעס און מאכט פון זיי זעלבסטשטענדיגע, אביעקטיווע זאכן. ער פארגעסט אז זייער ממשות גייט נישט ארויס פון די גרעניצן פון זיין אייגענער דערקענונג.

דער פירפאכיגער געזעץ פון גענוגנדיגן גרונד

שאפענהויער האט אינגאנצן איבערגענומען קאנט'ס אפריאריזם און אים אביסל פאראיינפאכט אין זיין ערשטן ווערק, "דער פירפאכיגער ווארצל פונעם געזעץ פון גענוגנדיגן גרונד".

"גענוגנדיגער גרונד" מיינט דא א באגרינדונג אדער סיבה, אן וועלכער מיר קענען נישט דערקענען עפעס. דאס געזעץ באווייזט זיך אין פיר פארמען. אנשטאט קאנט'ס צוועלף רעגולירנדיגע באגריפן פונעם שכל נעמט שאפענהויער איין הויפט-כלל, וואס צעטיילט זיך אין פיר.

די אפריארישע פונקציע פונעם שכל, און דערמיט אונזער גאנצער וויסן און פארשטאנד, קומט ארויס אויף די פיר וועגן. נאר וואו איינע פון זיי איז טעטיג קענען מיר עפעס דערקענען. יעדעס מאל וואס מיר דערקענען עפעס, דארף מען וויסן אז דאס געזעץ פון גענוגנדיגן גרונד איז שוין געווען פריער. איינע פון זיינע פונקציעס האט זיך ארייגעשטעלט צווישן דעם אינטעלעקט און דעם וואס ער האט אויפגענומען, און געמאכט דעם וויסן מעגליך.

שאפענהויער רופט די פיר זייטן: דער גרונד פון ווערן, דער גרונד פון וויסן, דער גרונד פון זיין, און דער גרונד פון מאטיוו. יעדע האט איר אייגענעם געביט.

דער גרונד פון ווערן איז דאס אויפנעמען פון דערשיינונגען דורך סיבה און תוצאה. יעדע דערשיינונג וואס מיר זעען, הערן אדער באגרייפן מוז האבן א פריערדיגע סיבה וואס האט זי ארויסגערופן. קיין זאך קען נישט ווערן פון זיך אליין.

דאס געזעץ איז דורכאויס סוביעקטיוו: א געזעץ פונעם שכל און פארן שכל. אויסער דעם געביט פון דערקענונג קענען מיר נישט טענה'ן אז אלץ מוז האבן א סיבה.

יעדע ענדערונג ווייזט אויף א פריערדיגע ענדערונג. איך קוק דורכן פענסטער און זע די בלעטער פונעם בוים באוועגן זיך. איך ווייס אז זיי באוועגן זיך נישט פון זיך אליין; די סיבה איז די באוועגונג פון דער לופט. די סיבה פון דער לופט-באוועגונג איז דער חילוק אין טעמפעראטור צווישן פארשידענע לופט-שיכטן. דער חילוק קומט פון דער ווארעמקייט פון דער זון. די סיבה פון דער זונס ווארעמקייט זוכן מיר ווייטער אין קאסמישע צוזאמענהענגען, און אזוי ווייטער.

די קייט פון סיבות קענען מיר זיך נישט פארשטעלן אנדערש ווי אומענדליך. דאס אלעס איז אבער אין די גרעניצן פון אונזער אינטעלעקט.

ביי קאנט איז סיבה און תוצאה געווען איינע פון צוועלף שכל-קאטעגאריעס. שאפענהויער ווארפט די אנדערע עלף אפ און האלט זיך צום הויפט-כלל פון קאוזאליטעט. א געוויסע אויסנאם מאכט ער פאר דעם באגריף פון סובסטאנץ. קאנט האט אים פארבונדן מיט חומר; שאפענהויער פארבינדט חומר מיט סיבה און תוצאה, און באטראכט אים אפט ווי די פארקערפערונג פון דעם סיבה-געזעץ.

די טעטיגקייט פונעם שכל וואס פארשטייט סיבות און לייגט דערשיינונגען אריין אינעם סיבה-צוזאמענהאנג רופט שאפענהויער "פארשטאנד".

ער אנאליזירט דעם חוש פון זען כדי צו ווייזן ווי די פונקציע ארבעט. דער בילד אויפן אויגס נעצהויט איז פארקערט, ווי אין א פאטאגראפישן אפאראט; דער פארשטאנד שטעלט אים ריכטיג. פון די צוויי בילדער וואס ביידע אויגן באקומען מאכט ער איין בילד. פלאכע איינדרוקן ווערן פארוואנדלט אין דריי-דימענסיאנאלע קערפערס, און אזוי ווייטער.

דער חומר פון אונזערע געפילן וואלט נישט געקענט ווערן אונזער דערקענטעניש, ווען ער וואלט נישט פריער דורכגעגאנגען די פונקציע פון סיבה און תוצאה.

דער גרונד פון וויסן, די צווייטע פונקציע, פארנעמט זיך מיט באגריפן, אזוי ווי די ערשטע מיט דרויסנדיגע דערשיינונגען. דאס איז די לאגישע קראפט פונעם שכל. ביי די ראציאנאליסטישע פילאזאפן איז זי געווען דער עיקר פון דער נשמה; ביי העגעל איז זי געווען די איינציגע אביעקטיווע, קאסמישע קראפט וואס שאפט די וועלט. ביי שאפענהויער ווערט זי בלויז איינע פון די פיר פונקציעס פונעם שכל. אויסער דעם וואס דער מענטש דערקענט האט זי נישט קיין מאכט. אירע מסקנות זענען פארפליכטנדיג בלויז אינעם געביט פון דערקענונג.

פון באגריפן ארויסצוברענגען נייע באגריפן איז דער אינהאלט פון דער צווייטער פונקציע. שאפענהויער פארמולירט עס אזוי: כדי א זאץ זאל אויסדריקן וויסן, אדער אן אמת, מוז ער האבן א גענוגנדיגן גרונד. א זאץ איז דער באשטימטער פארבינדונג צווישן באגריפן. מען דארף קענען זאגן פארוואס דער פארבינדונג מוז זיין ריכטיג, פארשטייט זיך אויב די באגריפן אליין זענען ריכטיג.

די באגריפן, אויסגעדריקט אין ווערטער, זענען אונטערגעווארפן דער פונקציע פונעם שכל וואס איז פריער פאר זיי געווען. די פונקציע האט אבער נישט קיין מאכט איבער עפעס וואס ליגט אויסער דער דערקענונג. די פעאיגקייט צוזאמענצובינדן געגעבענע

באגריפן און פון זיי אויספירן זאצן רופן מיר אין טאג-טעגליכן לעבן "שכל". אויך שאפענהויער ניצט דעם נאמען, אבער ווי א טייל פון דעם ברייטערן אינטעלעקט וואס אנטהאלט אלע פיר פונקציעס.

די דריטע צווייג איז דער גרונד פון זיין. זי באשטייט אין דעם וואס מיר שטעלן די דרויסנדיגע איינדרוקן אין די פארמען פון ארט און צייט. די ערשטע צווייג האט אריינגעפאסט ענדערונגען אין דעם געזעץ פון סיבה און תוצאה; די צווייטע האט פארבונדן באגריפן אין זאצן; די דריטע גיט אונז די באציאונגען פון ארט און צייט.

די פונקציע רופן מיר נישט פארשטאנד און נישט שכל, נאר דעם כח פון דירעקטער דערזעונג. זי האט אירע אייגענע פארמען: ארט און צייט. אויסער קאנט'ס ראיות ברענגט שאפענהויער נאך ביישפילן פאר זייער סוביעקטיוון כאראקטער, אז זיי זענען פארמען פון דערקענונג און נישט די זאכן אליין.

זיין בעסטער באוויז איז אז מיר קענען נישט ארויסנעמען ארט פון אונזער טראכטן. מיר קענען זיך גרינג פארשטעלן אן ארט אן די זאכן וואס פילן אים אן, א ליידיגן רוים, למשל צווישן די שטערן. אבער מיר קענען זיך נישט באפרייען פון ארט אליין. וואס מיר זאלן נאר טאן און וואו מיר זאלן זיך געפינען, בלייבט דער רוים פארהאן אן אן אנהייב און אן א סוף. ער איז דער יסוד און די באדינגונג פון אונזערע פארשטעלונגען.

דעריבער זעען מיר, לויט שאפענהויער, אז ארט געהערט צו אונזער אינטעלעקט. ער איז ווי דער געוועב אויף וועלכן די דרויסנדיגע וועלט ווערט אונז דערשינען.

ווען איך שטעל מיר עפעס פאר, שטעל איך מיר אויך צייט פאר. צייט באגלייט אלע באוועגונגען פון מיין אינטעלעקט, ווי די ברילן אויף מיין נאז באגלייטן יעדע באוועגונג פונעם פנים, אדער ווי א שאטן גייט מיטן קערפער. אויב עפעס באגלייט מיך אומעטום און אין אלע אומשטענדן, קען איך דערפון אויספירן אז עס געהערט צו מיר אליין. אזוי איז אויך מיט ארט און צייט. ווי איך זאל מיר נאר פארשטעלן די וועלט, איז זי פאר מיר אין ארט און צייט. זיי זענען שוין פריער פארהאן ווי דער באזונדערער איינדרוק.

מיר זעען דעריבער די זאכן נישט ווי זיי זענען אין זיך אליין, נאר ווי זיי באווייזן זיך צו אונז.

שאפענהויער ווייזט אויך אויף דעם געזעץ פון אינערציע. א קערפער וואס האט באקומען א שטויס וועט זיך ווייטער באוועגן, אויב קיין קעגנשטעל וועט נישט אויפהערן זיין באוועגונג. צייט אליין מאכט נישט קיין ענדערונג. שאפענהויער פירט דערפון אויס אז זי האט נישט קיין זעלבסטשטענדיגעווירקליכקייט, נאר עקזיסטירט אינעם מוח און פארן מוח. אין זיינע מסקנות וועגן ארט און צייט איז ער אין דעם איינשטימיג מיט קאנט.

דער דירעקט דערזענער רוים איז דער געביט פון געאמעטריע; צייט איז דער געביט פון אריטמעטיק. דעריבער פאדערט שאפענהויער, צוליב דעם אופן פון לערנען, א רעפארם אין געאמעטריע. זינט אוקלידעס באווייזט מען געאמעטרישע זאצן דורך לאגישע שלוסן. לויט שאפענהויער זענען זיי אבער דירעקט דערזעבאר. זייער מקור איז דער זעלבער כח וואס גיט אונז ארט אליין. די פונקציע וואס שאפט די פארשטעלונג פון ארט שאפט אויך די אפריארישע אייגנשאפטן פון ארט.

די פאדערונג פאר א רעפארם אין דעם אופן פון לערנען געאמעטריע איז לאנג געווען א נושא פון דיסקוסיע צווישן מאטעמאטיקער, אויך אומאפהענגיג פון שאפענהויער.

די פערטע פונקציע איז דער גרונד פון מאטיוו. וואס מיר זאלן נאר טאן, אדער וועלן טאן, מוז אונטער דער פיזישער טעטיגקייט ליגן אן אינערליכער מאטיוו, א ווילן צו עפעס. אן דעם וואלט דער מעשה נישט געקענט געשען.

אין א געוויסן זין געהערט די פערטע פונקציע צו דער ערשטער, צו סיבה און תוצאה. יעדער מעשה מוז האבן א סיבה. אויב מיר געפינען נישט די סיבה אין דער דרויסנדיגער וועלט, ליגט זי אין דער אינערליכער וועלט, אין דער נשמה. אבער דער באזונדערער באדייט וואס שאפענהויער גיט דעם ווילן, ווי דעם מקור פון סיבות און דעם אינהאלט פון דער נשמה, האט אים געברענגט צו באטראכטן די פונקציע באזונדער, ווי אן אינערליכע קאוזאליטעט.

"דא איז ווי מיר וואלטן געשטאנען אונטער די קוליסן און געזען דעם סוד, ווי די סיבה-קייט מיט איר באהאלטענעם געוועב ציט מיט זיך די תוצאות."

דאס מיינט נישט אז אן אינערליכע סיבה ווערט געבוירן אן א פריערדיגער סיבה. אין דער וועלט פון דערשיינונגען איז נישטא קיין פרייהייט פון ווילן. לויט שאפענהויער געשען דעם מענטשנס מעשים מיט דער זעלבער נויטווענדיגקייט ווי די באוועגונג פון א געווארפענעם באל.

פארן זעלבן מענטש, אין געווי דעם זעלבן מצב, איז נישט מעגליך אויסצוקלייבן צווישן פארשידענע רעאקציעס. די שוועריגקייט ליגט טאקע אין דעם צו באשטימען וואס מיינט "געווי דער זעלבער מצב".

ד. די וועלט אלס פארשטעלונג: פענאמענאליזם און די פארבינדונג צווישן סוביעקט און אביעקט

אינעם פריערדיגן קאפיטל האבן מיר באטראכט די אפריארישע פונקציעס פונעם שכל: די ראמען אין וועלכע ער פאסט אריין זיין וועלט און דורך וועלכע ער קוקט אויף איר. אלץ וואס דער שכל דערקענט, און אלץ וואס ער האלט פאר אן אביעקטיוון אמת וואס איז אלגעמיין פארפליכטנדיג, איז שוין פריער דורכגעגאנגען דעם פירפאכיגן געזעץ פון גענוגנדיגן גרונד.

אויסער דעם טראכטנדיגן סוביעקט עקזיסטירט נישט דאס געזעץ. מיר, וואס זענען איינגעשלאסן אין זיין געביט, נעמען אבער זיינע מסקנות אן ווי געזעצן פון דער דרויסנדיגער וועלט.

די "וועלט אלס פארשטעלונג" דארף מען דעריבער באשרייבן ווי אן עקסטרעמען פענאמענאליזם. אונזער וועלט איז א סך-הכל פון דערשיינונגען, און פון איר אמת'ן מהות קענען מיר גארנישט וויסן. אויך אונזער אייגענער קערפער און פערזענליכקייט זענען, אין דעם קוק אויף זיי, דערשיינונגען אין ארט און צייט, אזוי ווי אנדערע קערפערס.

די שאלה וועגן דעם פארבינדונג צווישן די צוויי וועלטן, די וואס געפינט זיך אויסער דעם דערקענענדיגן מענטש און די וואס גייט אריין אין אים און וואס מיר רופן "וועלט", ווערט ביי שאפענהויער נאך שארפער ווי ביי קאנט, צוליב זיינע מעטאפיזישע מסקנות.

עקזיסטירט עפעס אויסער דעם סוביעקט? האט די דרויסנדיגע וועלט אן אייגענעם, אומאפהענגיגן קיום, וואס מיר קענען נישט דערקענען? אדער איז יעדעס עקזיסטירן באגרעניצט דורך דעם סוביעקט און זיינע פונקציעס?

קאנט האט פרובירט ענדיגן די שאלה מיט "דער זאך אין זיך". זי ליגט אויסער דעם סוביעקט, איז די אמת'עווירקליכקייט, און ווירקט אויף אים. אבער לויטן מחבר האט אויך קאנט אליין געשפירט אז דער באגריף איז איבעריג און פאסט נישט גאנץ צו זיין פילאזאפיע.

אין דער ווייטערדיגער אנטוויקלונג פון קאנט'ס פילאזאפיע, ביי מיימאן, ריינהאלד און שולצע, איז "די זאך אין זיך" געווארן א גרעניץ-באגריף. זי באצייכנט דאס וואס דער שכל אנערקענט ווי די גרעניץ פון זיין אייגענער מעגליכקייט.

ביי קאנט איז די שאלה פון דער דרויסנדיגער ווירקליכקייט געשטעלט געווארן אין גרינגערע אומשטענדן. זיין מעטאפיזיק באגרעניצט זיך צו קליינע, פארזיכטיגע הנחות. ביי שאפענהויער איז מעטאפיזיק אבער דער הויפט-טייל פון דער שיטה. דעריבער ווערט די שאלה וואס עקזיסטירט אויסער דעם סוביעקט און זיינע געזעצן זייער שארף, און קומט אריין אין סתירה מיט אנדערע טיילן פון זיין פילאזאפיע.

ביי קאנט דארפן מיר, לויטן מחבר, נישט זוכן די דרויסנדיגע ווירקליכקייט אין דעם פראבלעמאטישן באגריף פון "דער זאך אין זיך", וואס זאל כביכול ווירקן אויף אונזערע חושים. רעאליטעט מיינט ביי אים די אלגעמיינקייט פון דערשיינונגען, זייער גילטיגקייט פאר יעדן אינטעלעקט: דאס וואס דער מענטשליכער שכל, אדער לויט געוויסע נייע קאנטיאנער דער שכל בכלל, קען און מוז אויפנעמען.

פון דעם שטאנדפונקט זענען חומר און זיינע אייגנשאפטן אין ארט, און דערשיינונגען מיט זייער געדויער אין צייט, אויך רעאל. קאנט'ס גאנצע ארבעט איז געווען אריבערצוטראגן דעם שווערפונקט פון דער דערפארונגס-ווירקליכקייט פון אינדרויסן צו אינעווייניג.

ביי שאפענהויער איז אנדערש. פאר אים דינט די טעאריע פון דערקענונג בלויז ווי אן איינפירונג צו מעטאפיזיק. אין פארשידענע ערטער מוז ער אפטרעטן פון זיין ערשטן געדאנק וועגן חומר, אז ער איז בלויז "קאוזאליטעט וואס פילט אן ארט", אדער "טעטיגקייט בכלל". ער זאגט אפט אז חומר און אינטעלעקט זענען פארבונדענע קעגנפאלן. נאר ביידע צוזאמען בילדן די וועלט.

עס זעט אויס ווי דער פענאמענאליזם גיט דא א שטיקל נאך פאר מאטעריאליזם. שאפענהויער שרייבט:

"די וועלט אלס פארשטעלונג באשטייט פון צוויי פאראייניגטע העלפטן. יעדע האט בלויז אזויפיל ווערט און מהות ווי זי איז פארבונדן מיט דער אנדערער. יעדע עקזיסטירט פאר דער אנדערער און פארשווינדט ווען די אנדערע פארשווינדט. דערקענונג אן אן אביעקט וואס שטייט איר אנטקעגן איז נישט קיין דערקענונג.

"דער אייביגער סוביעקט און דער אייביגער חומר זענען די אומבאוועגליכע פאלן פון דער וועלט אלס פארשטעלונג. דער סוביעקט איז דער פעסטער פונקט ארום וועלכן צייט מיט אלע אירע פארשטעלונגען לויפט. ווען דאס פארשטעלנדיגע וועזן וואלט אינגאנצן פארשוואונדן, וואלט נישט געווען קיין וועלט אלס פארשטעלונג. טויט קען אבער טרעפן נאר דעם יחיד, וואס איז פאר א קורצע צייט דער טרעגער פונעם אייביגן סוביעקט. דער סוביעקט אליין ליגט נישט אונטער דער מאכט פון דער צייט פון דערשיינונגען."

דער אינטעלעקט ווי א וועלט אין א קליינעם קערפער

שאפענהויער רופט דעם אינטעלעקט א וואונדערליכע טעטיגקייט וואס שאפט גאנצע בילדער-וועלטן, א כישוף-מאכער אן א גלייכן. ער דערציילט א פאעטישן משל כדי צו אויסדריקן זיין פארוואונדערונג:

פאר מיר זענען געשטאנען צוויי שיינע זאכן. איינע איז געווען א גלאנצנדיגע וואזע מיט גאלדענע זייטן און הענטלעך. די צווייטע איז געווען אן ארגאנישער קערפער, א מענטש. נאכן לאנג באטראכטן זייער אויסערליכן אויסזען האב איך געבעטן דעם מלאך וואס האט מיך באגלייט צו לאזן מיך ארייננגיין אין זייער טיפסטן תוך. ער האט מסכים געווען.

אין דער וואזע האב איך נישט געפונען מער ווי שווערקראפט און דעם אומפארשטענדליכן צוזיאונגס-כח צווישן אירע טיילן. ווי גרויס איז אבער געווען מיין פארוואונדערונג ווען איך בין אריין אין דעם מענטש! קיין מעשה פון פייען קען נישט שילדערן אזא וואונדער.

אינעווייניג, בעיקר אין זיין אויבערשטן טייל וואס מען רופט "קאפ", האב איך געפונען א גאנצע וועלט מיט אן אומענדליכן רוים, אין וועלכן אלץ עקזיסטירט, און אן אומבאגרעניצטע צייט, אין וועלכער אלץ דערשיינט. דער קאפ זעט דאך פון אינדרויסן אויס ווי יעדע אנדערע זאך: ער נעמט איין ארט און האט א וואג. און נאך אומגלויבליכער איז געווען אז איך האב אויך זיך אליין געזען דארט, ווי איך גיי אריין און ארויס.

אזא וועלט האב איך געפונען אין עפעס נישט גרעסער ווי א גרויסע פרוכט. א גוואלדיקער שלאג קען צעשטערן דעם קאפ, און מיט אים די גאנצע וועלט וואס איז אין אים. די וועלט וואלט נישט געבליבן אלס פארשטעלונג ווען די דאזיגע וועזנס וואלטן זיך נישט שטענדיג פארמערט, ווי שוואמען, כדי אויפצונעמען זי. אנדערש וואלט זי פארזונקען אין דער פינצטערניש פון "נישט-זיין". זיי געבן איבער איינער צום צווייטן דעם גרויסן, איינעם און דעם זעלבן בילד וואס מיר רופן אביעקט.

[רעדאקציע-באמערקונג: דער משל איז דא איבערגעגעבן געווארן אין מאדערנער שפראך. דער מקור גיט א מער גראפישן ביישפיל פון גוואלד; דער ביישפיל איז פארקורצט, אן צו טוישן דעם פילאזאפישן ענין וועגן דעם קאפ און דער פארשטעלטער וועלט.]

אווירקליכקייט איבער דער פּערזענליכער דערקענונג

פון אן עקסטרעם סוביעקטיווער פילאזאפיע וואלטן מיר דערוואַרט אז אלץ הייבט זיך אן מיטן סוביעקט און ענדיגט זיך מיט אים. שאפּענהויער זאגט טאַקע אזוי אין פארשידענע טיילן פון זיין שיטה. אבער דא הערן מיר ווי חומר וואלט געהאט אן אייגענעם קיום אויסער דעם סוביעקט. ער איז שוין נישט בלויז קאוזאליטעט, נאר דער פארבונדענער קעגנפאל פונעם אינטעלעקט.

שאפענהויער באטראכט אפילו אפט די גאנצע טעטיגקייט פון פארשטעלן ווי א טעטיגקייט פונעם מוח, ווי זי וואלט געשטאנען אויף א מאטעריעלן יסוד. ער שרייבט: "חומר איז די פארשטעלונג פון דעם דערקענענדיגן, און דער וויסן אליין איז א פּראדוקט פון חומר, א פארעם פון חומר."

פריער האט עס אויסגעזען ווי ער זאגט אז אויסער דעם אינטעלעקט עקזיסטירט גארנישט. איצט קומט ארויס א גענויערע באדייט: אויסער דעם אינטעלעקט זענען נישט פאַרהאַן די פארמען און בילדער פון אונזערע פארשטעלונגען. זיי ווערן געשאפן ווען די אביעקטן גייען דורך דעם אינטעלעקט. דאס "גארנישט" איז דעריבער בלויז רעלאטיוו. עס קען אין דער זעלבער צייט זיין א ווירקליכקייט וואס ליגט איבער דער פערזענליכער דערקענונג, א טראנססוביעקטיווע ווירקליכקייט.

די וועלט איז נישט בלויז א דערזעונג אדער א פארשטעלונג, נאר אויך אן עקזיסטירן. אינעם אנטדעקן דעם סוד פון דעם עקזיסטירן ליגט שאפענהויער'ס אריגינעלקייט. זיין טעאריע פון דערקענונג, פארקערט, איז דורכאויס אפּהענגיג פון קאנט.

צו דערקענען די דאזיגע ווירקליכקייט קען מען אבער נישט נוצן דעם געוועינליכן אינטעלעקט. כאטש ער איז א גרויסער כישוף-מאכער, איז ער אין דעם הילפלאז מיט זיינע באגריפן. פאר מעטאפיזיק דארפן מיר אן אנדערן מעטאד, נישט דעם אופן פון ארבעטן דורכן געזעץ פון גענוגנדיגן גרונד. צו דעם נייעם מעטאד וועלן מיר זיך איצט ווענדן, און זען ווי ער פירט צו דער באטרעכטונג פון דער וועלט אלס ווילן.

ה. די וועלט אלס ווילן: מעטאפיזיק, וואלונטאריזם און די אידייען

לויט שאפענהויער איז פילאזאפיע די לערע וועגן דעם מהות פון דער וועלט. די טעאריע פון דערקענונג איז דער אנהייב פון פילאזאפישן טראכטן, אבער נישט מער ווי אן איינפירונג צו דער הויפט-שאלה: וואס איז די וועלט? וואס ליגט אין איר יסוד? וואס איז דאס קלאפנדיגע, טומלדיקע וועלט-הארץ, אזוי צוציענדיג און אמאל אזוי שרעקעדיג? מעטאפיזיק דארף געבן אן ענטפער.

מעטאפיזיק איז דער עיקר פון שאפענהויער'ס פילאזאפיע. דארט ליגן זיין שאפערישער כח און זיין אריגינעלקייט. מען דארף אבער באמערקן אז ער איז ווייט פון א פולשטענדיגער ענטפער אויף דער שאלה וואס די וועלט איז. אין פארשידענע ערטער

דערמאנט ער אז זיין שיטה ווייסט נישט אלץ און דערקלערט נישט אלץ. זי איז בלויז א שטאפל אויפן וועג פון זוכן דעם אמת'ן מהות פון דער וועלט.

טראץ אלע שוועריגקייטן איז דער איבערגאנג פון דערקענונגס-טעאריע צו מעטאפיזיק א נאטירליכע געברויך פונעם מענטשליכן גייסט. דער מענטש איז א "מעטאפיזישע חיה". זיינע טיפערע פארשטייער לעבן מיטן באוואוסטזיין אז די וועלט פון דערשיינונגען איז נישט אלץ וואס הייסט "וועלט". זיי זעען אויך אז דער וועלטס עקזיסטירן איז נישט מער זעלבסטפארשטענדליך ווי איר נישט-עקזיסטירן. זיי ווילן אריינדרינגען אין איר הארץ, אינעם מקור פון אלע דערשיינונגען.

סיי אין דער דרויסנדיגער וועלט, סיי אין זיך אליין, געפינט דער מענטש זאכן וואס שטויסן אים צו מעטאפיזישן טראכטן. אין נאטור באגעגנט ער געהיימניספולע כוחות: ליכט, שווערקראפט, עלעקטריציטעט, מאגנעטיזם, ווארעמקייט, און דאס געשלעכטליכע לעבן פון די לעבעדיגע באשעפענישן. מיט שרעק און הילפלאזיקייט נעמט ער אויף דעם טויט. דער טויט איז פאר אים דאס גרעסטע שלעכטס און טרייבט אים צו מעטאפיזיק. שאפענהויער האלט אים דעריבער פאר דעם שטארקסטן שטויס צו דעם טראכטן.

אויף וועלכן וועג קען מען אבער דערגרייכן מעטאפיזישן וויסן? און וואס פאר א פארעם האט מעטאפיזיק אין פארגלייך מיט וויסנשאפט?

באגריפן און דירעקטע דערזעונג

דורך באגריפן קענען מיר נישט געפינען דעם יסוד פון אלעם לעבן און באוואוסטזיין. אונזער גאנצער וויסן איז באגרעניצט דורך די פונקציעס פונעם שכל, דורך דעם פירפאכיגן געזעץ פון גענוגנדיגן גרונד. דער שכל קען נישט ארויסשפרינגען פון דעם געזעץ און דערקענען דעם וועלט-יסוד דורך זיינע באגריפן. זיין פרואוו דערצו איז ווי די באוועגונגען "פון א וועווערקע אין א פארמאכטן ראד".

נישט בלויז קענען באגריפן נישט פארענטפערן די שאלה וועגן דעם מהות פון דער וועלט. אפילו אלע באגריפן צוזאמען געבן נישט קיין פולן וויסן פון דער נאטור, אויך אין די גרעניצן פונעם שכל. אין דעם נעמט שאפענהויער א באזונדערן פלאץ צווישן פילאזאפן, וואס האבן זיך געוועגליך באנוצט מיט שכל'דיקע באגריפן.

ער געהערט צו די נישט-ראציאנאליסטישע דענקער, וואס זענען זעלטן אין דער אייראפעאישער פילאזאפיע. זיי לייקענען דעם זעלבסטשטענדיגן ווערט פון באגריפן אויפן וועג פון פילאזאפישער און וויסנשאפטליכער פארשונג.

"די באגריפן זענען ווי די לבנה," זאגט ער. "זי האט נישט קיין אייגענעם ליכט און נעמט אים פון אן אנדערן. אזוי נעמען די באגריפן זייער ליכט פון דער דירעקטער דערזעונג."

אמת'ן וויסן געבן אונז די דירעקטע איינדרוקן, וואס ווערן דערנאך פארוואנדלט אין באגריפן. באגריפן קענען נישט איבערגעבן אלע ניואנסן פון די איינדרוקן וואס זיי פארטרעטן.

"אונזער אינטעלעקט איז ווי א באנק וואס גיט ארויס פאפיר-געלט. אויב ער איז ערליך, דארף ער שטענדיג האבן אין קאסע באר געלט פאר די פאפירן וואס ער גיט ארויס. די דירעקטע איינדרוקן זענען דאס באר געלט; די באגריפן זענען די פאפירן."

אין זיין זוכן דעם מהות פון דער וועלט דארף דער פילאזאף זיך דעריבער קודם איבערגעבן דער דירעקטער דערזעונג, און זיך צו פארלאזן אויף באגריפן. ערשט ווען ער האט דערגרייכט זיין ציל קען ער איבערזעצן די רעזולטאטן אין באגריפן. זייער מעלה איז אז זיי דריקן אויס און אלגעמיינקייט: זיי נעמען צוזאם א סך איינדרוקן אין אן אבסטראקטן אויסדרוק.

דער מקור פון פילאזאפיע איז דירעקטע דערזעונג; איר אויסדרוק איז דורך באגריפן. "פילאזאפיע איז דעריבער ווי אן אבסטראקטע קאפי פון דער וועלט." באגריפן זענען איר חומר, אבער ווי מארמאר איז חומר פארן סקולפטאר. ער דארף שאפן אין אים, נישט ארויסנעמען זיין געדאנק פון אים. דעם אמת'ן וויסן גיט די דערזעונג, נישט דער באגריף.

זיך אליין דערקענען

אין מעטאפיזיק דארפן מיר זוכן די טיפסטע דירעקטע דערזעונג וואס דער מענטש איז פעאיג דערצו. די העכסטע מדרגה פון איר איז דער אינערליכער אקט פון זיך אליין דערקענען, דאס זעלבסט-באוואוסטזיין. דארט דארף מען געפינען דעם שליסל צו מעטאפיזיק. "די לעצטע רעטענישן פון אלעם עקזיסטירן טראגט דער מענטש אין זיך."

דער יסוד פון דער וועלט איז דער זעלבער ווי דער יסוד פונעם מענטש. מען דארף אים זוכן אין דעם טיפסטן אקט פון אינערליכער דערקענונג. דאס זעלבסט-באוואוסטזיין איז דער הויפט-וועג צו מעטאפיזיק. עס אנטפלעקט אונז סודות וואס דער אינטעלעקט אליין וואלט נישט געקענט אויפדעקן.

שאפענהויער פארגלייכט עס מיט אן אונטערערדישן גאנג וואס פירט דירעקט אריין אין א שטארקער פעסטונג, וואס מען קען נישט איינעמען דורך אטאקירן זי פון אינדרויסן.

וואס איז אבער דער דאזיגער אקט? וואס ווייסן מיר פון זיך אליין? וואס קענען מיר ענטפערן אויף דער שאלה: וואס איז מיין מהות?

קיין מענטש וועט נישט ענטפערן "מיין קערפער". דער קערפער איז אן אביעקט צווישן אנדערע אביעקטן. ווען מיר דערקענען אים, ליגט ער אונטער אלע באדינגונגען פונעם געזעץ פון גענוגנדיגן גרונד. מען קען אויך נישט זאגן אז מיין עיקר איז דער שכל וואס נעמט אלץ אויף. דער אינטעלעקט איז א וואונדערליכע קאליידאסקאפ מיט אייגענע געזעצן. ער נעמט נישט דעם ערשטן פלאץ אין דעם מענטש. ער קומט נאך אן אנדערן יסוד, וואס מען קען רופן דעם מענטש אליין.

ווען מיר פארטיפן זיך אין זיך אליין שפירן מיר אן אימפולס פון לעבן. מיר קענען אים שווער אויסדריקן אין ווערטער. ער איז סודותפול און אומפארשטענדליך, טראץ זיין נאענטקייט. מען קען אים רופן דעם אינסטינקט פון לעבן, דעם שטענדיגן דראנג צו לעבן, אדער דעם לעבנס-מוט. ער ווערט באזונדער שטארק געשפירט אין דער טונקעלער, הייסער ליידנשאפט פונעם געשלעכטליכן אינסטינקט.

מיר רופן דעם אימפולס "ווילן", ווייל, זאגט שאפענהויער, מיר האבן נישט קיין בעסערן טערמין. געווענליך רופן מיר אויך באוואוסט אויסגעטראכטע מעשים "ווילן". זיי האבן א שייכות צום דאזיגן יסוד, אבער זענען נישט זיין דירעקטער אויסדרוק.

דער ווילן איז "דאס אייביגע און אומפארניכטליכע אינעם מענטש", זיין לעבנס-יסוד, דער ווארצל פון זיין נשמה. ווער עס דרינגט אינעווייניג אריין אין זיין "איך" שפירט אז זיין אמת'ער עיקר איז דער ווילן. אפילו דער שכל איז א בייזאך, נישט ער אליין. זיך אליין דערקענט ער דירעקט בלויז אלס ווילן.

"דעם אלגעמיינעם מהות פון אלע דערשיינונגען האבן מיר גערופן ווילן, אין וועלכער פארעם ער זאל נאר ארויסקומען. דאס ווארט באצייכנט פאר אונז נאך אן אומבאקאנטן ענין. אבער פון איין זייט איז ער אונז בעסער באקאנט, און דעריבער מער זיכער, ווי אלץ אנדערש."

פון דעם מענטש צו דער גאנצער וועלט

די ווייטערדיגע אנטוויקלונג פון דער פילאזאפיע איז צו פארשפרייטן דעם יסוד "ווילן" אויפן גאנצן קיום. דאס איז דער וועג פון א ברייטער און טיפער השוואה. דער וועלט-יסוד ווערט פארשטאנען דורך דעם מענטש: דאס וואס איז דער מהות פונעם מענטש איז אויך דער מהות פון דער וועלט. דער זעלבער יסוד ליגט אין אטאם און אינעם גאנצן ארגאניזם. אלץ צוזאמען איז דער בלינדער, נאטירליכער ווילן צו עקזיסטירן.

מען טאר אבער נישט מיינען אז די וועלט איז בלויז אן אויספירונג פון א ווילן וואס שטייט ערגעץ אויסער איר. דאס וואלט געווען קעגן דעם כאראקטער פון שאפענהויער'ס שיטה. דער ווילן איז דער אינערליכער תוך פון דער וועלט, די וועלט אליין מיט אלע אירע דערשיינונגען און געשטאלטן.

פון דער קלענסטער באוועגונג פון דער קלענסטער באשעפעניש ביז די באוועגונגען פון שטערן און מילכשטראסן איז אלץ דער זעלבער יסוד וואס מיר שפירן אין זיך: דער ווילן.

שאפענהויער רופט אונז צו באטראכטן ווי וואסער שטורצט מיט אן אומצוריקהאלטבארן כח אין דער טיפעניש; ווי עקשנות'דיג דער מאגנעטישער נאדל ווענדט זיך צום צפון; ווי אייזן ציט זיך צו אים; ווי פארקערטע עלעקטרישע לאדונגען זוכן זיך צו פאראייניגן; ווי רעגלמעסיג א קריסטאל וואקסט אין אלע ריכטונגען; און ווי כעמישע עלעמענטן פארבינדן זיך אדער מיידן איינס דאס אנדערע.

מען קען אויך זען ווי א געוויקס זוכט זיינע באדינגונגען: פייכטקייט, ליכט און ווארעמקייט. א בוים שטופט זיינע ווארצלען דורך שטיינער וואס שטייען אים אין וועג. אין דער וועלט פון חיות גייט אן דער שטענדיגער קאמף צו עקזיסטירן און פארזעצן דעם מין. אין דעם אלעם זעט שאפענהויער דעם זעלבן ווילן וואס מיר שפירן אין זיך, דעם דראנג צו אן אומענדליכן עקזיסטירן.

מען האט אים אפט פארגעהאלטן אז מען קען זיין ווארט "ווילן" פארבייטן מיט "כח". געווענליך מיינט ווילן א באוואוסט אויסגעטראכטע טעטיגקייט, וואס דער אינטעלעקט שטעלט אן. זיין ווילן איז אבער עפעס ווילדס, נאטירליכס און נישט אויסגעטראכטע.

דאס ווארט "כח" גיט אבער נישט איבער דעם אפשטאם פון דער מעטאפיזיק פון דעם מענטשליכן אינערליכן לעבן. דאס איז פאר שאפּענהויער דער עיקר. ער זאגט:

"פאר מיר האט מען געשטעלט דעם באגריף ווילן אונטער דעם באגריף כח. ביי מיר איז פארקערט: יעדן נאטור-כח באטראכט איך ווי ווילן. דאס איז נישט קיין פשוטער ווערטער-שטרייט. 'כח' קומט פון באטראכטן די דרויסנדיגע וועלט, פון דער השוואה צווישן סיבות און זייערע תוצאות. 'ווילן' איז דער אייציגער באגריף וואס קומט פון דעם מענטשנס טיפסטן אינערליכן באוואוסטזיין. דארט פאלן דער דערקענענדיגער און דאס דערקענטע צוזאם.

"מען קען דעריבער אונטעראָרדענען כח אונטער ווילן, ווי עפּעס ווייניגער באקאנט אונטער עפּעס מער באקאנט. פארקערט וואלט עס געהייסן אויפגעבן אונזער דירעקטן אינערליכן וויסן, כדי ארויסצונעמען דאס באקאנטע פון דאס אומבאקאנטע."

דער ערשטער כאראקטער פון דעם וועלט-ווילן איז דעריבער איינהייט, מאניזם. מען קען נישט זאגן אז דער ווילן געפינט זיך אויף איין פלאץ מער אדער שטארקער ווי אויף אן אנדערן, למשל מער אינעם מענטש ווי אין א שטיין. ער איז אומעטום פארהאן אינגאנצן. דאס איז די פילקייט אין איינס און די איינהייט אין פילקייט.

שאפּענהויער זאגט אז ווען בלויז איין זאך וואלט געקענט אינגאנצן פארשווינדן, וואלט אויך די גאנצע וועלט געמוזט פארשווינדן. מען דארף נאר פארשטיין וואס ער מיינט מיט "פארשווינדן": די קלענסטע זאך טראגט דעם גאנצן וועלט-ווילן אין זיך. ווען זי וואלט געקענט אים אינגאנצן אויסלעשן, וואלט דער גאנצער וועלט-קיום דערמיט אויסגעלאשן געווארן.

דער צווייטער כאראקטער פונעם וועלט-ווילן איז זיין בלינדקייט. דער אומענדליכער דראנג צו לעבן, צו האלטן און פארלענגערן דעם קיום, קען נישט קיין שכל און קיין לאגיק. ער איז בלויז א בלינדער, ברענענדיגער פארלאנג.

די אידייען ווי פארמען פונעם ווילן

דא שטייט די שאלה: ווי האט דער ווילן געשאפן די וועלט? די צוויי אייגנשאפטן וואס מיר האבן דערמאנט, איינהייט און בלינדקייט, זענען פארקערט פון דעם וואס מיר זעען. די וועלט איז פארשידנארטיג און איז אפט זייער קלוג איינגעאָרדנט.

שאפּענהויער ענטפערט אז דער איבערגאנג פון איין בלינדן ווילן צו דער פילקייט פון דער וועלט קומט דורך דעם וואס דער ווילן ווערט אביעקטיוו, נעמט אן פארמען, אין די אידייען. אין זיין פילאזאפיע לעבט פלאטאן'ס קלאסישע לערע פון אידייען ווידער אויף.

מיט "אידייע" מיינט שאפּענהויער דעם ערשטן פלאטאנישן באדייט: א טיפּ, נישט דער יחיד וואס געהערט צום טיפּ. די וועלט פון אידייען איז די וועלט פון די טיפּישע מהות'ן, אין אונטערשייד צו די איינצעלנע דערשיינונגען.

דער אייניגער ווילן, וואס האט בלויז דעם דראנג צו עקזיסטירן, גיסט זיך אויס אין א ריי לעבנס-פארמען, וועלט-טיפן. זיי צעטיילן זיך דערנאך אין איינצעלנע זאכן און דערשיינונגען. שאפענהויער האט אבער אויך דא נישט געגעבן קיין גאנץ באפרידיגנדיגע ענטפער ווי די איינהייט פונעם ווילן גייט איבער אין א סך באזונדערע טיפן.

די אידייען ליגן אויסער ארט און צייט און זענען אומשטערבליך. צווישן דעם וועלט-יסוד און דער וועלט פון באזונדערע זאכן ליגט דעריבער א מיטל-וועלט, די וועלט פון די פלאטאנישע אידייען.

אין פארגלייך מיט איינצעלנע זאכן קען מען רופן די אידייען דאס אמת'ע עקזיסטירן. ביי פלאטאן איז דער חילוק געווען צווישן ריינעם טראכטן און דעם מאטעריעלן אויפנעמען פון זאכן. לויט זיין לערע איז יעדעס וויסן א דערמאנונג, א זכרון פון דער נשמה פונעם לעבן איידער זי איז געקומען אויף דער ערד. דעריבער האבן אידייען מער אמת'ן קיום ווי איינצעלנע זאכן.

אויך ביי שאפענהויער האבן די אידייען מער באדייט. זיי זענען נאענטער צום ווילן, דער דירעקטער איבערגאנג פון ווילן צו וועלט. אין דעם זענען זיי אביסל נאענט צו קאנט'ס "זאך אין זיך".

"דאס וואס קאנט רופט 'זאך אין זיך', אדער נאומען, און דאס וואס פלאטאן רופט 'אידייע', זענען נישט די זעלבע באגריפן, אבער זיי זענען ענליך און נאענט. דער אינערליכער באדייט פוןביידע לערעס איז דער זעלבער. זיי זעען אין דער גאנצער מאטעריעלער וועלט א שאטן, מאיא ווי די אינדיער רופן עס. דער שאטן האט נישט קיין זעלבסטשטענדיגן באדייט. ער באקומט זיין ווירקליכקייט פון דעם וואס ער דריקט אויס, וואס ליגט אויסער די באדינגונגען פון דערשיינונגען: ארט, צייט און סיבה."

שאפענהויער גייט נאך פלאטאן אויך אין דער לערע פון העכערע און נידעריגערע שטאפלען פון אידייען. די טיפן זענען פארבונדן: איינער גייט ארויס פון צווייטן, און יעדער שטרעבט צו שאפן א העכערן. דער מחבר פארגלייכט דאס מיט דער אנטוויקלונג פון מינים אין דארוויניזם.

[רעדאקציע-באמערקונג: דער פארגלייך מיט דארוויניזם ווערט איבערגעגעבן אלס דעם מחבר'ס היסטארישער פארגלייך. די מעטאפיזישע אידייען זענען נישט אליין א וויסנשאפטליכע דערקלערונג פון דער אנטוויקלונג פון מינים.]

אין דער נישט-ארגאנישער וועלט נעמט דער ווילן אן די פארעם פון נאטור-כוחות. די אידייע איז דער כח וואס ברענגט ארויס די איינצעלנע דערשיינונגען. שאפענהויער האלט אז מען קען גרינג דערקענען דעם ווילן אין כעמישער צוזיאונג, אין שווערקראפט, און אויך אין עלעקטריציטעט, ליכט, מאגנעטיזם און ווארעמקייט.

אין דער וועלט פון געוויקסן באווייזן זיך אידייען ווי טיפן פון פלאנצונגען. יעדער באשטימטער געוויקס-טיפ איז א באזונדערע פארעם פונעם ווילן. די העכערע און נידעריגערע שטאפלען קומען, לויט שאפענהויער, אויך ארויס אין דעם וואס ער שרייבט צו געוויקסן עפעס ענליך צום באוואוסטזיין, לכל-הפחות אן אויסדרוק פון צופרידנקייט און אומצופרידנקייט.

אין דער העכערער פארעם, ביי די לעבעדיגע באשעפענישן, האט דער ווילן געשאפן אן אינטעלעקט. דער מוח איז געבוירן געווארן. דער אינטעלעקט איז ווי אן אינערליכע לאמטערן וואס לייכט דעם וועג פארן בלינדן ווילן. "דער ווילן האט אים אנגעצונדן כדי זיך אליין צו זען אין אים."

אן אינטעליגענץ האט דער בלינדער ווילן נישט געקענט ווייטער גיין. דעריבער האט ער געשאפן דעם אינטעלעקט. אינעם ווייטערדיגן קאמף צו פארזעצן דעם קיום האט דער אינטעלעקט זיך אלץ מער אויסגעארבעט, ביז ער האט דערגרייכט זיין העכסטן שטאפל אינעם מענטש.

דער מין און דער יחיד

יעדער מין פון לעבעדיגע באשעפענישן איז איין אידייע, איין באשטימטע פארעם פונעם וועלט-ווילן. איינצעלנע באשעפענישן ווערן געבוירן און שטארבן; דער מין אליין איז אייביג. פערד קומען און גייען, אבער דער מין פערד איז א באזונדערער וועלט-כח, א וועלט-אידייע, און אין דעם זין אומשטערבליך.

"קוקט אויף אייער הונט," זאגט שאפענהויער, "ווי פרייליך און פול מיט לעבנס-חשק ער שטייט פאר אייך. א סך הינט זענען געשטארבן פאר דעם הונטס געבורט. זייער טויט האט אבער נישט געקענט בארירן די אידייע פונעם מין. דעריבער שטייט ער אזוי פרייליך און מיט אזויפיל כוחות, ווי היינט וואלט געווען דער ערשטער טאג און דער לעצטער וואלט קיינמאל נישט גדארפט קומען. אין זיינע אויגן זעט אויס ווי עס לייכט זיין אייביגער יסוד."

ווי דערמאנט פארגלייכט דער מחבר שאפענהויער'ס געדאנק פון דער אנטוויקלונג פון איין מין פון אן אנדערן מיט דארוויניזם. די צוויי שיטות גייען זיך אבער אפ ווען עס קומט צו די סיבות פון דער אנטוויקלונג.

שאפענהויער זעט די אנטוויקלונג ווי א ווייטערדיגע פארקערפערונג פונעם ווילן, וואס שטרעבט צו מער אויסגעארבעטע פארמען. ער לייקנט אבער דעם אלמעסטן, שטאפלווייזן איבערגאנג פון איין מין צום אנדערן. לויט אים געשעט דער איבערגאנג מיט איין לעבנס-אקט, נישט דורך אן אומענדליכן צוביסלעכן דערנענטערן זיך.

נישט די דרויסנדיגע סיבות און נישט דאס צופאסן זיך צו די אומשטענדן שאפן נייע מינים, נאר דער אייגענער ווילן. דער ווילן וואס האט געשאפן דעם העלפאנד האט אויך געשאפן זיין שנאבל. דער שנאבל איז, לויט דער באשרייבונג, נישט ארויסגעוואקסן בלויז פון דער נויט צו כאפן זאכן.

ווען אלטע מינים ווערן איבעריג, ווייל דער ווילנס-אקט וואס זיי פארקערפערן געפינט זיך שוין אין נייע מינים, ווערן זיי פארניכטעט. כאטש דער מין איז אין פארגלייך מיטן יחיד אומשטערבליך, האט ער דעריבער נאך א צייטליכע באציאונג צום וועלט-ווילן.

שאפענהויער'ס באטרעכטונג פונעם קערפער האט אויך א געוויסע סתירה. פון איין זייט איז דער קערפער א פארמיטלער צווישן דעם ווילן און דעם אינטעלעקט. פון דער אנדערער זייט איז ער פארן אינטעלעקט בלויז א פארעם פונעם ווילן.

יעדער מין האט זיין לעבנס-יסוד, א באשטימטע ריכטונג פונעם ווילן, וואס קען זיך פארקערפערן אין א באשטימטער פארעם. דער יסוד געפינט זיך אין יעדן ארגאניזם פונעם מין. דאס איז דער זעלבער ענין וואס מיר שפירן ווי אונזער ווילן.

אינעם מענטש דערגרייכט דער ווילן זיין העכסטע פארקערפערונג. לויט שאפענהויער קען נאטור נישט גיין ווייטער, ווייל א העכערע פארקערפערונג וואלט געפאדערט א העכערן אינטעלעקט. דער אינטעלעקט וואלט אינגאנצן פארשטאנען דעם ווילנס צילן, דעם נוצלאזן כאראקטער פון עקזיסטירן בכלל, און זיין אייגענע אונטערגעארדנטע ראלע. אזא פולער פארשטאנד וואלט געמאכט לעבן אוממעגליך.

לכאורה וואלט מען דעם איינצעלנעם מענטש געדארפט באטראכטן ווי יעדע אנדערע באשעפעניש וואס געהערט צו א מין. נאר די אידייע פון מענטש, די מענטשהייט, וואלט געוועזן אייביג. דער יחיד וואלט געדארפט געבוירן ווערן און אינגאנצן פארשווינדן, ווייל ער קען נישט אליין טראגן די גאנצע אידייע פון זיין מין.

שאפענהויער זאגט אבער עפעס אנדערש. דאס איז אפשר דאס וואונדערליכסטע און צוציענדיגסטע אין זיין פילאזאפיע: יעדער מענטש איז פאר זיך אן אידייע. ער איז א באשטימטע, שארף באגרעניצטע ריכטונג פונעם ווילן, א וועלט-שאפערישער ווילנס-אקט, א מעטאפיזישע מציאות. דער יחיד איז דעריבער אין דעם זין גלייך צו א גאנצן מין.

ווען מען זאגט ביי שאפענהויער אז דער מענטש אליין איז אומשטערבליך, מיינט מען נאר דעם ווילנס-אקט וואס ער פארקערפערט. דער אינטעלעקט, וואס איז א צווייטראנגיגער טייל, ליגט אונטער דער צייט און פארשווינדט צוזאמען מיטן טויט פונעם יחיד.

ווילן, שכל און כאראקטער

מיר האבן שוין געזען אז שאפענהויער האלט דעם ווילן פארן מהות פונעם מענטש. לאמיר ברענגען נאך פון זיינע טענות אז דער יחיד איז די ווילנס-ריכטונג וואס ער פארקערפערט. דער ווילן איז לויט אים מעטאפיזיש און ערשטראנגיג; דער אינטעלעקט איז פיזיש און צווייטראנגיג.

דער ווילן צו לעבן און דער שרעק פונעם טויט קומען פארן שכל און זענען אומאפהענגיג פון אים. דער ווילן הערשט שטענדיג איבערן אינטעלעקט. ליידנשאפטן און נייגונגען קענען דעם אינטעלעקט פארפירן.

דער אינטעלעקט קען זיך טוישן מיט דער צייט אדער צוליב אנדערע סיבות. דער ווילן, אדער דער מענטשנס כאראקטער, בלייבט לויט דער לערע דער זעלבער. דער אינטעלעקט ווערט מיד; דער ווילן ווערט קיינמאל נישט מיד. ער איז טעטיג אפילו בשעתן שלאפן.

ווען א מענטש רעדט וועגן זיין כאראקטער, רעדט ער וועגן זיך אליין. וועגן זיין אינטעלעקט רעדט ער ווי וועגן עפעס וואס געפינט זיך אין אים. גוטע פעאיגקייטן באטראכט ער ווי א מתנה פון גאט; א גוטער כאראקטער איז דער מענטש אליין.

מיט אויסערגעוועוונליכע פעאיגקייטן זענען אפט פארבונדן כבוד-זוכן, גאווה און אנדערע אויסערליכע ענינים. די מאראלישע צופרידנקייט פון זיין כאראקטער געפינט זיך אבער אינעם מענטש אליין. זיינע שלעכטע מעשים לייגט ער אפט אויפן חשבון פונעם אינטעלעקט, וואס האט אים כביכול פארפירט, נישט אויפן חשבון פונעם כאראקטער. דער אינטעלעקט איז פאר אים א כח אין אים; דער כאראקטער איז ער אליין.

"דער מהות פונעם מענטש איז נישט אין קאפ, נאר אין הארץ."

מיט "כאראקטער" מיינט שאפענהויער אבער צוויי פארשידענע ענינים: דעם גייסטיגן, אדער אינטעליגיבעלן כאראקטער, און דעם עמפירישן כאראקטער, וואס קומט ארויס אין דערפארונג. דער עמפירישער כאראקטער איז בלויז א צייטווייליגע פארעם פונעם גייסטיגן. ער פארשווינדט צוזאמען מיטן אינטעלעקט. אייביג איז נאר דער גייסטיגער כאראקטער, דער מעטאפיזישער ווילנס-אקט, דער סוד פונעם מענטשליכן עקזיסטירן.

דער גלויבן אין גלגול נשמות איז פאר שאפענהויער א סימבאלישער אויסדרוק פונעם געדאנק אז דער מענטשנס ווילן, זיין כאראקטער, שטארבט נישט צוזאמען מיט אים. ער מוז זיך ווידער פארקערפערן; אנדערש וואלט עס געווען א סתירה צו דער איינהייט פונעם וועלט-ווילן.

"די דערשיינונג פון מיין פערזענליכקייט איז נאר א קליינער טייל פון מיין אמת'ן קיום, אזוי ווי מיין קיום איז א טייל פון דער גאנצער וועלט. פארוואס זאל איך זיך שרעקן צו פארלירן די באגרעניצטע פערזענליכקייט, ווען איך טראג אין זיך די מעגליכקייט פון אן אומענדליכן צאל לעבנס? אן אייביג בלייבנדיגע, באגרעניצטע פערזענליכקייט וואלט געפירט צו אן איינפארמיגן לעבן. פאדערן די אומשטערבליכקייט פון דער פערזענליכקייט הייסט וועלן פארלענגערן די אילוזיע אן א סוף."

דער גייסטיגער כאראקטער קען דעריבער ארויסקומען אין אומענדליך פיל עמפירישע כאראקטערן און אינטעלעקטן, אן א סתירה צו זיין אייביגקייט און אומפארענדערליכקייט. אין די אינדישע וועדאס געפינט דער מחבר דעם געדאנק אין א קלארער פארעם:

"אייביג בין איך און אייביג איז די וועלט. גארנישט ווערט ניי געשאפן. אלץ שטייט ווי א בארג-שפיץ, ווי א טורעם. כאטש לעבעדיגע באשעפענישן ווערן געבוירן און שטארבן, זענען זיי אין זייער יסוד אייביג."

שאפענהויער גלויבט אז דער טויט איז נאר דער מענטשנס גרויסער קריזיס, אן איבערגאנג פון איין עקזיסטירן צום צווייטן, פון איין לעבן צו אן אנדערן. ער שילדערט דעם איבערגאנג פאעטיש ווי א ליכט וואס ליגט איבער דער געוועונליכער ערדישער ליכט.

[רעדאקציע-באמערקונג: די דאזיגע מעטאפיזישע און פאעטישע אויסדרוקן ווערן איבערגעגעבן אלס שאפענהויער'ס היסטארישע גלויבן, נישט ווי וויסן וועגן דעם טויט אדער א פארשפרעכונג פון א בעסערן צושטאנד נאך אים. דער מקורס לעצטער ליכט-פארגלייך איז דעריבער דא פאראפרעזירט.]

וואס פאר א באדייט און ווערט האט אבער דער גאנצער קיום, מיט זיין חשק צו לעבן? אויף דער שאלה ענטפערט שאפענהויער'ס פעסימיזם.

ו. די וועלט אלס ווילן: פעסימיזם

נאך שאפענהויער'ס מעטאפיזיק וואלט מען געקענט מיינען אז די וועלט האט בלויז א פיזישן ווערט, נישט קיין מאראלישן. די שאלה צי די וועלט איז גוט אדער שלעכט וואלט לכאורה נישט געהאט קיין פלאץ אין דער פילאזאפיע.

אזוי האט טאקע געטאן אן אנדערער גרויסער מאניסט, שפינאזא. ער האט געהאלטן "גוט" און "שלעכט" פאר סוביעקטיווע באגריפן: דאס וואס איז מיר נוצליך אדער שאדליך. שאפענהויער זאגט אבער אז די וועלט האט א מאראלישן ווערט און דארף אפגעשאצט ווערן לויט גוט און שלעכט, באגריפן וואס שטייען נאך פאר דעם וועלט-קיום.

אין דעם איז ער ווידער א געטרייער תלמיד פון קאנט. כאטש זייערע מאראלישע שיטות זענען אין פארשידענע פונקטן אנדערש, און כאטש שאפענהויער לייקנט קאנט'ס קאטעגארישן אימפעראטיוו, האבן זיי א געמיינזאמע אמונה אין אן אומבאדינגטן מאראלישן כח, אין גוט און שלעכט וואס זענען נישט נאר פערזענליכע געפילן.

דער מעטאפיזישער און דער עמפירישער פעסימיזם

פון א מאראלישן שטאנדפונקט איז די וועלט, לויט שאפענהויער, דורכאויס שלעכט. איר עקזיסטירן אליין איז שוין דאס שלעכטס. ווי קען א וועלט וואס איז נאר א בלינדער ווילן צו עקזיסטירן און פארזעצן דעם קיום זיין גוט? א שטענדיגע שטרעבונג אן אן אויפהער און אן א ציל קען קיינמאל נישט זיין באפרידיגט. שוין דאס ווייזט אויף דעם גרויסן איבערוואג פון ליידן.

שאפענהויער שטעלט זיך אבער נאך מער אפ אויף דעם שלעכטס וואס מען קען זען אין דערפארונג. פארלאנגען און שטרעבונגען, דער עיקר פונעם מענטשנס לעבן, זענען ווי אן אומגעשטילטער דארשט. דער יסוד פון מענטשליכן עקזיסטירן איז שטענדיגע באדערפעניש, נויט און ליידן.

דער מענטש, אלס די העכסטע פארקערפערונג פונעם ווילן, איז לויט אים אויך די באשעפעניש וואס ליידט דאס מערסטע. ער טראגט אין זיך טויזנטער פארלאנגען און נעברויכן. זיין לעבן איז א קאמף צו עקזיסטירן, און אין דעם קאמף קען ער נישט געווינען אויף אייביג.

לעבן און ליידן זענען אין דער דאזיגער שיטה כמעט צוויי ווערטער פארן זעלבן ענין. פארגעניגן איז א נעגאטיווער צושטאנד: נאר א צייטווייליגער אויפהער פון ליידן. מען דארף, זאגט שאפענהויער, בלויז קוקן אויף דער אומענדליכער קייט פון ליידן, ביי דעם יחיד, ביי דער גאנצער מענטשהייט און ביי אלע באשעפענישן, כדי ארויסצוגעבן א באשולדיגונג קעגן דער וועלט.

די וועלט איז א ביטערע קאמף-ארענע, וואו איין באשעפעניש לעבט דורך אויפעסן אן אנדערן. ווער עס וויל פארגלייכן ליידן מיט פארגעניגן זאל באטראכטן איין אזא אקט: דער גרויסער ווייטאג פון דעם וואס ווערט אויפגעגעסן, קעגן דער קליינער, קורצער

צופרידנקייט פונעם צווייטן.

יעדע זאך צו וועלכער מיר שטרעבן ברענגט אונז ליידן בשעתן זוכן איר. ווען מיר דערגרייכן זי, פארלירט זי איר ערשטן רייץ. א געשמאקער מאכל הערט אויף צו זיין א פארגעניגן פונעם מאמענט וואס מען האט אים איינגעשלונגען.

דער מענטש, אלס דער העכסטער און פיינסטער אין געפיל, טראגט די מערסטע ליידן. אפילו פיזישן ווייטאג שפירט ער, לויט שאפענהויער, שטארקער ווי אנדערע באשעפענישן. דערצו קומען זיינע גייסטיגע ליידן. דער מקור חזר'ט דא איבער די באשרייבונג פונעם מענטש ווי א צוזאמענשטעל פון טויזנטער געברויכן, וואס מוז קעמפן צו עקזיסטירן.

מען דארף בלויז קוקן אויף די שרעקליכע ליידן אין פאבריקן, שפיטאלן, תפיסות, צוואנגס-ארבעט און שלאכטפעלדער, זאגט שאפענהויער. אנטקעגן דעם איז דער אפטימיזם פון געוויסע פילאזאפן נישט בלויז א ליגן, נאר א צינישע שפאט מיט דער ליידנדיגער מענטשהייט.

ווען א מענטש מאכט א חשבון פון זיין לעבן, זעט ער לויט דער שיטה אז די אויסגעגעבענע ענערגיע איז פיל גרעסער ווי דאס וואס ער האט צוריק באקומען. אלס יונגער שטעלט ער זיך פאר די וועלט שיין און צופרידנדיג. ער רייסט זיך צו איר מיט חשק, אבער אין דערפארונג באגעגנט ער איין אנטוישונג נאך דער אנדערער.

"אלע ארבעטן, איינער גייסטיג און איינער פיזיש. אלע זענען פארכאפט אין דער סומאטאכע. קיינער קען זיך אפילו נישט אומקוקן און זען ווי קליין די רעזולטאטן פון דער אזוי אנגעשטרענגטער ארבעט זענען."

אונזער לעבן איז, לויט אים, איינגעשלאסן צווישן צוויי פאלן: נויט און לאנגווייליגקייט. ווען מען באפרייט זיך פון איינעם, פאלט מען אריין אין צווייטן. שאפענהויער פארגלייכט דעם וועג מיט דורכפארן צווישן סקילא און כאריבדיס, צוויי סכנות פונעם אלטן ים-משל. ווען דער שרעק פון נויט שטעלט זיך אפ, הייבט זיך אן לאנגווייליגקייט, נאך א שלעכטס וואס איז נישט קלענער.

[רעדאקציע-באמערקונג: די פאדערונגען און מסקנות אין דעם קאפיטל זענען שאפענהויער'ס פעסימיסטישע וועלט-באטראכטונג, איבערגעגעבן און אמאל באגלייט דורך דעם מחבר. זיי זענען נישט אלגעמיינע פאקטן וועגן יעדן מענטשנס לעבן.]

בילדונג און גאונות

אויך אין אינטעלעקטועלן און מאראלישן זין שילדערט שאפענהויער א טרויעריגן מצב. ער האלט רוב מענטשן פאר נישט-טיפע אין טראכטן, אפילו ווען זיי האבן געלערנט אין פארשידענע שולן. בילדונג וואס איז בלויז אויסגעלערנט, און ווערט נישט אינעווייניג איבערגעלעבט אין געפיל און מוח, האט נישט מער ווערט ווי די אויסגעלערנטע ווערטער פון א פאפוגיי.

וויסנשאפט וואס מען האט נישט דערגרייכט דורך קאמף און שווער טראכטן, נאר דורך אויסלערנען גרייטע, פאפולערע מסקנות, איז לויט אים נישט קיין אמת'ער וויסן. א תלמיד קען האבן ידיעות אויף א הויכן שטאפל, אבער קען ער זיי טאקע פארשטיין און אפשאצן? קען א גימנאזיסט אדער סטודענט וואס לערנט אויס פאר אן עקזאמען, כדי דערנאך צו פארגעסן, איבערלעבן די זאצן ווי זייערע ערשטע שאפער?

נאר געציילטע מענטשן פון מיליאנען קענען לויט שאפענהויער אפשאצן די אוצרות פון וויסנשאפט, ארייננגיין טיף אין זיי און שאפן. דעריבער איז ער א קעגנער פון דער ברייטסטער פארשפרייטונג פון וויסנשאפט. זיין גאנצע פילאזאפיע האט אן אריסטאקראטישן גייסט און א שנאה צום המון. ער האלט אז מען קען נישט ארויפצווינגען בילדונג אויף מענטשן וואס קענען זי נישט אויפנעמען.

דער אינטעלעקט אליין האט, טראץ זיין וואונדערליכע ארבעט, א סך חסרונות. זיין טעטיגקייט איז נישט שטענדיג, ער שפרינגט פון איין ענין צום אנדערן און ער פארגעסט. דערצו איז ער באשטימט צו דינען דעם ווילן, ווי א קנעכט אונטער אן אלמעכטיגן טיראן.

ביי רוב מענטשן איז דער אינטעלעקט טאקע גענוצט בלויז צו באפרידיגן דעם ווילן. די געציילטע גייסטיג באגאבטע, וואס זייער אינטעלעקט קען זיך אביסל באפרייען פונעם ווילן, פילן זיך איינזאם און זענען אפט אומפעאיג אין פראקטישן לעבן.

רוב מענטשן פארטראגן, לויט דער דאזיגער קריטיק, נישט קיין העכערע אינטעליגענץ. דער אמת'ער גאון ווערט אינסטינקטיוו פיינט געהאט. מענטשן מיט א פלאכן מוח, וואס קענען עפעס אויבערפלעכליך כאפן, אויסנוצן דעם מאמענט און מאכן טומל, שטעלן אים אין שאטן. דער גאון קען זיך נישט אונטערגעבן דעם געשמאק פון דער מאסע און שאפט נישט בלויז פאר זיין אייגענע צייט.

מאראל, געשיכטע און דער געדאנק פון פראגרעס

נישט ליכטיגער איז שאפענהויער'ס בילד פונעם מאראלישן לעבן. ער האלט מענטשן פאר שלעכט פון נאטור. "דער מענטש איז די איינציגע חיה וואס מאכט אן אנדערן שלעכטס נישט נאר פאר זיין אייגענעם נוצן, נאר צוליב דעם שלעכטס אליין."

דער קאמף צו עקזיסטירן איז ביי מענטשן נאך ביטערער ווי ביי חיות. "דער מענטש איז פארן מענטש א וואלף," איז דער לאטיינישער זאץ וואס דער מקור ברענגט. לויט שאפענהויער קען א מענטש זיך פילן גוט סיי ווען אים איז גוט, סיי ווען ער זעט אז אן אנדערן איז שלעכט.

ווערטער און מעשים פון פריינדשאפט, איבערגעגעבנקייט און מיטגעפיל באטראכט ער ווי מאסקעס אונטער וועלכע עס ליגט דער אמת'ער עגאאיסטישער פנים. דאס זענען ליגנס צו וועלכע מיר זענען אזוי צוגעוואוינט אז מיר ווילן שוין אליין גלויבן אין זיי. די גרעסטע ליגנס זאגן מיר אבער זיך אליין. קיין אנדערן נארן מיר נישט אפ אזוי אפט ווי זיך אליין.

די געצײלטע אײדעלע נשמות פילן זיך, לויט זײן משל, ווי א פּאַליטישער אַרעסטאַנט וואָס מען האָט אײַנגעשפּאַרט צווישן א גרופּע געוועלניכע פאַרברעכער. ער פילט אַז ער געהערט נישט אַהין, און אַז די אַנדערע לאַכן פון זײַן אײדלקייט.

מען זאָל זיך אויך נישט לאָזן פאַרפירן פון האָפענונגען אויף דער צוקונפט. שאָפּענהויער גלויבט נישט אַז די מענטשהייט וועט מיט דער צײַט ווערן בעסער, אײדעלער אָדער קליגער. די געשיכטע ווײַזט אים נישט קײן אַזאַ פאַרבעסערונג. דער מחבר לייגט צו אַז אויך זײַן אײגענע צײַט באַשטעטיגט דעם טרויעריקן קוק.

שאָפּענהויער איז פון די געצײלטע פילאָזאָפן וואָס גלויבן נישט אין מענטשלעכן פּראָגרעס. די גאַנצע געשיכטע איז פאַר אים א חזרה אויף דעם זעלבן ענין, א קייט פון בלוט־פאַרגיסונג אונטער נעמען ווי באַפרײַאונג, פּאַטריאָטיזם און אַנדערע פאַנטאַזיעס. פּאַטריאָטיזם האָט ער גערופן די לײַדנשאַפט פון נאַראָנים, און די נאַרישסטע פון לײַדנשאַפטן.

דאָס "אַלגעמײנע מענטשלעכע געוויסן", פון וועלכן אַנדערע דענקער רעדן, איז פאַר אים א ליגן, א מאַסקע אויפן בלוטדורשטיקן פּנים פון דער מענטשהייט. דער טויט פון סאָקראַט און פון יעזוס דינט אים ווי א בײַשפּיל. די בעסערע פאַרשטייער פון דער מענטשהייט ווערן פאַראורטײלט און אויסגעלאַכט. דער גראָבער פויסט הערשט, און די געוועהר געבן דעם טאָן אין דער וועלט־געשיכטע.

לויט דער שיטה קען די מענטשהייט נישט גײן פיל ווײַטער אין אינטעלעקטועלער אַנטוויקלונג. א פולער פאַרשטאַנד וואָלט געוויזן דעם נוצלאָזן כאַראַקטער פון עקזיסטירן און דעם מענטשנס אונטערגעאָרדנטע ראָלע: צו פאַרזעצן דעם וועלט־ווילנס בלינדן דראַנג. דער געדאַנק פירט שאָפּענהויער צו דער מסקנה אַז דער אינטעלעקט וואָלט דעמאָלט אויפגעשטאַנען קעגן דעם דראַנג צו עקזיסטירן.

[רעדאַקציע־באַמערקונג: דער מקור זאָגט דעם לעצטן געדאַנק אין א דירעקט זעלבסטפאַרניכטנדיקן אויסדרוק. ער איז דאָ פאַראַפראַזירט געוואָרן אַלס די מעטאַפיזישע סתירה צווישן שׂכל און ווילן, נישט ווי אַן עצה פאַרן יחיד.]

מענטשן זענען לויט אים געצײַג אין די הענט פונעם וועלט־ווילן. פאַרפירערישע האָפענונגען און פאַלשע אילוזיעס האַלטן אונדז בײַם לעבן און פאַרלענגערן די קייט פון לײַדן. די גרעסטע אילוזיע מיט וועלכער דער ווילן פאַרפירט אונדז איז די געשלעכטלעכע לײַדנשאַפט, זײַן הויפּט־מיטל צו פאַרזעצן דעם קיום.

די מעטאַפיזיק פון ליבשאַפט

שאָפּענהויער האָט זײַן "מעטאַפיזיק פון ליבשאַפט" געהאַלטן פאַר א פּערל פון זײַן שאַפן. זײַנע טענות האָבן א שטאַרקן איבערצײַגונגס־כח און זענען לאַנג געווען א נושא פון הייסע דיסקוסיעס.

וואָס איז ליבשאַפט, פרעגט ער, די קראַפט וואָס כאַפּט רוב מענטשהייט אין איר נעצן? זי ווירקט אויף די וויכטיקסטע ענינים, שטערט ערנסטע באַשעפטיקונגען און פאַרבלענדט גרויסע מוחות. זי דרינגט אַרײַן אין באַראַטונגען פון מלוכה־מענער און אין

די איינזאמע קאבינעטן פון געלערנטע. ליבעס-בריוו און זכרונות פון דער געליבטער קומען אריין אין מיניסטארישע פארטפעלער און פילאזאפישע מאנוסקריפטן. זי צורייסט פארבינדונגען, צעשטערט פארמעגנס און קאריערעס, און קען מאכן ערליכע מענטשן געוויסנלאז.

אזא גרויסער כח קען, לויט אים, נישט זיין בלויז דער יחידס זוכן אייגענעם פארגעניגן. דא ווייטאגט דער "גייסט פונעם מין", וואס נוצט אויס אלע מיטלען צו פארזעצן זיין קיום. דער גאנצער ציל פון ליבשאפט איז, אין זיין טעאריע, די געבורט פון א נייעם מענטש. דער יחיד מיינט אז עס גייט וועגן אים אליין, אבער ער איז בלויז א מיטל. אויך די עלטערן-ליבשאפט צו קינדער איז נויטיג פארן מין כדי זיך צו באשיצן פון אונטערגאנג.

אין ליבשאפט איז דער ווילן צו לעבן דאס שטארקסטע צוזאמענגעדרוקט. דעריבער רופט שאפענהויער די געשלעכט-ארגאנען די צענטערן פונעם ווילן. דאס געשלעכטליכע לעבן ליגט אונטער אלע טעטיגקייטן, אפילו ווען מען וויל עס פארדעקן. לויט אים איז עס דער באהאלטענער קוואל פון קריג און שלום, פרייד און טרויער, שארפזיניגקייט, סודותפולע צייכנס און אומגעזאגטע פארלאנגען. עס באשעפטיגט אלטע און יונגע, ערליכע און אויסגעלאסענע.

דאס איז די איראניע פונעם לעבן: דער הויפט-ענין פון דער מענטשהייט ווערט געטאן אין געהיים און איגנארירט ווי עפעס שאדליך אדער אומ'כבוד'יג, בשעת ער הערשט באמת איבער אלעם און לאכט פון אלע פרואוון אים איינצוהאלטן. מען קען, זאגט שאפענהויער, נישט איינהאלטן דעם צענטער פונעם ווילן. אין דעם זין קען מען דעם מענטש רופן א פארקערפערטע געשלעכטליכע שטרעבונג, ווייל דאס צוקונפטיגע לעבן איז אפהענגיג דערפון.

ליבשאפט צווישן א מאן און א פרוי איז לויט דער טעאריע דער אומבאוואוסטער פארלאנג צו האבן א קינד. די פארליבטע ווייסן עס נישט, אבער דער גייסט פונעם מין האט זיך געשטעלט דעם ציל צו שאפן דורך זיי א נייעם מענטש.

פאר שאפענהויער זענען ליבשאפט און געשלעכטליכע צוציאונג דער זעלבער ענין. ער לייקנט די עקזיסטענץ פון א ריין פלאטאנישער ליבשאפט און האלט זי פאר זעלבסט-אפנארונג. וואס מער שלימות'דיג דער צוקונפטיגער קינד קען זיין, לויט זיין מיינונג, אלץ שטארקער איז די צוציאונג צווישן די צוויי.

ביים ערשטן ליידנשאפטליכן בליק ווערט, לויט דעם משל, שוין געמאכט א קאלטער חשבון: ווי שטארק, באגאבט און געזונט קען זיין דאס קינד פון די צוויי מענטשן? די פארליבטע ווייסן גארנישט פונעם חשבון. יעדער מיינט אז דווקא דער אנדערער קען געבן דעם העכסטן פארגעניגן. ער קען זיין גרייט אויפצוגעבן אלע אוצרות דערפאר. אין שאפענהויער'ס אויסטייטשונג גייט עס אבער וועגן דעם קינד, נישט וועגן דעם יחיד.

דער גייסט פונעם מין זוכט אויס אלע מיטלען זיי צוצוברענגען איינער צום צווייטן. ווי גרויס איז דעריבער די אנטוישונג ווען נאכן באפרידיגן דעם פארלאנג זעט דער מענטש אז די געליבטע פערזאן קען נישט געבן מער ווי אנדערע! די פריערדיגע

אויסשליסליכקייט איז, לויט דער טעאריע, געווען אן אילוזיע כדי צו שאפן דעם באשטימטן צוקונפטיגן קינד.

שאפענהויער נעמט דערצו אן אז די אפשטויסונג פון אנדערע מעגליכע פארטנערס קומט פון דעם וואס די קינדער מיט זיי וואלטן נישט געהאט די זעלבע שלימות. ער ניצט אין דעם מקור דערנידערנדיגע אויסדרוקן וועגן פיזישע און גייסטיגע שטערונגען.

[רעדאקציע-באמערקונג: די דאזיגע השערות וועגן ליבשאפט, ירושה און "שלימות" פון קינדער זענען היסטארישע טענות, נישט באשטעטיגטע ביאלאגישע כללים. די דערנידערנדיגע באצייכענונגען פאר מענטשן מיט שטערונגען זענען נישט איבערגענומען.]

אלס א באוויז ברענגט שאפענהויער אז דער פארליבטער זוכט נישט בלויז א קעגנזייטיגן געפיל, נאר אויך געשלעכטליכע פאראייניגונג. דער מקור גייט דא נאך ווייטער און שרייבט צו אפילו גוואלד א באפרידיגונג פון דעם פארלאנג.

[רעדאקציע-באמערקונג: דער דאזיגער טייל ווערט איבערגעגעבן כדי נישט צו באהאלטן די פראבלעמאטישע טענה. גוואלד איז נישט ליבשאפט און נישט א גילטיגע פאראייניגונג; דער היסטארישער טעאריע קען נישט בארעכטיגן קיין מעשה אן דער אנדערער פערזאנס פרייער הסכמה. די גראפישע און באשטעטיגנדיגע שפראך פונעם מקור איז דא נישט פרעזערווירט געווארן.]

לויט דער טעאריע הייבט זיך דאס צוקונפטיגע מענטשליכע לעבן אן, אין א מעטאפיזישן זין, ביים ערשטן ליידנשאפטליכן בליק צווישן די עלטערן. דא הייבט זיך אן א נייע אידייע וואס שטרעבט צו עקזיסטירן. ווייל יעדער מענטש איז א באזונדערע אידייע, איז אויך די אינדיווידועלע ליבשאפט נאר ביים מענטש מעגליך.

געשלעכטליכע באפרידיגונג אליין איז, לויט שאפענהויער, נישט אפהענגיג פון דער אנדערער פערזאנס פיזישן און מאראלישן מצב. דאס אויסקלייבן דווקא איין פערזאן ווייזט דעריבער אז עס גייט וועגן עפעס אנדערש: דעם צוקונפטיגן לעבן.

די פאדערונגען פון ליבשאפט שטייען כמעט שטענדיג אין סתירה מיטן יחידס אייגענעם גליק. מען קען שפירן צוציאונג צו א פערזאן וואס קען אין דער זעלבער צייט זיין פארהאסט אין אנדערע זינען. שאפענהויער דערקלערט דערמיט אויך פארוואס די ווייבער פון גרויסע מענטשן זענען, לויט זיין פיינטליכן אויסדרוק, געווען שלעכט.

[רעדאקציע-באמערקונג: דער מחבר גיט דא איבער א פרויענפיינטליכע אלגעמיינע טענה. זי איז פרעזערווירט געווארן אלס זיין טענה, נישט אלס א פאקט וועגן די ווייבער אדער וועגן פרויען בכלל. די באליידיגנדיגע בילדער פונעם מקור זענען פאראפרעזירט געווארן.]

דער חילוק צווישן א חתונה פון ליבשאפט און א חתונה פון פראקטישן אויסרעכענונג איז, לויט דער שיטה, אז די ערשטע דינט דעם וועלט-ווילן, און די צווייטע דעם אייגענעם לעבן פון די מענטשן. א מיידל וואס האט חתונה פון ליבשאפט, טראָגט אירע אייגענע באקוועמליכקייטן, שטייט אין דעם זין מאראליש העכער. אבער פאר איר פערזענליכן גליק קען די חתונה זיין אומגליקליך, ווייל די ליבשאפט פארשווינדט נאכדעם וואס דער וועלט-ווילן האט אויסגעפירט זיין ציל.

לויט דער טעאריע וואלט יעדע אמת'ע ליבשאפט געדארפט זיין קעגנזייטיג. אויב נישט, איז דאס ווייל איינער פון די צוויי שפירט אומבאוואוסט נאך אן אנדערן מעגליכן פארטנער, מיט וועמען די קינדער וואלטן געקענט זיין נאך מער שלימות'דיג. דער קאמף פאר ליבשאפט איז דעריבער, אין דער שיטה, דאס אויסקלייבן פון מעגליכע צוקונפטיגע קינדער.

די טעאריע וואלט אויך געפאדערט אז קינדער פון ליבעס-חתונות זאלן זיין מער שלימות'דיג ווי קינדער פון פראקטישע חתונות. שאפענהויער וויל דאס באשטעטיגן און זאגט אז מען האט עס שוין געוואוסט אין אלטע צייטן. דער מחבר באמערקט אבער אז אין פראקטישן לעבן האלט דער כלל נישט איינגאנצן אויס.

צוציאונג, ירושה און דער משל פון ניטראליזאציע

לויט דער טעאריע דארפן די צוציענדיגסטע אייגנשאפטן פונעם אנדערן געשלעכט זיין נישט די וואס זענען בעסטער פארן יחידס אייגענעם לעבן, נאר די וואס קענען איבערגעגעבן ווערן פאר צוקונפטיגע קינדער.

שאפענהויער האלט, למשל, אז דער עלטער פון דרייסיג ביז פינף-און-דרייסיג ביי א מאן איז דאס צוציענדיגסטע פאר א פרוי, און א פרויס עלטער פון אכצן ביז אכט-און-צוואנציג פאר א מאן. ער דערקלערט עס דורכן געבורטס-כח אין די יארן. דערצו לייגט ער צו געזונט, דעם אויפבוי פון די ביינער, די פראפארציעס פון די מוסקלען און די שיינקייט פונעם פנים, אייגנשאפטן וואס ער נעמט אן אז די קינדער ירש'נען.

אין די גייסטיגע אייגנשאפטן האלט ער אז פאר א פרוי איז וויכטיג דער מאנס ענערגישער כאראקטער, זיין ווילנס-כח, באשלאסנקייט, אויפריכטיגקייט און ערליכקייט. זיין אינטעלעקטועלער אנטוויקלונג איז לויט אים ווייניגער וויכטיג. דער גאון קען איר אפילו אפשטויסן צוליב זיין אויסערגעוויינליכן כאראקטער.

דער מאן שאצט, לויט שאפענהויער, ווייניגער אפ א פרויס מאראלישן כאראקטער, און מער איר בילדונג און שכל. דאס קומט פון זיין כלל אז דער מענטש ירש'נט דעם ווילן פון זיין פאטער, און דעם אינטעלעקט פון זיין מוטער.

[רעדאקציע-באמערקונג: דער כלל פון ירש'נען ווילן דווקא פון פאטער און שכל דווקא פון מוטער, ווי אויך די פעסטע עלטער- און געשלעכט-כללים, ווערן דא איבערגעגעבן אלס שאפענהויער'ס טעאריע. זיי זענען נישט אנגענומען דא ווי ביאלאגישע פאקטן אדער ווי אן אנווייזונג פאר אויסקלייבן א פארטנער.]

ווען דערפארונג ווייזט פארקערט, ווען די פרוי לייגט אכט אויף דעם מאנס בילדונג און ער אויף איר כאראקטער, דערקלערט שאפענהויער אז רוב חתונות קומען נישט פון דעם ברענענדיגן פארלאנג צו שאפן א נייעם מענטש. זיי קומען פון פראקטישע חשבונות, וואו דער יחיד האט זיך אליין אין זינען. דעריבער טוישן זיך די באדינגונגען.

א גרויסע ראלע שפילט אויך וואס ער רופט "ניטראליזאציע": איינער זוכט אינעם צווייטן דאס וואס ער האט נישט אליין, סיי פיזיש, סיי גייסטיג. הויכע מענטשן קענען שפירן צוציאונג צו קליינע, ליכטיגע האר צו טונקעלע, און פארקערט. לויט דער שיטה העלפט

דער אויסגלייך די צוקונפטיגע דורות. אן אים וואלט די וועלט געווארן איינגעטיילט אין גאר קליינע און גאר גרויסע, און די גרויסע וואלטן ארויסגעשטופט די קליינע. דאס זעלבע נעמט ער אן אין גייסטיגן זין.

פונדעסטוועגן קען מען נישט אויפשטעלן גענויע כללים פארוואס דווקא פון צוויי באשטימטע מענטשן קען ארויסקומען א שלימות'דיגער קינד. דאס ווייסט בלויז דער "גייסט פונעם מין", וואס זוכט פאר יעדן פרייז צו פארזעצן זיין קיום. פאר די פארליבטע איז עס א סוד. זיי שפירן בלויז די ברענענדיגע ליבשאפט, דעם כח מיט וועלכן דער מין ציט זיי איינער צום צווייטן.

דער פרויענפיינטליכער טייל פון דער שיטה

פאר שאפענהויער איז דער דאזיגער ווילן צו לעבן שלעכט און אוממאראליש. ער שילדערט די סומאטאכע פונעם מענטשליכן לעבן, ווי יעדער קרעכצט אונטער איר לאסט און שטרענגט אן זיינע לעצטע כוחות כדי צו פארגרינגערן די ליידן און פארציען זיין קורצן קיום. אינמיטן דעם טומל זעט ער א פארליבט פארל, וואס באגעגנט זיך מיט געהיימע ליידנשאפטליכע בליקן.

פארוואס, פרעגט ער, די שעמעוודיגקייט און דאס באהאלטן זיך? זיין ביטערע ענטפער איז אז זיי זענען כביכול פאררעטער: זיי ווילן פארזעצן דאס לעבן, און מיט אים די ליידן וואס וואלטן אנדערש געקענט אויפהערן.

דער מקור גייט דערפון איבער צו שאפענהויער'ס פיינטשאפט קעגן פרויען. ער האלט די פרוי פאר מער אינטערעסירט אין קינדער-געבורט און רופט זי דעריבער א געוואר פונעם ווילן. ער שרייבט איר צו א שטארקערן געשלעכטליכן דראנג און פירט דערפון אויס אז זי שטייט מאראליש נידעריגער ווי דער מאן. ביים מאן, טענה'ט ער, קען זיך אמאל אויפוועקן אן אפשטויסונג פון געשלעכטליכן לעבן און פון קינדער-געבורט.

דער מחבר זאגט קלאר אז שאפענהויער געהערט צו די קלאסישע פרויענפיינט. זיין שיטה באשרייבט א פרויס גייסטיגע אייגנשאפטן ווי נעגאטיוו. זי רעדט אויך דערנידערנדיג וועגן א פרויס אויסערליכן געבוי און טענה'ט אז נאר דער מאנס געשלעכטליכע פארבלענדונג קען אים רופן שיין.

שאפענהויער טענה'ט ווייטער אז פרויען פעלט דער געפיל פון פליכט. אפילו מוטער-ליבשאפט באשרייבט ער ווי מער חיה'ש און אינסטינקטיוו, אין אונטערשייד צו דעם פאטערס ערנסטער צארטקייט. די פרוי ווערט אין דער דאזיגער פיינטליכער שילדערונג א מיטל מיט וועלכן דער וועלט-ווילן נארט אפ דעם מאן צו דערגרייכן זיינע צילן.

[רעדאקציע-באמערקונג: די פרויענפיינטליכע מסקנות זענען דא אפגן איבערגעגעבן אלס שאפענהויער'ס טענות, נישט אלס דער רעדאקציע'ס שטעלונג און נישט ווי פאקטן. די גראפישע באליידיגונג פון דער פרויס קערפער איז פאראפרעזירט געווארן. דער פילאזאפישער און היסטארישער ענין איז נישט אויסגעמעקט געווארן.]

וועלט-ווילן, זינד און רעליגיע

ווי שלעכט דארף זיך, אין דער דאזיגער וועלט-באטרעכטונג, דער באוואוסטזיניגער מענטש פילן אין א וועלט וואס איז אויפגעבויט אויף אפנארונג! זיין ראלע איז אונטערגעאורדנט: ער ווערט שטענדיג פארפירט אין זיין דראנג צו לעבן, וואס איז לויט דער שיטה בלויז דער וועלט-ווילנס פארלאנג צו האלטן דעם קיום. אויף נארעריי און זעלבסט-נארעריי שטיצט זיך יעדער עקזיסטירן. אנדערש קען שאפענהויער נישט דערקלערן פארוואס באשעפענישן זענען גרייט צו טראגן די לאסט פונעם לעבן.

דער וועלט-ווילן איז לויט אים דער שולדיקער אין די לעבנס-ליידן. ער רופט דעם ווילן פארברעכעריש. אויך דער מעטאפיזישער, פאר אונז אומפארשטענדליכער איבערגאנג פון ווילן צו אן אקטיוון וועלט-שאפערישן כח איז פאר אים ווי א גרויסער פארראט, א פארשוועכונג פון א הייליגטום.

די וועלט וואלט געקענט נישט זיין. די בלוטיגע ארענע פון ליידן, גרויזאמקייט און פארברעכן וואלט נישט געדארפט עקזיסטירן, ווען דער אומבאגרייפבארער אקט פון דער וועלט-ווילנס הערשאפט וואלט נישט געשען.

שאפענהויער זעט אין יעדן רעליגיע א סימבאל פון דעם גרויסן זינד וואס איז איינמאל באגאנגען געווארן, און פון דער נויט פאר אויסלייזונג. רעליגיע איז פאר אים "מעטאפיזיק פארן פאלק". זי האט אומבאוואוסט אריינגענומען דעם געדאנק פונעם ערשטן זינד און דעם פארלאנג זיך צו באפרייען פון אים.

דער מקור פון רעליגיע און מעטאפיזיק איז דער זעלבער: די גרויסע צאל ליידן אין דער וועלט, בפרט דעם טויט ווי דעם גרעסטן רעטעניש. "דער מענטש איז א מעטאפיזישע באשעפעניש, די איינציגע וואס וואונדערט זיך איבער איר אייגענעם עקזיסטירן."

רעליגיע קען דעריבער דינען ווי א רעטונג און פארגרינגערונג פארן פאלק. שאפענהויער זאגט אז די רעליגיעזע שיטות זענען נויטיג און ברענגען אפט טרייסט. מען דארף דעריבער יעדע רעליגיע אכטן, אפילו ווען זי האלט צוריק דעם פראגרעס.

אבער צו פאדערן פון א גאון ווי געטע אדער שעקספיר אנצונעמען די רעליגיעזע טענות אלס זיכערע אמונה פארגלייכט ער מיט א ריז וואס זאל אנטאן א קליינעם מענטשנס שיך.

אין רעליגיע איז, לויט אים, דער אמת איינגעוויקלט אין אן אלעגארישן קלייד. זי איז דעריבער א נידעריגערער שטאפל פון מעטאפיזיק. אויך צווישן רעליגיעס שטעלט ער אויף א ראנג-סדר.

איסלאם און אידישקייט שטעלט ער אויף דעם נידעריגסטן שטאפל, צוליב זייער אפטימיזם און זייער גלויבן אין גאט. ער מיינט אבער אז אויך אין אידישקייט זענען פארהאן וואונקען פונעם געדאנק אז דאס לעבן איז שלעכט. קריסטנטום שטעלט ער העכער אין דעם פרט, ווייל ער זעט איר הויפט-מאטיוו אין צוריקציען זיך פון דער וועלט. דאס העכסטע שטעלט ער בודיזם, וואס איז לויט זיין אויסטייטשונג פעסימיסטיש און אטעאיסטיש.

[רעדאקציע-באמערקונג: דער ראנג-סדר איז שאפענהויער'ס פערזענליכע אפשאצונג לויט די באדינגונגען פון זיין שיטה. ער איז נישט א באשטעטיגטער פארגלייך פון די רעליגיעס אדער א משפט וועגן זייערע גלויביגע.]

ער האלט אויך אז יעדע אמת'ע פילאזאפיע איז אטעאיסטיש. דער געדאנק פון גאטהייט איז לויט אים נישט איינגעבוירן, נאר א תוצאה פון דערציאונג. דער טיפער טראכטנדיגער מענטש דארף דעריבער, אין דער דאזיגער שיטה, זוכן זיין אויסלייזונג נישט אין דעם געדאנק פון גאט, נאר אין אנדערע געביטן. צו זיי וועלן מיר איצט איבערגיין.

ז. די פילאזאפיע פון אויסלייזונג: קונסט און מאראל

דורך דעם טומלדיקן תהום פונעם לעבן, אין דעם פארביגן טויש פון יחידים און דערשיינונגען, גייט אמאל א ליכטיגער מעטעאר. ער באלייכט די וועלט און וויל מיט זיין ליכט אריינדרינגען אין די באהאלטענע טיפענישן פון נאטור. דאס איז דער גאון.

א גאונס געבורט איז א זעלטענע וועלט-דערשיינונג, כמעט א וועלט-געשעעניש. ער קען זיין איינער פון מיליאנען. די נאטור, דער וועלט-ווילן, דארף אים נישט; זי האט אפילו מורא פון אים, ווייל ער קען אריינדרינגען אין אירע סודות און אויפדעקן אירע פלענער. דעריבער באמיט זי זיך, לויט דער דאזיגער פאעטישער באשרייבונג, אים ווי ווייט מעגליך צו באזייטיגן.

וואס איז דער גאונס פסיכאלאגישער אייגנשאפט? שאפענהויער ענטפערט: אן איבערפלוס פון אינטעלעקט. ביי אנדערע מענטשן איז דער אינטעלעקט געגעבן בלויז אין דער מאס וואס דער ווילן דארף כדי צו באלייכטן זיין וועג און דינען אים. ביי א גאון איז די מאס גרעסער. א טייל פונעם באוואוסטזיין בלייבט דעריבער פריי פונעם ווילן און קען זיך ווענדן צו אנדערע ענינים.

דער פרייער טייל, נאכדעם וואס ער האט איינמאל פארזוכט די באפרייאונג, ציט מיט זיך דעם גאנצן אינטעלעקט אויף דעם ווילן-לאזן וועג. פאר געוויסע מאמענטן ווערט דער אינטעלעקט באפרייט פונעם יאך און קען דערגרייכן דעם גאונס שאפערישן אייגנשאפט: אויפכאפן די אידייען.

דער גאון אין פראקטישן לעבן

אין דער גרויסער וועלט-סומאטאכע איז דער גאון לויט דער שילדערונג הילפלאז און אומגליקליך. דער איבערפלוס פונעם אינטעלעקט איבערן פראקטישן ווילן שוואכט אפ זיין ווילנס-כח, ענערגיע און באשלאסנקייט. זיין אינטעלעקט האט צוויי בעלי-בתים: דעם ווילן און זיך אליין. ווייל ער איז נאענטער צו זיך אליין, מיידט ער דעם ערשטן. ער ווערט אלץ מער אפגעזונדערט פון דער וועלט און ווייניגער פעאיג פאר פראקטישן לעבן.

"דער גאון איז אן אינטעלעקט וואס האט פאראטן זיין ערשטע באשטימונג: דינען דעם ווילן." דאס איז דער מקור פון זיינע ליידן. ער איז פאר'משפט צו איינזאמקייט. די געזעלשאפט האט אים נישט ליב, ווייל זי שפירט אין אים א וואונדערליכן, אפשרעקנדיגן כח. באוואוסט אדער אומבאוואוסט פארגינען מענטשן אים נישט דעם גרויסן גייסטיגן איבערפלוס.

אמאל זעט זיין אויפפירונג אויס מאדנע און אומפארשטענדליך. מען קען אים גרינג אפנארן, ווייל זיין פראקטישע זייט איז נישט אויסגעארבעט. אויסער פיזישע ליידן האט ער שווערע גייסטיגע איבערלעבענישן: וואקלנדיגע שטימונגען, א נייגונג צו מעלאנכאליע און צו אפקערן זיך פון מענטשן.

ער האט אבער א מתנה וואס אנדערע האבן נישט, אן אייביגן מקור פון אינערליכער פרייד. אין די מאמענטן פון גאונות קען ער אויפכאפן, פארשטיין און פארקערפערן די אידייען. ער קען שפירן און שילדערן שיינקייט.

שיינקייט און אומאייגעננוציגע דערקענונג

וואס איז שיין? נישט די איינצעלנע זאך אליין, נאר איר אלגעמיינע פארעם, דאס וואס שיינט דורך איר ווי איר נשמה. דאס איז וואס די באזונדערע זאך וואלט געדארפט אינגאנצן אויסדריקן, אבער קען עס נישט: די אידייע.

די אידייע קען מען נישט דערקענען דורכן געזעץ פון גענוגנדיגן גרונד. דער געוועגליכער אינטעלעקט אינטערעסירט זיך נישט אין איר, ווייל פאר דעם פראקטישן לעבן, פאר דעם ווילן וואס וויל בלויז לעבן, איז זי נוצלאז.

פון א פראקטישן שטאנדפונקט זענען אידייען ווייניגער רעאל ווי די באזונדערע דערשיינונגען. זיי זענען די ערשטע רואיגע פארמען פונעם ווילן, איידער ער גיסט זיך דורך זיי אויס אין דער ווילדער, ליידנשאפטליכער וועלט. דאס דירעקטע אויפנעמען פון אידייען, דער געפיל פאר שיינקייט, איז דעריבער פאר רוב מענטשן שווער צו דערגרייכן.

ווען מענטשן זאגן אז עפעס איז שיין, האבן זיי לויט שאפענהויער כמעט שטענדיג קודם אפגעשאצט ווי נוצליך עס קען זיין פאר זיי. ערשט דערנאך ווערן זיי באגייסטערט. זייער עסטעטיק איז פארבונדן מיטן פראקטישן לעבן. דער אינטעלעקט דינט זייערע אינטערעסן.

"די אביעקטיווע דערזעונג ווערט פארטונקלט דורכן ווילן, ווי א ליכט ווערט פארטונקלט דורכן רויך און סוט." דער באוואוסטזיין פון רוב מענטשן איז דעריבער שטענדיג פארנומען מיט אייגענעם אינטערעס.

דער גאון האט, פארקערט, אן "אומפאראינטערעסירטן באוואוסטזיין". ער קען דערקענען אידייען און אויפנעמען שיינקייט אן א פראקטישן חשבון. זיין שאפן קען אויך העלפן מענטשן וואס זענען נישט אליין גאונים, אבער קענען פארשטיין זיין ווערק. דורך דער קונסט קענען זיי אביסל אויפכאפן די אידייען און זיך צייטווייליג באפרייען פון די ליידן און קלייניקייטן פונעם טאג-טעגליכן לעבן.

וואס געשעט מיטן גאון בשעתן שאפן? ער פארגעסט זיך אליין און גייט ארויס פון די גרעניצן פון זיין פערזענליכקייט. דער אינטעלעקט ווערט פריי פונעם ווילן און דערקענט נישט בלויז איינצעלנע זאכן, נאר זייער פלאטאנישע אידייע.

דער פארבינדונג צווישן דעם דערקענענדיגן און דאס דערקענטע טוישט זיך. זיי גיסן זיך אזוי צוזאם אז מען קען שווער זאגן וואו איינער ענדיגט זיך און דער צווייטער הייבט זיך אן. דער גאון ווערט א "ריינער סוביעקט פון וויסן", א "וועלט-אויג", אן "אייביגער וועלט-גייסט".

דאס וויסן איז נישט דער געוועלנליכער וויסן אונטערן געזעץ פון גענוגנדיגן גרונד. דער גאון איז פארכאפט פון זיין אביעקט, אפילו ווען דער אביעקט זעט פאר אנדערע אויס קליין און אומבאדייטנדיג. זיין שאפן איז אינסטינקטיוו און אומבאוואוסט; דער נבואה'דיגער כח וועקט זיך אויף אן זיין אייגענער באמערקונג.

פילאזאפיע און קונסט

דער גאונס אנטדעקונג פון אידייען קען געגעבן ווערן פאר מענטשן אויף צוויי וועגן. ווען ער דריקט זי אויס אין באגריפן, ווערט פילאזאפיע געבוירן. ווען ער גיט זי איבער אין דירעקטע בילדער און איינדרוקן, ווערט קונסט געבוירן. אין אן אנדערן ארט זאגט שאפענהויער אפילו אז דער איינציגער פולער אויסדרוק פון גאונישן שאפן איז קונסט.

ער געהערט צו די גרויסע פארערער פון קונסט, וואס שטעלן זי אויפן שפיץ פון מענטשליכן וויסן און שטרעבן. דער קינסטלער איז א וועלט-שאפער. קונסט איז די בלום פונעם לעבן, די וועלט אין א מער צוזאמענגעדריקטער, פארפיינערטער פארעם.

"אויב די וועלט איז א פארקערפערונג פונעם ווילן, איז קונסט א דערקלערונג פון דער פארקערפערונג, א פארשטעלונג אין א פארשטעלונג, ווי די סצענע אויפן טעאטער אין 'האמלעט'."

די וועלט אלס פארשטעלונג, ווי זי ווערט אויסגעדריקט אין קונסט, איז דערהויבן און שיין, פארקערט פונעם טאג-טעגליכן לעבן מיט זיינע קלייניקייטן און ליידן. די קינסטלערישע באגייסטערונג איז א צייטווייליגע באפרייאונג פונעם לעבנס-יאך. אין די קורצע מאמענטן דערמאנט קונסט אויך אין דער מעגליכקייט פון א פולער באפרייאונג, אין אנדערע צושטאנדן וואס אפילו דער גאון דערגרייכט נישט, נאר דער הייליגער אסקעט.

שאפענהויער אונטערשיידט צווישן גאונות און טאלאנט. דעם גאונס געביט איז קונסט, די אנטדעקונג פון אידייען, און אמאל פילאזאפיע. די גענויע וויסנשאפטן ארבעטן אבער מיט באגריפן. זייער ערפאלג איז אפהענגיג פון טאלאנט און באגאבונג, נישט פון גאונות אין זיין באזונדערן זין.

ניוטאן, ווי באגאבט ער זאל זיין, איז לויט דעם באגריף נישט קיין גאון, ווייל ער דערקענט נישט די אידייען און רייסט זיך נישט ארויס פונעם לעבנס-שטראם. זיין ארבעט בלייבט פארבונדן מיטן לעבן. אביעקטיוויטעט איז ביי שאפענהויער כמעט דער זעלבער באגריף ווי גאונות.

טאַלאַנט האָט אַ ציל צו פאַרבעסערן עפּעס אין לעבן. דער באַגאַבטער מענטש נוצט דעם אינטעלעקט פאַר זיין נאַטירלעכער באַשטימונג, דינען דעם ווילן. דער גאון נוצט אים פאַר אַן אַנדערן ענין. די נישט-נוצלעכקייט איז דעריבער אַ כאַראַקטעריסטישער סימן פון זיין שאַפן.

שאָפּענהויער פאַרגלייכט דעם טאַלאַנטס שאַפן מיט פּרוכטן און דעם גאונס שאַפן מיט בלומען. דאָס נוצלעכע איז נישט שטענדיק דאָס שיינע. שיינעביימער טראָגן אַמאָל נישט קיין פּרוכט, און פּרוכט-ביימער קענען זיין קליין און אומבאַאיינדרוקנדיק. נוצלעכקייט ליגט אין די באַזונדערע זאַכן; שיינקייט ליגט אין זייער אַלגעמיינער פאָרעם, זייער אידייע.

די פאַרשידענע קונסטן

די צעטיילונג פון די שיינע קונסטן דאַרף דעריבער פּאַסן צו די פאַרשידענע שטאַפּלען פון וועלט-שאַפערישע אידייען.

אין אַרכיטעקטור שפּיגלען זיך אָפּ די אידייען פון חומר: שווערקראַפט, דער צוציאונגס-כח צווישן אַטאָמען, פעסטקייט און דער באַציאונג צו ליכט. דאָס זענען די ערשטע אידייען, דער רעזולטאַט פונעם ערשטן קאַמף פון אינטעלעקט מיטן ווילן.

סקולפּטור און מאַלעריי שטייען העכער, ווייל זיי פאַרנעמען זיך מיט די אידייען פון לעבעדיקע מינים. זייער הויפּט-ענין איז כאַראַקטער און אויסדרוק. וואָס כאַראַקטעריסטישער דאָס בילד איז, אַלץ שענער איז עס, ווייל עס שפּיגלט קלאָרער אָפּ די אידייע פונעם מין. די מער כאַראַקטעריסטישע חיות, למשל דער לייב, דער וואָלף און דאָס פערד, זענען אין דעם זין אויך די שענסטע.

אין דער מאַלעריי פון מענטשלעכער שיינקייט געפינען מיר נאָך אַ העכערע אידייע: נישט בלויז דעם מין, נאָר דעם יחיד, וואָס איז לויט שאָפּענהויער פאַר זיך אַ וועלט-אידייע. מענטשלעכע שיינקייט איז דער דירעקטער אויסדרוק פון דער העכסטער פאַרקערפּערונג פונעם ווילן.

פּאָעזיע שפּיגלט נאָך מער אָפּ די אידייע פונעם יחיד, דורך שילדערן מענטשלעכע איבערלעבענישן אין זייערע פאַרשידענע תקופות. דער דיכטער איז אַ שפּיגל פון דער מענטשהייט. ער איז נישט איינגעשלאָסן אין זיין אייגענעם דור. דורך פאַנטאַזיע קען ער זיך אַריבערפירן צו אַנדערע צייטן און לעבנס כדי זיי צו שילדערן.

פאַנטאַזיע איז פאַר שאָפּענהויער איינע פון די ערשטע באַדינגונגען פון גאונות. אויך דער כח פון פּאָעזיע איז צו ברענגען די פאַנטאַזיע אין באַוועגונג דורך ווערטער. לויט די שטאַפּלען פון ווילנס-פאַרקערפּערונג אין מענטשלעכע כאַראַקטערן טיילט ער פּאָעזיע אין ליריק, ראָמאַנץ, אידיליע, ראָמאַן, פּאָעמע און דראַמע.

אין דראַמע, בפרט אין טראַגעדיע אַלס איר העכסטער שטאַפּל, זעען מיר דעם מענטש קעמפן מיט די בייזע כוחות אַרום אים. טראַגעדיע שילדערט אָביעקטיוו די וועלטס ליידן, די גרויסע אומגליקן, דעם טריאומף פונעם שלעכטס און דעם אונטערגאַנג פון אומשולדיקע.

דאס איז דער ווילן וואס קעמפט מיט זיך אליין: פארשידענע דערשיינונגען פונעם זעלבן ווילן שטייען איינע קעגן דער אנדערער. ביים טראגישן העלד דערגרייכט דער קאמף זיין שפיץ. דער העלד קען שטארבן, אבער שוין אויסגעניכטערט. ער פארשטייט אז דאס וואס ער האט נאכגעיאגט איז געווען ווי א שאטן.

דאס איז לויט שאפענהויער דער ווערט און ציל פון טראגעדיע, נישט א מאראלישע מוסר-השכל ווי אנדערע קריטיקער טענה'ן. קונסט, אויפן שפיץ פון מענטשליכן וויסן, דארף נישט דינען קיין פרעמדן ציל. מאראל שטעלט ער אין דעם ראנג-סדר נידעריגער ווי קונסט. צו פאדערן אז קונסט זאל דינען מאראל הייסט אונטעראָרדענען דאס העכערע אונטער דאס נידעריגערע. פאעזיע דארף בלויז ארייננדרינגען אין די וועלט-אידייען פון מענטשליכע איבערלעבענישן.

מוזיק

די העכסטע קונסט איז מוזיק. בשעת ארכיטעקטור, מאלעריי, סקולפטור און פאעזיע פארקערפערן די אידייען פונעם ווילן, פארקערפערט מוזיק לויט שאפענהויער דעם ווילן אליין.

אין די טענער הערן מיר דעם וועלט-ווילן קרעכצן און וויינען אין זיין שטענדיגן קאמף מיט זיך. מוזיק גיט איבער דאס הארץ פון דער וועלט. אירע קולות דערציילן כביכול דעם גאנצן אינהאלט פונעם קיום. דעריבער איז זי דער טיפסטער קערן פון פילאזאפיע.

אפילו אין א קאמישער אפערע בלייבן די מוזיקאלישע קולות שיין, דערהויבן און ערנסט, אזוי ווי אונזער עקזיסטירן בלייבט א טיפער רעטעניש טראץ די קליינקייטן פונעם לעבן. יעדע מוזיק דערציילט א וועלט-דראמע, א ליידנשאפט און אן אויפוואכונג פונעם ווילן.

שאפענהויער שילדערט בעטהאוונס סימפאניע ווי א שרעקליכע צעשטערונג פון וועלכער עס קומט ארויס א פולע ארדענונג, א ליידנשאפטליכער קאמף וואס ענדיגט זיך אין א וואונדערליכן אויסגלייך. אין דעם איז זי פאר אים א געטרייע אפשפיגלונג פונעם מהות פון דער וועלט.

אין דער סימפאניע געפינען מיר אלע באוועגונגען פונעם מענטשליכן הארץ: טרויער, פרייד, ליבשאפט, האס, שרעק און האפענונג. דער חילוק איז אז מוזיק וועקט נישט אויף די ליידן אין זייער געוועהנליכער, טאג-טעגליכער געשטאלט, נאר גיט איבער זייער אבסטראקטע פארעם.

אויך דעם אויפבוי פון מוזיק פארגלייכט שאפענהויער מיט די פארמען פון וועלט-אידייען. די מעלאדיע גיט איבער דעם מענטשליכן ווילן. די שטימען פון דער הארמאניע זענען ווי די פארשידענע מלוכות פון נאטור. די אינטערוואלן קען מען פארגלייכן מיט מינים, און דער איבערגאנג פון הארמאניע צו מעלאדיע מיטן איבערגאנג פון נישט-ארגאנישער נאטור צום מענטש. די גאנצע וועלט איז אין דעם משל ווי פארקערפערטע מוזיק.

פון דעם אויסלייזונגס-כח פון קונסט האט מוזיק די העכסטע מדרגה. זי ברענגט דעם קינסטלער און די צוהערער נאענט צום וועלט-ווילן. זי ווייזט דעם גרויסן, אומענדליכן קאמף פונעם ווילן און וועקט אין דער נשמה א חשק צו א לעבן אן אינערליכע מאראלישע סתירות, אן די שטענדיגע ליידן און אומרעכטן.

עטיק און פרייהייט פון ווילן

אויסער קונסט איז פארהאן נאך א וועג זיך צו באפרייען פונעם ווילנס יאך: מאראלישע אויפפירונג, וואס קומט פון א טיפן פארשטאנד פונעם מענטשנס פליכטן צו זיך, צו דער וועלט און צו אנדערע. מאראל איז א טייל פון פילאזאפיע, אבער בלויז א קליינער טייל. פילאזאפיע האט נישט, ווי אנדערע מיינען, דעם הויפט-ציל צו לערנען מוסר.

שאפענהויער האלט אז פשוט פרעדיגן מוסר פאסט פאר קינדער און פאר מענטשן אויף א פריערדיגן קולטורעלן שטאפל, נישט פאר דעם וואס האט שוין דערגרייכט א צייטיגע קולטור. פילאזאפיע דארף שטעלן די שאלה פון עטיק און דערקלערן איר שייכות צו דער גאנצער וועלט-באטרעכטונג.

עטיק איז שטענדיג פארבונדן מיט דער שאלה פון פרייהייט פון ווילן. אויך ביי שאפענהויער איז פרייהייט די ערשטע באדינגונג פאר מאראל. מען קען נאר רעדן פון מאראלישע אדער אוממאראלישע אויפפירונג ווען דער מענטש טראגט אחריות פאר זיינע מעשים. דאס פאדערט לכאורה א פרייען אויסוואל.

מיר ווייסן אבער שוין אז אין דער וועלט פון דערשיינונגען הערשט דאס געזעץ פון סיבה און תוצאה. דער מענטש ליגט אויך אונטער אים. זיינע מעשים זענען נויטוועגדיג ווי די באוועגונג פון א באל נאך א שטויס. ווען עס דוכט זיך אונז אז מיר זענען פריי, איז דאס ווייל די מאטיוון זענען פארשידנארטיג און קעמפן איינס מיטן צווייטן.

א מעשה קומט נישט בלויז פון איין מאטיוו, נאר פון א צוזאמענארבעט פון עטלעכע, וואס קענען צוריקצוהאלטן איינס דאס אנדערע. מאטיוון קענען זיך טוישן דורך דערפארונג און בילדונג. דעריבער זעט אמאל אויס ווי דער כאראקטער האט זיך געטוישט. לויט שאפענהויער בלייבט דער כאראקטער אבער דער זעלבער. אין געגוי די זעלבע אומשטענדן וועט דער זעלבער מענטש זיך ווידער אויפפירן אויף דעם זעלבן אופן.

צוויי כוחות רעגירן דעריבער מיט זיינע מעשים: דער כאראקטער און די מאטיוון. דער מקור פארגלייכט זיי מיט די צוויי כוחות וואס האלטן א פלאנעט אין באוועגונג. מען קען אמאל דערקענען א מענטשנס כאראקטער פון איין שריט, אויב מען ווייסט גענוי די מאטיוון וואס האבן אים ארויסגערופן.

פרייהייט אין דעם מהות, נישט אין דעם איינצעלנעם מעשה

אויב דער עמפירישער כאראקטער באשטימט דעם מענטשנס מעשים, וואו בלייבט זיין פרייהייט? שאפענהויער ענטפערט אז דער גאנצער עמפירישער כאראקטער, דער סך-הכל פון זיינע מעשים און זיין לעבן, איז אליין דער רעזולטאט פון א פרייען אויסוואל.

דער אינטעליגיבעלער כאראקטער, דער מעטאפיזישער קערן פונעם יחיד, איז א פרייער ווילנס-אקט. אין זיינע מעשים איז דער מענטש א דערשיינונג ווי אנדערע דערשיינונגען. אין זיין יסוד איז ער אבער א "זאך אין זיך", אן אידייע, א באזונדערע פארקערפערונג פונעם ווילן. פרייהייט ליגט נישט אין אויסקלייבן א מעשה, נאר אין דעם אויסוואל פונעם כאראקטער.

"מאראלישע פרייהייט ליגט נישט אין נאטור, נאר אויסער איר. פרייהייט איז א מעטאפיזישער ענין, אוממעגליך אין דער פיזישער וועלט. אונזערע מעשים זענען נישט פריי, אבער דער גאנצער כאראקטער איז פאר זיך א פרייער אקט."

לויט דער שיטה האט דער יחיד אין זיין טיפסטן יסוד געוואלט זיין דאס וואס ער איז. ער האט געוואלט זיין כאראקטער, נאך פאר וויסן, פארשטיין און אפשאצן. וויסן גיט אים בלויז די מאטיוון אויף וועלכע ער מוז רעאגירן אויף זיין באשטימטן אופן. דער כאראקטער אליין ליגט אויסער צייט און טוישט זיך נישט.

אלס דערשיינונג איז דער ווילן באשטימט דורך סיבות; אלס "זאך אין זיך" איז ער פריי. געוויסנס-ביסן זענען דעריבער, לויט שאפענהויער, נישט בלויז חרטה אויף באזונדערע מעשים וואס וואלטן אין די זעלבע אומשטענדן נישט געקענט זיין אנדערש. זיי זענען חרטה אויפן מעטאפיזישן אויסוואל פונעם כאראקטער. דער מענטש טראגט אחריות פאר זיין כאראקטער, און דערמיט אויך פאר די מעשים וואס ער ברענגט ארויס.

שאפענהויער האט איבערגענומען דעם געדאנק פון קאנט און געגעבן אים א מיסטישן כאראקטער אין פארבינדונג מיט דער בודיסטישער לערע פון קארמא. דער מחבר באשרייבט די לערע אזוי: יעדער לעבן קומט ארויס פון א פריערדיגן און איז ווי א תוצאה פון דעם יחידס אויסוואל.

די שוועריגקייטן וואס שווימען שוין ארויף ביים ערשטן באטראכטן פון דער ענטפער האבן שאפענהויער נישט אפגעהאלטן. "פרייהייט איז א גרויסער סוד," זאגט ער ווען ער רעדט מיט באגייסטערונג פון קאנט'ס חילוק צווישן דעם אינטעליגיבעלן און עמפירישן כאראקטער. אינעם ערשטן הערשט פרייהייט; אינעם צווייטן הערשט באשטימטקייט דורך סיבות.

דער מחבר האלט אז מען קען אויך צוזאמענפאסן די לערע מיט שאפענהויער'ס טענה אז מען ירש'נט כאראקטער פונעם פאטער. מען דארף נאר דערמאנען זיין מעטאפיזיק פון ליבשאפט, דעם סודותפולן אויסקלייבן פון די צוויי עלטערן כדי צו שאפן דעם באשטימטן יחיד.

דא שפילט אויך זיין אטעאיזם א ראלע. אויב א גאט וואלט מיך געשאפן, טענה'ט ער, בין איך נישט דער פרייער אנהייבער פון מיין קיום. לויט זיין טענה וואלט דעמאלט נישט געווען קיין יסוד פאר אחריות און מאראלישע אויפפירונג.

[רעדאקציע-באמערקונג: דאס איז די אינערליכע טענה פון שאפענהויער'ס שיטה, נישט א מסקנה וואס אלע פילאזאפן אדער רעליגיעזע שיטות אננעמען.]

רחמנות ווי דער יסוד פון מאראל

מאראל האט, אין שאפענהויער'ס ראנג-סדר, נישט דעם דערהויבענעם כאראקטער און גרויסן אויסלייזונגס-כח פון קונסט. דער מאראלישער מענטש, ווי טיף ער זאל פילן זיינע פליכטן, דערגרייכט נישט דעם גאון וואס דרינגט אריין אין וועלט-סודות. אבער מאראל איז מער צוטריטליך פאר רוב מענטשן, בשעת גאונות געהערט צו געציילטע.

מאראלישע אויפפירונג קומט פון דער אנערקענונג פון דער איינהייט פון אלעם. די גאנצע וועלט און אלע באשעפענישן זענען אין זייער יסוד איינס. דער זעלבער אדר קלאפט אין יעדער לעבעדיגער באשעפעניש: דער זעלבער וועלט-ווילן קומט ארויס אין יעדער זאך. יעדער באשעפעניש טראגט א טייל פון די אומענדליכע ליידן. דער פארשטאנד ברענגט ארויס ליבשאפט און מעשים פון ליבשאפט.

אויפן נידעריגסטן מאראלישן שטאפל שטייט דער גראבער עגאאיסט. זיין אייגעננוץ איז א באשטעטיגונג פונעם ווילן צו לעבן. ער שפירט נאר זיך און פארשטייט נישט אז דער זעלבער ווילן איז אויך דער מהות פון אנדערע ליידנדיגע מענטשן.

די ערגסטע מדרגה איז שלעכטסקייט: באוואוסט מאכן אן אנדערן שלעכטס אדער זיך פרייען מיט זיינע ליידן. לויט שאפענהויער איז א מאס דערפון פארהאן ביי אלע מענטשן, צייטווייליג אפילו ביי איידעלע נשמות. צוליב דער נאטירליכער שלעכטסקייט איז געוועזן נויטיג א מלוכה-ארדענונג. מענטשן האבן זיך צוזאמענגערעדט צו באשיצן יעדן פון דעם אנדערנס שלעכטס.

ווען א מענטש פארשטייט, באוואוסט אדער אומבאוואוסט, די איינהייט פון אלע באשעפענישן, וועקט זיך אין אים מאראל אלס ליבשאפט. שאפענהויער'ס ליבשאפט איז אבער באגרעניצט דורך זיין פעסימיזם. ווייל נאר ליידן האט ביי אים א פאזיטיוון, דירעקטן קיום, בשעת פרייד איז בלויז א צייטווייליגער אויפהער פון ליידן, ווערט ליבשאפט בעיקר רחמנות צו אלע וואס ליידן.

דער רחמנות דארף זיך באציען סיי צו מענטשן, סיי צו חיות. דער וועלט-ווילן און זיינע ליידן זענען אומעטום דער זעלבער. די אייראפעאישע עטיק האט לויטן מחבר געווענליך אפגעטיילט חיות פון מענטשן ווען זי האט גערעדט פון מאראלישע פליכטן. שאפענהויער'ס רחמנות-מאראל האט פארברייטערט די געפילן און פליכטן אויך אויף אנדערע לעבעדיגע באשעפענישן.

כאטש מעטאפיזיש איז פארהאן דער חילוק אז יעדער מענטש איז פאר זיך אן אידייע און די חיה געהערט צום מין, טאר נישט זיין קיין חילוק אין דעם רחמנות-געפיל און דער מאראלישער אחריות.

שאפענהויער ווייזט אויף די אינדישע טראדיציעס פון אכטונג פאר חיות. אין א קאנטראסט שטעלט ער דעם אידישן געדאנק אז די וועלט איז איבערגעגעבן אין דעם מענטשנס רשות.

[רעדאקציע-באמערקונג: דער מקורס קאנטראסט איז שאפּענהויער'ס באַטראַכטונג. ער איז נישט קיין פולשטענדיגע באשרייבונג פון אידישע פליכטן צו חיות. אויך די היסטארישע טענה אז שאפּענהויער האט "ערשט" פארברייטערט עטיק אויף חיות ווערט נישט דא באשטעטיגט אלס אן אויסשליסליכער ערשטקייטס-פאקט.]

אין אינדיע איז, לויטן מחבר, די אחריות צו חיות געווען א צוגרייטונג צו אסקעטיזם. פון דארט איז גרינגער געווען דער איבערגאנג צו דער לערע פון אויסלעשן דעם ווילן, דער שפּיץ פון שאפּענהויער'ס גאנצער פילאזאפיע. אנטקעגן דער לעצטער אויסלייזונג זענען מאראל און אפילו קונסט בלויז צוגרייטנדיגע שטאפּלען.

עס קען דעריבער זיין א מענטש וואס שטייט נאך העכער ווי איינער וואס שפּירט אומענדליכע ליבשאפט צו אלעמען, און אפילו העכער ווי א גאון. דאס איז דער וואס האט, אין דער שיטה'ס באדייט, איבערגעקומען די הערשאפט פונעם וועלט-ווילן: דער אסקעט, דער הייליגער.

ח. די פילאזאפיע פון אויסלייזונג: אפּזאגן דעם ווילן

צוויי קעגנערישע כוחות ווירקן אינעם לעבנס-דראנג פון דעם יחיד און פון דער געזעלשאפט. פון איין זייט שטייט די באשטעטיגונג פונעם לעבן אלס דעם העכסטן אידעאל: דער דארשט צום לעבן און זיינע פארגעניגנס, דער חשק זיך צו ווארפן אינעם טומלדיקן שטראם און שווימען מיט אים, אן זיך צו פרעגן וואוהין ער פירט.

פון דער אנדערער זייט שטייט דאס אפּזאגן דעם דראנג, דאס אוועקמאכן די מתנות פונעם לעבן, און דאס זוכן א באפרייאונג פון זיין קוועלנדיגן יאך.

דא איז נישט דער פלאץ נאכצוגיין ווי די צוויי פארקערטע פאלן בילדן דעם אקס ארום וועלכן די געשיכטע באוועגט זיך, און ווי פארשידענע תקופות קומען נענטער צו איינעם אדער צום צווייטן. מען קען אבער פעסטשטעלן אז ביי שטארק באגאבטע נאטורן קומט אפט פאר א קריזיס, אן איבערגאנג פון איין עקסטרעמער באטראכטונג צו דער אנדערער.

דער איבערגאנג קען גיין דורך דעם טיפסטן אינערליכן לעבן, אן אויסערליכן טויש. א ברענענדיגער טעמפעראמענט מיט אן אומענדליכן חשק צום לעבן, קאמף און העלדישקייט קען דורך א דרויסנדיגן שטויס אדער אן אינערליכע אויפקלערונג זיך ווענדן צום פארקערטן געדאנק: זיך אפּקערן פון דער וועלטס דראנג. די מתנות פונעם לעבן פארלירן זייער כישוף, און די נשמה ווערט פול מיט רו און מנוחה. דאס רופט די שיטה דאס אפּזאגן דעם ווילן צו לעבן.

[רעדאקציע-באמערקונג: "אפּזאגן דעם ווילן" און "אויסלעשן דעם ווילן" זענען דא מעטאפיזישע טערמינען פאר צוריקציען זיך פון אייגננוץ, צוגעבונדנקייט און פארלאנגען. זיי מיינען נישט זיך פיזיש שעדיגן. דער מקור זאגט בפירוש אז זעלבסטמארד איז נישט דער וועג צו דער דאזיגער אויסלייזונג.]

די גרעניץ פון דער קינסטלערישער באפרייאונג

מיט די ערשטע מדרגות האבן מיר זיך באקאנט געמאכט אינעם פריערדיגן קאפיטל. דער גאון, וועמענס אינטעלעקט שוואכט אפ דעם פראקטישן ווילן, מוז אליין זיין א ליידנשאפטליכע, פלאמענדיגע נאטור. נאר דארט איז מעגליך א צייטווייליג אפקערן זיך פון דער וועלט כדי אויפצוכאפן די אידייען.

א קאלטער, פלעגמאטישער גאון איז לויט דער שיטה נישט מעגליך, ווייל זיין אינטעלעקט האט נישט דעם שטארקן ווילן קעגן וועלכן ער דארף קעמפן כדי זיך צו באפרייען.

דער גאונס באפרייאונג איז אבער טיילוויז און צייטווייליג. נאך זיין טיפן שאפן קערט ער זיך צוריק צום ווילן און צו די וועלטס קלייניקייטן. אויסער די מאמענטן פון שאפן קען ער זיין אזוי קליינליך, און אמאל נאך קליינליכער, ווי אנדערע מענטשן. ער איז מיט טויזנטער פאדעמס צוגעבונדן צו דער ערד.

קונסט איז בלויז אן אנווייזונג אויף דער מעגליכקייט פון א ווילן-לאזן צושטאנד. אויך די אידייען, דער גאונס געביט, זענען פארמען פונעם ווילן. כאטש דער ווילן ברויזט דארט נישט ווי אינעם פראקטישן לעבן, בלייבט ער זייער לעבעדיגער נערוו. דעריבער איז גאונות נאר א רעלאטיווע באפרייאונג.

א פולע באפרייאונג פון דער "וועלט אלס פארשטעלונג" פאדערט לויט שאפענהויער א פולע אפזאגונג פונעם "וועלט-ווילן". דאס איז א באוואוסט אינערליכער טויש, וואס גייט צום טיפסטן ווארצל פון דער צוגעבונדנקייט.

דער מקור אונטערשטרייכט אז טויט אדער זעלבסטמארד קענען נישט ברענגען די דאזיגע מעטאפיזישע באפרייאונג. דער אינטעליגיבעלער כאראקטער, די ווילנס-ריכטונג וואס דער מענטש פארקערפערט, איז לויט דער שיטה אומשטערבליך. זי ווערט נישט פארניכטעט צוזאמען מיטן קערפער. דער טויש דארף דעריבער זיין אינעם ווילן אליין, נישט א צעשטערונג פון דעם מענטש.

[רעדאקציע-באמערקונג: דער מקור באגלייט דאס מיט א פאר'משפט'נדיגער טענה וועגן מענטשן וואס שטארבן דורך זעלבסטמארד. די טענה איז נישט איבערגעגעבן אלס א פסיכאלאגישער הסבר אדער א מוסר-משפט. דער מעטאפיזישער חילוק צווישן דעם קערפער און דעם ווילן בלייבט.]

די אומפארענטפערטע סתירות

שאפענהויער זעט אינעם אינערליכן איבערקומען פונעם ווילן א גרויסן וואונדער, וואס ער קען פילאזאפיש נישט אינגאנצן דערקלערן. אפילו דער גאונס צייטווייליגע באפרייאונג איז שווער צו פארשטיין אין זיין אייגענער שיטה. אויב דער אינטעלעקט איז א פראדוקט פונעם ווילן, ווי קען ער זיך פון אים באפרייען? לכאורה וואלט ער געדארפט אויפהערן צו זיין אין דעם מאמענט וואס ער גייט ארויס פון זיין מקור.

די סתירה ווערט נאך גרעסער ווען מען רעדט פון אינגאנצן אפזאגן דעם ווילן. ווי קען א פונקציע פונעם ווילן ווערן אזוי זעלבסטשטענדיג, אז זי זאל איבערקומען דעם גאנצן ווילן און אלע פארבינדונגען צווישן דעם מענטש און דער וועלט?

אייניגע תלמידים האבן אים געשטעלט נאך א שאלה. דער וועלט-ווילן איז דאך איינס, אינגאנצן פארהאן אין יעדן טייל. לויט דעם וואלט איין היייליגער אסקט, דורך אפזאגן זיין ווילן, געדארפט באפרייען די גאנצע וועלט. שאפענהויער האט בלויז געזאגט אז צוליב די גרעניצן פונעם מענטשליכן שכל קען זיין פילאזאפיע נישט ענטפערן. זי שעפט נישט אויס דעם גאנצן אמת; זי איז בלויז א טייל פון דער אמת-זוכעניש.

זיין כבוד פארן אסקטישן אידעאל איז אבער געווען אזוי שטארק, אז די סתירות האבן אים נישט אפגעהאלטן.

דער אסקטישער אידעאל

דער אסקט איז לויט דער שיטה קודם א פלאמענדיגע נאטור, נאך ליידנשאפטליכער ווי דער גאון. ער ווערט נישט געבוירן אלס אסקט. פארקערט, ער האט א גרויסן דארשט צום לעבן און ווארפט זיך שטארק אויף זיינע פארגעניגנס.

דער באזונדערער טיף האט אבער א טיפערן זעלבסט-באוואוסטזיין. אין געוויסע אומשטענדן גיט דער פארשטאנד אים א שטויס אויף אן אנדערן וועג. דער אינטעלעקט, וואס וואלט געדארפט דינען דעם ווילן, ווערט פריי פון זיין יאך און אפזאגט זיין הערשאפט.

פארשידענע פארמען פון אסקטיזם ווערן באטראכט ווי אינערליכע אדער צוגרייטנדיגע אקטן פון דעם אפזאגן: פרייוויליגע ארעמקייט, שטיל איבערטראגן אומפארדינטע אומרעכטן און באליידיגונגען, און אפזאגן דעם געשלעכטליכן לעבן. די לעצטע פארעם האט ביי שאפענהויער א הויפט-פלאץ, ווייל געשלעכטליכער דראנג איז פאר אים דער צענטער פונעם ווילן.

[רעדאקציע-באמערקונג: דער מקור רעכנט דא אויך אויס שעדליכע פארמען פון גופניותדיקער זעלבסט-באשטראפונג. זיי זענען נישט איבערגעגעבן געווארן ווי א וועגווייזער. דער היסטארישער ענין איז אז שאפענהויער האט געהאלטן אסקטיזם פאר א מעטאפיזישן וועג פון צוריקציען זיך פונעם ווילן.]

ער ברענגט ציטאטן פון אינדישע טראדיציעס, פון די עוואנגעליעס און פון פריע קריסטליכע שרייבער, טערטוליאן, אויגוסטין און קיפריאן. ער זעט אין זייערע באטרעכטונגען פון חתונה און געשלעכטליכן דראנג א פארבינדונג מיטן געדאנק פון א הימלישער מלוכה. די נזירים פון די פריע קריסטליכע צייטן און די אינדישע פאקירן דינען אים ווי ביישפילן.

דער ציל איז א פולע באפרייאונג פון לעבנס-ליידן. די וועלט, וואס איז פאר אנדערע "אלץ", ווערט פארן אסקט "גארנישט". מען טאר אבער נישט פארשטיין דעם אויסדרוק ווי א פשוטע פארניכטונג פונעם יחיד. אין שאפענהויער'ס באטרעכטונג איז עס אן אנדערער צושטאנד, אן דער הערשאפט פונעם ווילן. די בודיסטישע באצייכענונג דערפאר איז נירוואנא.

נירוואנא און די גרעניצן פון אונזערע ווערטער

לויט דער באשרייבונג פון בודיזם אין דעם מקור איז נירוואנא אן אידעאלער צושטאנד וואס אונזערע חושים קענען נישט באגרייפן, אן ליידן און אן וועלן. דער מחבר ברענגט א פאעטישן אויסדרוק: דארט איז נישט קיין ערד און וואסער, נישט קיין ליכט און לופט; נישט די אומענדליכקייט פון ארט אדער שכל; נישט פארשטעלונגען אדער זייער אפוועזנהייט; נישט די וועלט אדער אן אנדערע וועלט, נישט זון אדער לבנה.

עס איז נישט קיין דערשיינונג און נישט קיין פארניכטונג, נישט שטארבן און נישט געבורט. עס איז אן עקזיסטירן אן די באדינגונגען פון אונזער געווענליכן לעבן, דער סוף פון ליידן.

שאפענהויער שילדערט נירוואנא ווי א צושטאנד העכער פון אונזער ווילנס-וועלט. נאר פון אונזער שטאנדפונקט זעט אויס ווי נאכן אפזאגן דעם ווילן בלייבט גארנישט.

"מיר האבן נישט קיין בילד, באגריף אדער ווארט כדי צו שילדערן נירוואנא. דאס הייסט אבער נישט אז זי קען נישט זיין די אמת'עווירקליכקייט. אפילו דער הייליגסטער וואלט געדארפט שווייגן וועגן דעם צושטאנד."

פאר אונז איז די ווילן-לאזע וועלט "גארנישט". פאר דעם וואס האט אפגעזאגט דעם ווילן איז, לויט דעם משל, פארקערט: אונזער וועלט מיט אירע שטערן, זונען און מילכשטראסן איז דאס "גארנישט".

טראץ אלע סתירות האט די לערע, פארן מחבר, א שטארקן צויבער. אין דער לירישער פאעזיע פון פארשידענע פעלקער איז לאנג געשילדערט געווארן א צושטאנד ווי א חלום און דאך א וועלט, אן דראנג און פארלאנגען. נירוואנא ווערט אין דעם קוק אן אידעאל פונעם נשמה'ס זוכן רו. דער וועג צו אים קען זיך, אין דער דאזיגער מעטאפיזישער שפראך, ציען דורך פיל גלגולים און וועלט-תקופות.

דער מקור שרייבט צו בודא א באשרייבונג פונעם חכם וואס זעט אין עקזיסטירן עלטער, קרענק און טויט, און זוכט דעם סוף פונעם אומאויפהערליכן דראנג. ער געפינט נישט קיין פעסטן אנקלאמער אינעם אנהייב אדער סוף פון דער געווענליכער וועלט. זיין געדאנק ווענדט זיך צו א צושטאנד וואס איז נישט געבוירן, נישט געשאפן און נישט געמאכט. נאר ווייל אזא צושטאנד איז מעגליך, קען לויט דער טענה זיין א באפרייאונג פאר דאס געבוירענע און פארעמדיגע.

[רעדאקציע-באמערקונג: דער מקור גיט דעם ציטאט אן א גענויע מקור-באצייכענונג. די דירעקטע, שטארק לעבנס-פארניינענדיקע אויסדרוקן זענען דא פאראפרעזירט געווארן אלס דער מעטאפיזישער געדאנק פון באפרייאונג פון דראנג.]

אין דער שיטה'ס זין קען דער פולער סוף פון ליידן נאר זיין מיטן איבערקומען פון דער ווילנס-וועלט. רעליגיעס וואס האפן אויף א בעסערן לעבן אין דער וועלט, אדער אין א שלימות'דיגן גן-עדן, בלייבן לויט דער קריטיק צוגעבונדן צום עקזיסטירן. דער שטרעבן צו אן אומשטערבליכן "זיין" בלייבט נאך א פארעם פונעם ווילן.

בודיזם ווערט דא באשריבן ווי דער פארקערטער שטרעבן: צו נירוואנא, וואס קען נישט געגליכן ווערן צום לעבן אין אונזער געוועגליכן זין. דער וואס טרוימט נאך פון פארגעניגן אין אן אנדערער וועלט איז אין דער דאזיגער באטרעכטונג נאך נישט אינגאנצן באפרייט. דער הייליגער אסקעט האט זיך אפגעזאגט אויך פון אזעלכע צוקונפטיגע פארלאנגען.

דער מחבר ברענגט נאך א פאעטישן אויסדרוק אז פערזענליכקייט איז אן אילוזיע און צוגעבונדנקייט א מקור פון ווייטאג. דער קערפער ווערט פארגליכן צו א זייפן-בלאז און די וועלט צו א חלום. ער ברענגט אויך א שארפן משל פון א נזיר וואס ווייזט אפ דעם בירגער'ס טאכטער און זעט אין איר בלויז א קערפער.

[רעדאקציע-באמערקונג: דער גראפישער, דערנידערנדיגער אויסדרוק קעגן דער פרוי אין דעם משל איז פאראפרעזירט געווארן. דער געבליבענער ענין איז דער אסקעטס אפזאגן צוציאונג, נישט א בארעכטיגונג צו דערנידערן אן אנדערן מענטש.]

דער הייליגער בודיסט זוכט, לויט דעם מקור, נישט קיין גן-עדן אדער גופניותדיקע און גייסטיגע פארגעניגנס. זיין ציל איז דאס אויפהערן שטרעבן אליין. עס איז א ווילן-לאזער, פארעם-לאזער צושטאנד, וואס מען קען נישט שילדערן מיט אונזערע ווערטער און געפילן.

פילאזאפיע און מיסטיק

דא ווערט שאפענהויער'ס פילאזאפיע אינגאנצן מיסטיש. ער זאגט אז פילאזאפיע און מיסטיק פארנעמען זיך מיט דעם זעלבן ענין, אבער קומען פון אנדערע זייטן.

דער מיסטיקער הייבט אן פון אינעווייניג, פון זיין אייגענער דירעקטער דערפארונג, אין וועלכער ער זעט זיך ווי אן אייביגן, אלגעמיינעם וועזן. מען דארף אים גלויבן אויפן ווארט, ווייל ער קען נישט באווייזן זיין דערפארונג.

דער פילאזאף הייבט אן פון די אלגעמיינע דערשיינונגען און פונעם באוואוסטזיין וואס יעדער קען אין זיך געפינען. ער רעדט וועגן עפעס וואס ליגט פאר אונז און קען דעריבער איבערצייגן דורך ווערטער. זיין מעלה איז אז ער פארלאזט זיך אויף פאקטן פון דער דרויסנדיגער וועלט, ווי זיי זענען פארהאן אין אונזער באוואוסטזיין. "זי קען דעריבער בלייבן א לערע פון דער וועלט, אן צו ווערן א לערע פון גאט."

מיסטיק נעמט ביי שאפענהויער דעם פלאץ פון גלויבן. זיין לעצטע לערע, דאס אפזאגן דעם ווילן, איז געבויט אויף איר. דער מחבר שילדערט די מיסטיק ווי עפעס וואס קען אפשרעקן מיט טיפע אפגרונטן, און דאך שפירן נאענט און הארציג אין געוויסע דערהויבענע מאמענטן פונעם לעבן.

נאך-ווארט: דער קולטורעלער באדייט פון שאפענהויער'ס פילאזאפיע

ניטשע רעדט אין איינעם פון זיינע ערשטע ווערק, "שאפענהויער אלס דערציער", מיט באגייסטערונג וועגן דעם גרויסן קולטורעלן באדייט פון שאפענהויער'ס פילאזאפיע. מיר דארפן אבער קודם באמערקן אז די שיטה איז נישט בלויז א קולטורעלער נצחון. זי איז אויך א קעגנכח, א פיינטליכע שטעלונג צו קולטור.

מיט קולטור מיינען מיר דא נישט פשוט טעכנישע דערגרייכונגען און לעבנס-באקוועמליכקייטן, נאר דאס פארפיינערן פונעם מענטשליכן כאראקטער און פארבעסערן דעם אופן פון טראכטן. אפילו אין דעם זין איז שווער צו רעדן פון קולטור אין שאפענהויער'ס פילאזאפיע.

א שיטה וואס לייקנט סיי דרויסנדיגן, סיי אינערליכן פראגרעס, און נעמט א בלינדן ווילן פארן וועלט-יסוד, גיט לכאורה נישט קיין פלאץ פאר קולטור. קולטור איז א ספעציפיש מענטשליכער כח, וואס גייט טראץ אלע מכשולים פאראויס, מיט א שטרעבן צו גליק, אמת, שיינקייט און גערעכטיגקייט. דאס פאסט נישט צו דער דאזיגער שיטה.

נעגאטיווע קולטור

עס איז אבער פארהאן אן אנדער סארט קולטור וואס מיר קענען רופן "נעגאטיווע קולטור". זי דארף אויך האבן א באדייט, אזוי ווי יעדער ווערט האט זיין קעגנפאל. דערצו האט זי א באזונדערן דעמאנישן רייץ.

דאס איז די רעוואלוציאנערע קולטור. זי צעברעכט די מתנות מיט וועלכע מיר האבן זיך געשטאלצירט און קוקט פון אויבן אראפ אויף אלע פארמען און שטאפלען פונעם לעבן. איר ציל איז צעשטערונג.

דער יונגער ניטשע, וואס האט נאך אין זיין ערשטן פעריאד געגלויבט אין קולטורעלע דערגרייכונגען, האט אומבאוואוסט שוין געפילט אין זיך דעם שפעטערדיגן ניטשע, דעם גרויסן צושטערער און איבערשאצער פון אלע ווערטן. דאס איז געווען דער מקור פון זיין באגייסטערונג פאר שאפענהויער: א באגייסטערונג פאר דער נעגאטיווער קולטור, פארן צעברעכן די לוחות.

אין דעם זין קען מען רופן שאפענהויער'ס פילאזאפיע א הויכע גייסטיגע קולטור, ווייל זי אנטהאלט גרויסע איבערקערענישן אינעם מענטשליכן לעבן. זי איז א רעוואלוציע אינעם אייראפעאישן טראכטן.

דריי צעשטערנדיגע מאמענטן באשרייבן זיין רעוואלוציאנערן אופן. דער ערשטער איז דאס אונטערגראבן דעם גלויבן אינעם מענטשליכן שכל, דורך זיין איראציאנאליזם און וואלונטאריזם.

דער הערשנדיגער ראַציאָנאַליזם, וואָס האָט שוין פון קאַנט באַקומען דעם ערשטן שטויס, איז ביי שאָפּענהויער אינגאַנצן צעפאַלן. זיין לאַנג-יאָריגער בנין האָט אַמאָל אויפגעוועקט פאַרוואונדערונג, פרייד און מוט צו ווייטער טראַכטן. איצט איז ער ווי שטויב. די וועלט איז נישט אַ שכל'דיגע שאַפונג, נאָר אַ בלינדער, אומפאַרשטענדליכער פאַרלאַנג.

דער צווייטער מאָמענט איז דאָס אונטערגראָבן דעם גלויבן אין דער וועלט, אינעם לעבן און אין דער מענטשהייט, דורך שאָפּענהויער'ס פּעסימיזם. פאַר אים האָט מען שוין געוויזן אויף די שלעכטע זייטן פונעם לעבן. מען האָט אָבער בדרך כלל געהאַלטן אַז לעבן אַליין האָט אַ ציל, און אַז מען קען און דאַרף פאַרבעסערן די שלעכטע אומשטענדן.

שאָפּענהויער ענטפערט אַז דאָס לעבן איז נישט שלעכט בלויז צוליב אומשטענדן, און מענטשן זענען נישט שלעכט בלויז צוליב פאַרהעלטעניש. לעבן אַליין איז ביי אים ליידן. מענטשן פאַרקערפּערן דעם ווילן און דינען דערמיט אַ שלעכטער באַשטימונג. גלויבן אין צוקונפט און פּראָגרעס איז פאַר אים ווי אַוועקקוקן פון דער וועלט פון ליידן וואָס שטייט פאַר אונז.

דער דריטער מאָמענט איז דאָס אונטערגראָבן דער רעליגיע, דעם גרויסן אָנפירנדיגן מאָטיוו אין דער וועלט-געשיכטע. שאָפּענהויער האָט געוואָלט פאַרבייטן טעאיזם מיט אַן אַנדערן גלויבן, דעם גלויבן אין אַ ווילן-לאָזן צושטאַנד, נירוואַנאַ.

אין דעם זין איז זיין פילאָזאָפיע אַליין אַ רעליגיע. זי אָטעמט מיט דעם נבואה'דיגן פייער פון אַ ברענענדיגן גלויביגן. מען קען זי רופן אַן אויסגעצויגענעם קערן פון רעליגיע און נבואה. אָבער ווי אַנדערש איז זי פון דעם אַפּיציעלן גלויבן אין אַ גאָט, צי אַלס אַ פּערזענליכן וועלט-באַשעפער, צי אַלס אַן אינערליכן כח ווי ביי שפּינאָזאַ. דער אַפּיציעלער גלויבן האָט, לויט דעם מחבר'ס אויסדרוק, באַקומען פון שאָפּענהויער אַ לעצטן שטויס.

אין די דריי מאָמענטן איז זיין פילאָזאָפיע אַ רעוואָלוציאָנערער קריזיס פון דער אייראָפּעאישער מחשבה. דער איינגעפאָרענער אופן פון טראַכטן האָט געבראָכן און אַ צוריקוועדונג צום בודיזם. דאָס אַריינדרינגען פון דער אינדישער חכמה אין אייראָפּע, און דאָס איבערגיסן פון בודיזם אין אַ מאָדערנער פאָרעם, האָט געקענט באַנייען דעם מידן גייסטיגן יסוד.

[רעדאַקציע-באַמערקונג: אין דער דאָזיגער שורה פונעם מקור שטייט "אייראָפּעאישער חכמה אין אייראָפּע". לויט דעם קלאָרן צוזאַמענהאַנג וועגן בודיזם און די אינדישע מקורות איז דאָ איבערגעשריבן "אינדישער חכמה אין אייראָפּע".]

דער טיפער מאָדערנער מענטש האָט זיך, אין דעם מחבר'ס בילד, געפילט ווי ער האָט פאַרלוירן דעם באָדן אונטער זיך. זיינע אידעאַלן זענען צעגאַנגען, און ער איז געבליבן ביי דער טרויעריגער ווירקליכקייט. אין דעם מצב האָט שאָפּענהויער'ס פילאָזאָפיע אים שטאַרק צוגעצויגן.

אידעאל און ווירקליכקייט

מען קען זאגן אז דער מקור פון גייסטיגן טראכטן איז די גרויסע סתירה צווישן אידעאל און ווירקליכקייט. דער מענטשליכער גייסט איז אין דעם זין שטענדיג קעמפעריש. מיר מיינען דא די שטארקערע און טיפערע אינטעלעקטועלע כוחות פון דער מענטשהייט.

די שוואכערע און איינגעשטאנענע זענען נישט בלויז צופרידן מיטן יעצטיגן מצב. זיי פארטיידיגן אים קעגן יעדן אנגריף. אויך זייער ראלע איז נויטיג, ווייל וואו עס איז אן אנגריף איז פארהאן א פארטיידיגונג. דער מחבר האלט זי אבער פאר א קליינע און אונטערגעארדנטע ראלע. זיי שפירן נישט דעם שאדן פון זייער לאגע, ווי א קנעכט וואס פארטיידיגט זיין הארס אינטערעסן און קען דערמיט אליין ליידן.

די בעסערע פארשטייער פון דער מענטשהייט מוזן, לויט דער דאזיגער באטרעכטונג, בלייבן רעוואלוציאנערן. פון פראמעטעאוס אן איז דער מענטשליכער גייסט שטענדיג אומצופרידן מיט בלייבן אויף איין פלאץ.

דער אמת ווי א שטענדיגע זוכעניש

דאס זוכן נייע וועגן און די שטענדיגע אומצופרידנקייט מיט יעצטיגע שיטות ווייזן אז דער אמת איז נישט א פעסטער פונקט, נאר א באוועגליכער ענין אין דער געשיכטע. געטע זאגט, לויט דעם מקור, אז דער אמת איז צו גרויס כדי אריינצופאסן אין איין שיטה אדער איין רעליגיע. ער געפינט זיך דעריבער אין אלע צוזאמען.

יעדע שיטה טראגט א שטיקל אמת, און אויך איר קעגנערישע שיטה קען אנטהאלטן אמת. גענויער איז אמת אן אומענדליכע שטרעבונג צום אמת. ווער עס מיינט אז ער האלט אים שוין אינגאנצן אין דער האנט, פארלירט אים.

דער העכסטער פונקט פון א קולטור איז אין דער זעלבער צייט איר קריזיס-פונקט. עס קען ווייזן אז איר אנטוויקלונג איז אנגעקומען צו דער גרעניץ און איר כח איז אויסגעשעפט. זי דארף איבערקוקן אירע יסודות און איבערשאצן אירע אוצרות.

מיר דארפן דעריבער באטראכטן שאפענהויער'ס פילאזאפיע ווי א שטיק מענטשליכע קולטור, א שטיק פונעם וועלט-הארץ. אדער ווי א וואונדערליך שיינע פאעמע וועגן דער וועלט, פאר וועלכער "אמת" און "שקר" זענען נישט די איינציגע מעסטן. וויכטיג זענען אויך איר שיינקייט, איר דערהויבנקייט און די נייע שטימונגען וואס זי ברענגט, די שטימונגען פונעם קאמף צווישן צוויי גאר פארשידענע קולטורן.

דער ווייטער טעמפל

אין דעם מחבר'ס לעצטן בילד זעט שאפענהויער'ס בייזער, שטרענגער פנים אויס ווי א פארהאלטונג אויף אונזער צו שטארקן גלויבן אין אונזער קולטור און דעם ווערט פונעם לעבן. זיין אויפגעהויבענע האנט ווייזט, ווי א קעגנבילד צו אונזער קולטור, אויף א ווייטן פארכישופטן טעמפל.

דארט ליגן די טרייסט און האפענונג פון מיליאנען מענטשן פון דער אלטער וועלט. אהין האבן געדריקטע פעלקער אויפגעהויבן זייערע אויגן און אויסגעגאסן זייערע הערצער. אנטקעגן דעם בילד זעט אונזער גאנצע קולטור, מיט וועלכער מיר האבן זיך אזוי געשטאלצירט איבער אנדערע תקופות, אויס קליין.

דער וועג איז ווייט און מסוכנדיג. דאך קענען די אויגן זיך שווער אפרייסן פון דעם טעמפל וואס לייכט אין דער ווייטנס מיט זיין סודותפולער פראכט. ווער עס גיט זיך צו שטארק איבער צו זיין צוציאונגס-כח קען שוין שווער אוועקקוקן פון די פארבלענדנדיגע אוצרות וואס ער גיט זיינע געטרייע גלוביגע.

אויף דער גרויסער סטאטוע פונעם אל-וויסנדיגן, היילינגן בודא ליגט א פארגליווערט סודותפול שמייכל. ער איז פול מיט ביטול צו אלעם אויסער זיך, און מיט גלויבן אין זיין אייגענעם אומאויסשעפליכן כח און השפעה.